

Vlastimil Marek (*1946)
HUDEBNÍK, PUBLICISTA,
PROPAGÁTOR NEW AGE

V 70. – 80. letech hrál meditační akustickou hudbu a publikoval články ve vlastnoručně vydávaných samizdatových Markonovinách a různých sbornících. Souběžně s hudbou a vydáváním samizdatů studoval sám sebe: začal s jógou, brzy ale objevil příslib a později i možnosti praktické denní duchovnosti v zenovém buddhismu (popsané v knize *Český zen*, 1994).

Dnes připravuje čtvrtletník pro nový věk BARAKA, přednáší, vede různé kursy včetně seminářů holistické muzikoterapie (viz kniha *Hudba je lék budoucnosti*, 1996), uvádí hudbu New Age ve vlastním rozhlasovém pořadu. Surfuje na vlnách internetu a koupe se v moři informací. Rezonuje. Jak v hudbě, tak v internetové žurnalistice (www.spirala.cz) miluje improvizaci a možnost (ale i nutnost) okamžité reakce a zpětné vazby.

Od roku 1997 přednáší o filosofických a duchovních aspektech hnutí Nového věku v Laboratoři multimédií na fakultě výtvarných umění Moravského učení technického v Brně.

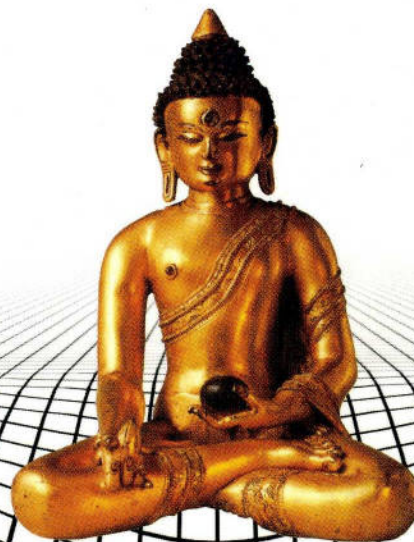
ISBN 80-85905-53-1

Vlastimil Marek
Něco v síti

Vlastimil Marek

Něco v síti

DharmaGaia

Q MATĀ

Vlastimil Marek
NĚCO V SÍTI

Vlastimil Marek

NĚCO V SÍTI

*Fejetony, které vycházely od roku 1997
na internetu na adrese <http://svet.namodro.cz>*

DHARMAGAIA

MAŤA

1999

Marek, Vlastimil

Něco v síti : fejetony, které vycházely od roku 1997 na internetu na adrese
http://svet.namodro.cz / Vlastimil Marek. — Praha :

DharmaGaia : Maťa, 1999. — 172 s.

ISBN 80-85905-53-2-1 (DharmaGaia). —

ISBN 80-86013-57-X (Maťa)

304.3 * 316.728 * 17.023.36

- člověk a společnost — duchovní pojetí
- společenské problémy — duchovní pojetí
- civilizace — duchovní pojetí
- fejetony

Copyright © Vlastimil Marek, 1999

ISBN 80-85905-53-1 (DHARMAGAIA)

ISBN 80-86013-57-X (MAŤA)

KYBERPROSTOR

Něco v síti

Informace se šíří po sítích internetu v balíčcích, jakoby chaoticky, tím ale také značně blbovzdorně. Síť internetu a jiných sítí se nezadržitelně zahušťuje. Tisíce uživatelů se navzájem propojují, navštěvují stejné servery či „stránky“. Podaří-li se dostat informace po elektrických rozvodech přímo do zásuvek každého bytu, pak tu přímo „hmatatelně“ vzniká Něco, co se velmi, ale velmi podobá neuronové síti v našich mozcích.

Informace v neuronové síti mozku jdou také v jakýchsi balíčcích vzruchů. Frekvence jednotlivých sousedících neuronů mají tendenci jakoby chaoticky se synchronizovat, a takto sjednocená oscilující pole pak mají tendenci ovlivnit podobně sjednocená pole i ve velmi vzdálených oblastech mozku.

Nabízí se otázka otázek: jak z miliónu jednotlivých, neustále vzruchy vysílajících neuronů vzniká vědomí? Je k tomu třeba překročit určitou kritickou mez (jako při štěpení atomu uranu v reaktoru či bombě, nebo ve včelstvu či mraveništi, kde musí spolu být nejméně dvacet pět jedinců, aby začalo společenství fungovat)?

Ríká se, že kdysi dávno byly všechny bytosti nehmotné a žily všechny spolu v nějaké té dimenzi. Jenže jich bylo stále víc. I rozhodl se Stvořitel, že s tím něco udělá. Stvořil Zemi a všechno na ní a dvě ukázková hmotná těla. Pak sezval všechny bytosti a nabídl jim, že mohou sestoupit dolů, do hmoty, do nabídnutých těl. Jenže bytosti o tom nechtěly ani slyšet. Chachá, takhle jsme volné a svobodné, proč bychom se měly vtěsnávat do omezující hmoty těl? Stvořitel chvíli uvažoval, pak sezval nebeské hudebníky a nechal je zahrát andělskou hudbu. V nejlepším pak mávl dirigentskou taktovkou a do ticha bytostem řekl: „Krásné, že? A co teprve kdybyste tuhle hudbu mohli slyšet v těch hmotných, rezonujících tělech!“

Jako lidé potřebujeme smysly, abychom si ve své hmotné zpomalenosti (kámen je zmrzlá hudba) dokázali uvědomit, že

si uvědomujeme. Média čichu, zraku, sluchu, hmatu, chuti nám zprostředkovávají určité frekvence, a my je zpracováváme a pak uvnitř v mozku vyrábíme obraz toho, co jsme pomocí smyslů zaznamenali. Zopakujme si to: fotony světla, odražené od míče, proletí čočkou našeho oka a dopadnou na sítnici. Tam podráždí tisíce čípků — ale dál do zrakového centra již nejdou fotony, světlo, ale elektromagnetické (a následné chemické) vzruchy. Uvnitř zrakových center pak mozek „vyrobí“ obraz míče v plném světle, a my si uvědomíme hele, míč.

Ponechejme stranou další úvahy o tom, že vidíme svět tak, jak špatně či dobře či emočně zablokovaný se cítí ten, kdo cenzuruje (program, který registruje vše, co jsou smysly schopny registrovat, ale do vědomí pouští jen nepatrný zlomek), že tu existuje nezbytné zpoždění (při zrakových vjemech činí 0,3 vteřiny) a informační šum (způsobený třeba tím, jestli jsem si dal vepřovou a pivo nebo se rozčílil nad novinami). Jde o to, že víc a rychleji podávaných informací nutí člověka rychleji reagovat a tím i zvyšovat svou inteligenci. Kde jsou ale meze hmoty?

Panta rhei, říkali Řekové, vše plyne, vše se stále mění. Někdo si dal práci a spočítal, že člověk dneška musí denně řešit $60\,000 \times$ více problémů než jeho předchůdce před sto lety. Časopis Hot Wired, americký kultovní on line magazín, má denně jinou stránku. Čím více stimulů, tím více se mozek dítěte rozvíjí. Kapacity jsou téměř nekonečné. Každé dítě ve věku 3 let je génius: má hustou neuronovou síť, tedy potenciály na to být čímkoliv. Žije-li ale v prostředí, které dříve či později přestane poskytovat stále rostoucí počet stimulací, neuronová síť bude stále řidší. Dítě havíře, který chodí akorát tak na fotbal a na pivo, bude mít „buňky“ akorát tak na fotbal a na pivo.

Co když prudký rozvoj lidské společnosti kopíruje stále zrychlující se a nezastavitelně ke kritické mezi se blížící křivku vývoje Něčeho, o čem toho moc nevíme? Co když se i v případě internetu rychle a nezadržitelně blížíme ke kritické hodnotě a od jistého okamžiku se kolem planety Něco propojí a uvědomí si samo sebe?

Co když měl McKenna pravdu a v roce 2012 se to Něco propojí a uvědomí? Co když začne mít sny? Jak se Jeho

myšlenky a sny projeví ve hmotě našeho světa? Jak budou vypadat „smysly“ zprostředkující takové vědomí?

Co když jde o opačný proces než v případě výše zmíněné mytické historky a my, lidé hmotní (a jediné díky smyslům hmotně registrujícím nehmotné vibrace vytvářející svou realitu) budeme schopni zvolit: žít zároveň v hmotě a zároveň, na přání, dokážeme-li to, i nehmotně?

Což ale nemáme, přestože jsme hmotní, zkušeností s vibracemi (hudby, gravitace, emocí, intuice, citu)? Což neexistují zkušenosti osvěcených a moudrých (a lidí s telepatickými schopnostmi nebo s fotografickou pamětí nebo polylingvistů, co se naučí cizí řeč za dva týdny, nebo hudebníků, kteří synesteticky, více smysly najednou, vidí své melodie, a malířů, kteří slyší své barvy atd.) — a když to dokázali oni, tak teoreticky a potenciálně by to měl dokázat každý z nás! Co je to Něco v síti sítí neuronů v mém či vašem mozku? Jak jiné bude Něco na internetu?

Co když skutečně nejsme lidé, pokoušející se být anděly, ale andělé, pokoušející se být lidmi?

Hledá se nové médium

Ironičtí skeptikové tvrdí, že největší hrozbou pro další existenci planety Země je oblíbený americký časopis National Geographic. Je totiž tak kvalitní, že si ho lidé, na rozdíl od všeho ostatního, schovávají. Za pár desítek let pak na světě nebudou žádné stromy, jen haldy luxusního obrázkového časopisu.

Realisté poukazují na stovky titulů v trafikách: lidé chtějí číst a listovat v časopisech. Věk informací si žádá přívaly nových a nejčerstvějších zpráv, obrázků, drbů, reportáží.

Jak bude vypadat časopis budoucnosti? Bude to něco mezi obrázkovým magazínem, CD-ROM, videem, internetem, holostěnou?

Naši otcové a matky měli své zápisníky a deníčky, my jsme na psacích strojích s deseti průklepy (a později pomocí cyklostylu) vydávali své samizdatové časopisy, ajatolláh Chomejní

spustil převrat v Íránu pomocí svých projevů pašovaných na magnetofonových kazetách. Dnešní mladí si navrhují, realizují, udržují a navzájem navštěvují své mocnými americkými firmami zdarma poskytnuté virtuální prostory, kde se skví jejich vlastní webové stránky.

Na počátku 70. let jsem začal malovat. Hledal jsem své „médiu“, svůj způsob vyjádření. Jenže když jsem po půl roce zjistil, že se v ateliéru nehnu, protože všechen prostor zaujímal na 40 rozměrných pláten, rozhodl jsem se dělat umění, které nepotřebuje tolik „hmoty“. Hudbu. Říkal jsem si, že se svou hudbou elpíčka se v socialismu stejně nedočkám, takže budu hrát jen živé koncerty, každý jiný, a jediné, co zbude, kromě vzpomínek a zážitků účastníků koncertů, budou změny magnetické vrstvy na magnetofonovém pásku docela malých kazet.

Dokonce jsem v rámci série tzv. demonstrází (jakési vlastní varianty performancí a happeningů té doby) navrhl docela ekologický projekt. Každá kniha by měla své strany napuštěny speciální chemikálií, která by, pokud by člověk knihu nepřečetl alespoň z 60 % alespoň 2 × (a tím nezakonzervoval), knihu rozpustila na prášek. Každá deska, každé CD a každá videokazeta by se, pokud by je člověk alespoň 2 × nepřebral (a tím neustálil), také rozpadla. Snad by zbylo jen to hodnotné a skutečně čtené a používané.

Zůstanou nám noviny, knihy, časopisy? Není dnes nejvyšší (ekologický a ekonomický) čas hledat a nalézt nové médium? Jaké bude?

Na kahánku mají noviny. V Japonsku jezdí v metru pánové, kteří za jízdy pozorují obrazovky malých přenosných počítačů, a „listují“ si v denním tisku. Zajímavé články si uloží do paměti a v práci si je nechají, pokud to potřebují, vytisknout. Doma mají mezitím na svém počítači naprogramovaný vyhledávací program, který jim vyhledá ty články toho oboru z těch novin a časopisů, které je zajímají. Články, které chtějí, si mohou barevně vytisknout.

S časopisy to bude asi také všelijaké. Už i u nás se dají koupit časopisy na CD-ROM. Listujete v člancích, v několika pomyslných rovinách se dovíte i o autorech a dalších přibuz-

ných námětech, můžete si pustit i videozáznam třeba módní přehlídky. Knihy se asi stanou antikvární záležitostí sběratelů a historiků. Budeme každý sám sobě denně šéfredaktorem? Budeme si hrát a z budoucí verze internetu vybírat a sestavovat vlastní verzi novin a časopisu zároveň? Nebo to necháme náhodě a počítači?

Co mne ale bytostně zajímá, je smysl všech těch změn. Vize informačního média příštích dekad. Tak jako stále menší a pohodlnější a věrnější walkmany či discmany, i noviny či časopis budou zprostředkovávat informace stále efektivněji a pohodlněji. Budeme stále více ovlivněni způsobem, jakým budeme pracovat s informacemi. Již dnes je celá planeta hluboce změněna fotografií a filmem (hollywoodský diktát změnil ženskou populaci). Popis situace či obrazu je důležitější než situace sama. Možnost být u toho a být vyfotografován či nafilmován, tedy být součástí dějin, je důležitější než vytváření dějin samotných, tvrdil Flusser. Kdo není na obrazovce, jako by nebyl. Jako bychom žili jen přípravou na minuty, ve kterých budeme slavní, tvrdil Warhol.

Jak se v záplavě informací orientovat? Existuje podivně mysteriózní umění otevřít knihu či časopis a noviny přesně na té stránce a pohlédnout na přesně tu jednu jedinou pro tu chvíli nejdůležitější informaci. Bude to právě tohle, co se budeme muset skutečně naučit?

Existuje něco jako „akáša“, databáze celého lidstva? Každého člověka, který kdy žil? Má pravdu Rupert Sheldrake, že každý člověk a každé zvíře, každá rostlina, každý krystal zpívá svou „rezonanci“, písničku, informaci, na kterou se naladí každý nový tvor, nová generace jeho druhu?

Obsahuje každý proton holoinformace o všem, co se tu šustlo od počátku světa? Kolik informací se vejde do nekonečna uvnitř atomu (středověcí teologové se přeli, kolik andělů může stát na špičce jehly)?

Jakou kapacitu má paměť člověka? Co je to hologram hologramu?

Budou v budoucnu existovat nosiče, na kterých budou zaznamenány nejen audiovizuální informace, ale také vůně a všechno ono vyzářování, které je např. jaksi ukryto v každém

obrazce, truhle, čajovém šálku a pro který jsou tak ceněny starožitnosti a věci, které byly dlouho používány?

Jak mohli pradávni jogíni a zenové a taoističtí mistři vědět o tom, že počátek všeho je prázdno (dnes tomu fyzikové říkají kvantové vakuum) a energie? Byla na počátku všeho informace?

Bude umělec a zpravodaj budoucnosti vysílat informace ve formách ucelených bloků představ a údajů přímo do mysli posluchače? Bude si čtenář budoucnosti sahat do databanky vesmíru tak jako dnes do vzpomínek?

Jaká bude zodpovědnost novináře (producenta, majitele) — první vznešená pravda kyberprostoru? Respekt k cizí myšlence, různosti názorů? Jak docílit, aby myšlenka byla krystalově čistá, a tedy svět měnící (Mohamed, Buddha, Ježíš, Gándhí, Einstein)?

Rychlost informací je zpětnovazební: rychleji zjistíme špatný směr, chybu, rychleji se učíme. Učíme se učit. Důsledky? Neustále vylepšujeme software, abychom stále lépe využívali svůj hardware (třeba jen brusle, skateboard, surfing...). Co se týče výměny informací o světě kolem nás — orel (zrak), netopýr (sluch), žralok a motýl (čich), absolutní sluch či fotografická paměť některých lidí atd. naznačují, co vše je možné.

Vzpomínky na budoucnost — rostou čelní laloky i v dospělosti?

Nová média jsou tu, protože jsou potřeba. Jsou důsledkem změn, kterými procházíme.

Naučme se mít sny, pánové, pravil klasik. Umíme pracovat se sny a vizemi? Pojďme se o to společně pokusit. Pojďme hledat a nalézat nové médium, lépe odrážející současný svět.

Reset

Šotci a bludné proudy, akáša, peklo a nebe: zamyšlení nad způsobem, jakým vnímáme svět

Znáte to: když máte den „blbec“, nedá si nic dělat. Když se na paty přilepí smůla, je lépe vše zabalit a přečkat. Znáám lidi, kteří každý pátek 13. raději nevylezou z postele. O co jde? Co se

děje na mikroúrovni člověkem vědomě nevnímané, když pracuje například se středověkými koncepty zla, zlých duchů, zaklínání? Co je to kletba? Jak potom funguje amulet? Co když za tím vším jsou ony jemné a jemnější energie, které naši předkové a šamané všech věků registrovali (ať je pak pojmenovávali jakkoliv: indián jim říkal Velký Jaguár, Aboridžinec Matka Želva, staří Čechové víly, jezinky a vodníci, Irové elf, goblin a jiní jinak)? Jaké jsou energie komplexního působení hvězd na obloze nebo toho, čemu říkáme „anděl strážný“?

Co když skutečně každý z nás každou svou myšlenkou (a zvláště pak při vypjatých chvílích či stresových situacích) zanecháváme v prostoru jakési energetické otisky, na které, pokud jsou zřetelné, se jiní mohou vyladit? Co když naše vědomí skutečně nějak (zatím nikdo netuší jak) registruje děje na atomární úrovni? Co když jsme to my, kdo je svým vědomím podvědomě formujeme a ovlivňujeme? Co když skutečně podvědomě registrujeme např. v literatuře, hudbě či výtvarném umění nejen to, co lze zaznamenat lidskými smysly, ale i to, co je hologramicky či v jakémsi vztahu otisknuto mezi řádky knihy či notami partitury nebo do plátna obrazu?

Co když každou svou myšlenkou naše vědomí vypaluje tu kterou informaci do kosmicky rychle se otáčejícího CD ROMu jednotlivých vibrujících částí atomů?

Představuji si to asi takto: kdykoliv uvažujeme (čím soustředěněji to umíme, tím lépe) o čemkoliv, třeba ze středověku, např. o sakrální geometrii města nebo duchovních symbolech obrazu, vždy se na toto téma, energeticky otisknuté v kamenech kostelů, mostů, věží a domů určitého města nebo zakleté ohněm do keramiky, nebo vpečetěné do spisů a knih, jaksi rezonančně vyladíme. Svým vědomým vyladěním pak oprašujeme a znovu zprovozňujeme již dlouho nevyužité energie, obrazce a symboly.

Jelikož jsou ale naše myšlenky v naprosté většině jen nezroztelným zašmodrchaným klubkem možných souvislostí, zabarvených emocemi, zanecháváme v databance databanky svého rodu zmatek nad zmatek. Pokud se ale někomu daří naučit se soustředit a tu či onu informaci formulovat, tak jako příkaz počítači, jasně, stručně, silně, nepřehlédnutelně, koherentně,

pak se na ni mohou vyladit a přečíst si ji i další a další lidé a generace.

Každá nová pozitivní (jízda na kole, bruslení, nový kuchařský recept, vynález, vtíp, druh kalhot, charlestonka v bicí soupravě atd.), nebo negativní věc nebo činnost (nůž, puška, dělo, raketa, zápasnický chvat, podvod atd.) jest pak snadným návodem dalším lidem a dalším generacím (viz morfická pole a morfické rezonance R. Sheldrakea).

Meditací, jógou, rituály a šamanskými praktikami rozšířeným vědomím se člověk více či méně vědomě ladí a napojuje na informace v těchto databankách (Indové jim říkají „akáša“). Osvícený a duchovní moudrý člověk, na rozdíl od naprosté většiny lidí, o těchto příčinách a souvislostech tuší nebo ví a chová se podle toho (Nelži, nekraď, nezabíjej, miluj bližního svého!).

Protože ale naše západním křesťanstvím ovlivněná společnost „formátuje“ své databáze negativně, nepřátelsky, záštiplně, konkurenčně, agresivně (když se vyskytl „osvícený“, hned ho ukřižovali), máme svět takový, jaký jsme vždy (podvědomě a nevědomě) chtěli.

Jak to souvisí s šotky, bludnými proudy a potulnými negativními energiemi, zvláště pokud jde o sondu do informací zapsaných například ve středověku?

Protože jsme vytrženi z kontextu (naš moderní pohled nemůže obsáhnout všechny úrovně a souvislosti a vztahy a detaily), často jaksi neurvale a humpolácky povytáhneme i energie (symboly, jevy) na původní námět nabalené. Středověk nebyli jen stavitelé katedrál, ale také šibenic, mučírny atd. Vyladěním na informace našeho lidského rozměru ale zároveň rezonujeme a zacházíme s informacemi a energiemi řádově mnohem jemnějšími.

Stále více myslitelů, fyziků a psychologů tvrdí to, co vědí někteří Indové a Tibetané a šamani a další již hezky dlouho: Svět je takový, jaký si ho děláme. Zmatek v našich hlavách produkuje zmatek v našem okolí. Strach stahuje svaly a znemožňuje adekvátní rozumnou reakci na v podstatě iluzorní podněty. Pár set let tvrdíme, že duše (a jiná velmi jemnohmotná energie) neexistuje. Zhrubli jsme. Na výzkum špendlíku si bereme parní

válec. Sestavujeme velmi hřmotné konstrukce, a neregistrujeme signály a znamení dalších úrovní. A pak stačí malinký bludný proud, výron jiné energie proti srsti, a sebevědomá konstrukce či struktura se hroutí a člověk pro den blbec či seriál nešťastných náhod v pátek třináctého nemá vysvětlení. Produkujeme stále více tun hmoty na hlavu, abychom si mohli koupit stále víc předmětů, abychom byli šťastnější (aby naše těla produkovala endorfiny, přirozené opiáty, a my měli pusy od ucha k uchu). Přitom, když víte jak (know how), stačí postup obrátit, zvednout koutky úst alespoň třicetkrát nahoru, a spustit produkci endorfinů: za minutku budete šťastní.

Je-li lež, přetvářka, kletba určitým (člověku a jeho mysli) nepřijemným směrem polarizovaná energie (virus v programu, písek v ložisku či rozladěný tón v akordu), je-li amulet či škapulír totéž jen v pozitivním obranném provedení (antivirus, vyčištění, vyladění), je-li zaklínadlo či kouzelnická formule manifestací jakéhosi otevíracího hesla (software na vyhledávání virů, jakýsi šém či shluk písmen, např. na spuštění toho či onoho počítačového programu), pak právě tak, jako jsme my lidé ovlivněni změnami počasí a pozicemi Měsíce, jsou i stále složitější a jemnější procesy v čípech našich počítačů ovlivňovány nejen počasím a magnetosférou, ale také stavem mysli člověka uživatele. Mezi lidmi od počítačů se běžně tradují historicky o tom, že ten či onen např. nemůže seriózně pracovat, když se blíží bouřka nebo když je manželka rozčilená.

Psychologové vědí velmi dobře o důležitosti tzv. setu a settingu — tedy atmosféry prostředí, ve kterém se drogy berou, a účelu, pro který se berou. Bázlivý neurotik a vystresovaný zmatkář bude mít hrůzostrašné vize, zatímco indián, který bere tutéž drogu posvátně a ve společenství jemu podobných, vidí třeba Boha a propojí se s celým vesmírem. Novorozeně, zrozené do klidu, pohody, tepla a všeobjímající lásky matky nevyroste v arogantního skina. Ten totiž, stejně jako nerozhodný politik, za svou agresivitu (či úzkost) nemůže, protože mu byla vtisknuta např. tím, že se narodil do zápachu a oslepujícího jasu traumatizujícího světa lidí, kteří ho ihned odebrali matce a svázali do povijanu samoty, a vyrůstal v tzv. kojeneckém ústavu či dětském domově a škole nepřetržitých

zákazů, omezení a trestů. Byl systematicky naprogramován ke stresu, ke zmatku, ke zkratovitým agresivním reakcím. My všichni jsme naprogramováni k témuž: prohlédněte si jakékoliv noviny, podívejte se na zprávy na Nově.

Co je to modlitba (omluva, odpuštění)? Co když je to půl o lambda posunutá energetická (zvuková) vlna jemných vibračních energií, která původně negativní vibrace neutralizuje? Magická ochranná formule coby důsledek harmonizovaného kouzelníkovy nebo alchymistova vědomí? Nová nahrávka na magnetofonovém pásku (tedy přesměrování, učesání neurovaných částic, nosičů informace)? Defragmentace hard-disku našeho mozku?

Co když jsou právě soucit a láska ty nejsilnější lasery schopné přesměrovat (sladit, zharmonizovat, soustředit, koherentně zřázovat) jakékoliv informace v databázích databází člověka a lidstva?

Nejlepší důkaz pudinku je jeho snědení. Nejlepší obrana proti strachu je poznat ho. Nejlepší obrana proti šotkům (a jiným potměšilým skřítkům a energiím, které nás někdy, zvláště v pátek třináctého, zlobí) a zlým agresivním lidem a nezvládnutelným řetězcům negativních událostí je skamarádit se s nimi, pokusit se je pochopit, tolerovat a v konečném důsledku milovat. Takto zesíleným a polarizovaným vědomím srovnat a přesměrovat všechny bludné proudy do jedné, přírodou, vesmírem a zrozením nám vtisknuté vibrace, vyladěné na vibrace ve vibracích přírody a vibracích vesmíru.

Vypadá to, že každý z nás má k dispozici možnost aktivního i pasivního zápisu či čtení z databáze lidství a vesmíru. Neustále zapisujeme a čteme zároveň. Jenže nám na rozdíl od některých moudrých a šamanů nedošlo, že to děláme. Nedošla nám neuvěřitelná možnost, ale zároveň zodpovědnost. Frajersky a lehkomyšlně opakujeme stále stejné chyby a mrháme svými potenciály. Jsme nepoučitelní. Máme svět takový, jaký podvědomě vytváříme. My sami se stáváme bludnými proudy, slepými uličkami vývoje.

Nemůžeme z pasti, dokud nezjistíme, že v ní jsme. Jakmile akceptujeme fakt, že jsme to my, kdo vytváříme svůj svět, nalezneme i řešení. Pak postačí změnit zadání, světonázor,

postoj, způsob, jak vnímáme realitu. Místo problémů (agrese, konkurence, žárlivosti) budeme vytvářet soucit, lásku, radost. A do databanky lidství zapisovat informace o pozitivních, láskyplných, soucitných řešeních života v lásce a radosti.

Přitom stačí změnit znaménko.

Blíží se doba (Mayové a Terence McKenna, který mimochodem chce navštívit Prahu a uspořádat několik přednášek na téma „Halucinogeny a konec století“, společně tvrdí, že to bude v prosinci roku 2012), kdy už bude dostatečně hůř na to, aby mohlo být lépe, a kdy budeme muset všichni resetovat své biopočítače a nainstalovat jiný program.

Jinak to nebude, jinak to nevidím...

Zloděj na síti

Stalo se, že jsem se celou noc a další den nemohl napojit na síť. Zatelefonoval jsem tedy svému „poskytovateli služby“, a tam zjistili, že se na mé uživatelské jméno napojil někdo z České Lípy. Zloděj z České Lípy. A vesele surfuje zadarmo.

Vždycky mě to překvapí a rozesmutní. Co od toho takový člověk očekává? Myslí si, že když takto „vzraje“ na společnost (a něco pro sebe urve „zadarmo“), něco získá? Tenhle to asi dělá systematicky, a když se mu podaří urvat na den dva přístup na síť zdarma, surfuje jen se z něho kouří. Když spadne klec, protože ta vždy dříve či později spadne, hledá dál a jinde a ukradne připojení někomu dalšímu. Samozřejmě většinou příteli nebo známému nebo nějaké veřejně známé osobnosti. Krátkozrakost jeho přístupu je nabíledni.

Je jasné, že tento člověk z České Lípy čte Svět namodro a e-mailovou adresu tak snadno získal. Je jasné, a vskutku smutné, že mne trochu zná, a tak zkusil pár možností a to právě heslo celkem snadno zjistil.

Nechápu nás, lidi. Známy si koupil auto a aby mu jeho drahé vozidlo vůbec pojistili, musel si obstarat a instalovat a naučit se obsluhovat čtyřnásobné bezpečnostní zajištění. Kam dál to ještě půjde?

Zloděj z České Lípy „vyhrál“ (právě tak jako hacker, který systematicky ničí některé služby Světa namodro), ale nedojde mu, že se kvůli němu stovky jiných lidí nedostanou k té pravé informaci v tom pravém čase. Internet používám ne kvůli hrám nebo jinému marnění času, ale abych našel, přeložil a předal čtenářům (svého časopisu, ale i Světa namodro) zkušenosti a informace o tom, že to jde, žít v klidu a pohodě. Když mi zloděj z České Lípy „ukradl“ linku, ukradl tisícům čtenářů materiály, které bych tu noc objevil na síti a které už nikdy neobjevím.

Je mi vždy hodně smutno, když zjistím, že mi někdo nevrátil knihy nebo cédéčka. Nedávno jsem vedl seminář pro čtyřicet lidí a při odjezdu jsem zjistil, že mi někdo z volně uložené tašky ukradl čtyřicet „vlastovek“, ohnutých drátků, pomocí kterých učím lidi hledat vodu a zóny atd. Nejde o cenu, ale o to, že stovky nebo tisíce posluchačů mých pořadů už ten konkrétní titul nikdy neuslyší a že než se mi podaří vyrobit další „vlastovky“, stovky lidí na dalších kurzech se nebudou moci naučit něco, co by jinak mohlo začít transformaci jejich životů.

Zloději z České Lípy, až tohle budeš číst, zkus se zamyslet nad způsobem, jakým do proudu někam směřujících energií zasahuješ protiproudy a víry a negativními energiemi, protože vše souvisí se vším a tvé malé zlodějny mohou mít obrovské negativní dopady (včetně tebe a lidí kolem tebe).

Nepožádal jsem o možnost nahlédnutí do svazků StB, protože nechci vědět, kdo mne udával. Stejně to tuším. Ale za ten pocit hlubinného studu za ty udavače to dnes už nestojí. Přesto mi v souvislosti se zlodějem z České Lípy vytanula na mysl jedna vzpomínka, spojená s vězněním, vyšetřováním a soudem.

Jako zenový buddhista jsem dost dlouho pracoval na „nepřipoutanosti“ k věcem. Věci jsou takové, jaké jsou, a teprve když je k nim člověk „připoután“, začne z toho být fobie, obsese, závislost. Když už jsem (po věznění) myslel, že na věcech připoután nejsem, ukradli mi čašní příslušníci StB v době, kdy jsem byl u soudu, fotoaparát. Měli čas (byl jsem spolehlivě někde jinde) i klíče (ve vězení tehdy prý vypukl požár ve skladu

a osobní věci, včetně klíčů, prý shořely). Ohlásil jsem krádež, ale protože nebyly nalezeny žádné stopy, případ byl odložen. Ohlašoval jsem dál, a tak se později „ztratily“ papíry o oznámení krádeže. Tak to chodilo.

Nebyl jsem připoután k fotoaparátu. Ztráta oné věci, jakkoliv milé, nebylo to, co mne mrzelo. Zjistil jsem, že ač nejsem připoután k vlastnictví oné fotící věci, jsem značně připoután k něčemu jinému. Fotil jsem totiž často a ochotně děti známých a diapositivy rozdával šťastným maminkám. Rozdával jsem radost. A to jsem bez fotoaparátu nemohl. Zjistil jsem, že jsem „připoután“ k rozdávání radosti — a že tedy existuje i další úroveň „připoutání“, se kterou se musím vyrovnat. Celých sedm let pak trvalo, než jsem se dostal k jinému fotoaparátu, který mi sedl do ruky. Sedm let jsem touto formou nerozdával radost.

Obyčejný zloděj někde v úctárně podlehne pokušení a něco sebere. Nemůže za to, má třeba nízké IQ. Jenže co si myslet o zloději na internetu, který přece jen musí být poněkud vzdělaný? Který to musí plánovat? Jak pak takový zloděj z České Lípy může nadávat na vytunelované banky a výhodně zprivatizované podniky či lázně, když ti výkonnější zloději dělají prostě totéž co on?

Zloději z České Lípy, dříve nebo později se ti vrátí, cos způsobil jiným. To si piš. Zlomyslní nešťastní sprejeři, hackeři a podobní kazisvětové, kdo s čím zachází, ten tím také schází. Je mi vás líto. Ale jen chvilku.

Zloděj na síti 2

Vida, jak to funguje. Článek o tom, jak mi někdo z České Lípy „ukradl“ připojení na internet, byl nejčtenějším článkem ze dne 4. března 1998. Ozvalo několik lidí s hlubším zájmem o to, co dělám. Přišly e-maily od lidí, kteří „patří mezi ty cyničtější, a nejprve nechápali, jak to, o čem jsem psal, spolu souvisí, ale na konci článku to pochopili a děkují.“

Už malíř František Kupka věděl, že „přání se vyplňují“. Jinak řečeno, svět vypadá tak, jak chceme, aby vypadal. Vytváříme

ho tím, jak svět vnímáme. Jestliže vidíme svět jako problém, chaos, konkurenci, ohrožení, máme co chceme. I kvantoví fyzici už dnes, sice až tisíce let po buddhistech a šamanech, vědí, že nemůžete pozorovat, aniž byste neovlivňovali to, co pozorujete. Zkuste si o tom všem, a především o důsledcích způsobů, jakými vnímáme svět, počít ve starších číslech časopisu MANA (např. článek D. Spanglera *Umění materializace* v č. 4) a BARAKA (např. Kapor: *První vznešená pravda o kyberprostoru* v č. 1). Vědí to už i současní výzkumníci mozku a vědomí, psychologové a filosofové.

Proč to zdůrazňuji? Jde mi o možnost pozitivní změny. Nedám-li se vyprovokovat k reakci „oko za oko, zub za zub“, pak jsem již začal něco měnit. Především svůj postoj. Rozčilovat se, odpovídat na agresi agresí, nic neřeší.

Jednou se jeden americký mistr světa v aikidu, který se ale nikdy skutečně nepopral, vracel posledním metrem z návštěvy svého mistra. Vtom do poloprázdného vagonu vstoupil velký opilý Japonec s lahvou saké v ruce, sedl si vedle těhotné ženy a vypadalo to, že ji začne obtěžovat. Američan se soustředil a pokud by se opilec ženy jen dotkl, vyrazil by a světu a sobě by konečně dokázal, jak se umí rvát. V tom se, kde se vzal tu se vzal, z protějšího sedadla se naklonil malý bělovousý dědeček a zeptal se opilce: To saké vám vařila žena? Japonec kecnul zpátky, rozplakal se a mezi slzami se svěřil, že ten den mu umřela manželka. A Američan se zastyděl a vzpomněl si, kolikrát že jen mu jeho mistr vyprávěl, že sice existuje vítězství po boji, ale to skutečné vítězství je vítězství před bojem.

Onen dědeček totiž udělal to jediné, co bylo správné. Změnil kdysi dávno „zadání“ svých otázek, nereagoval na agresi agresí (a jeho emocemi nerozbouraný mozek byl schopen situaci reflektovat a zhodnotit), zeptal se „Co je za agresivitou toho člověka?“ a pak „zvítězil před bojem“.

Ještě jedna metafora: Co uděláte, když jste rybář, vrátíte se z lovu a potkáte hladového žebráka, který bude tvrdit, že od včerejška nejedl? Většina lidí odpovídá — dám mu rybu. Správná odpověď zní — naučím ho chytat rybu.

Začínáme žít v éře informací. Když mám v ruce rybu a dám ji někomu, má ji on a já nemám nic. Když ale mám informaci

(třeba o tom, jak lovit ryby, jak surfovat, jak se dělit o informace na síti, jak se nerozčilovat kvůli agresi a blbosti jiných a žít šťastně) a dám ji dál, už má tu informaci spousta dalších lidí. O tom je internet, a proto tak funguje, a proto změní svět.

Když se ale objeví „zloděj“, či zlomyslný, cizí práci ničící hacker, který si o sobě myslí, bůhví jak je „chytrý“, v konečném důsledku překáží i sám sobě, protože svým jednáním, především v této úvodní, většinou dobrovolné a spíše nadšenecké fázi, narušuje, komplikuje a zpomaluje volný a svobodný tok informací. Musí se kvůli němu šifrovat, vymýšlet zabezpečení proti zneužití. A přitom mu, hlupákoví, nedochází, že mlýny boží spravedlnosti melou díky zrychlujícímu se tempu světa i počítačovým technologiím stále rychleji.

Svět se totiž změnil a mění stále rychleji, pánové zloději a hackeři a podvodníci všeho kalibru. Ukazuje se, že je psychicky, neurologicky, sociálně i politicky ekonomičtější nerozčilovat se, nelhat a nekrást.

Vítejte v kyberprostoru

Může počítačová technologie urychlit a prohloubit intuici, tvořivost, telepatii nebo duchovní růst? Slovo kyberprostor se poprvé objevilo v roce 1984 v románu Williama Gibsona *Neuromancer*. Tam označovalo imaginární informační prostor celosvětové sítě informací, na kterou se lidé dokáží napojit konektorem přímo do hlavy. Dnes to sice stále ještě takto přímo nejde, ale internet už i u nás vymazal hranice, prostor a čas. Rolling Stones natočili písničku pro reklamní kampaň Windows 95, Bill Gates byl přijat u papeže a už i u nás jsou všechny hlavní denníky a časopisy „na síti“.

Když jsem si pořizoval modem, lákala mne především možnost „sáhnout“ si do kterékoliv knihovny na světě a vytáhnout si kteroukoliv knihu. I když tohle přání se mi zatím nesplnilo, objevil jsem další netušené možnosti. Potvrdil jsem si svá optimistická očekávání co se týče aplikace tak lidských emocí a vlastností, jako jsou intuice, potěšení, hra, objevování.

Především mne zajímalo, jestli globální síť nějak napomáhá rozvoji globálního vědomí. Skromněji řečeno, jestli v kyberprostoru najdu články a stránky slavných průzkumníků výzkumu vědomí, informace o meditaci, neurotechnologiích atd. Jestli někdo někde pracuje na pozitivní virtuální realitě (aby *Nebe peklo ráj* Lucie Svobodové nebylo jedinou vlašťovkou).

Může být kyberprostor branou k transcendenci? Známy americký spisovatel Mishlove odpověděl takto: „Obraťte to. Uvažovat o tom, že by se duše nedokázala projevit i v kyberprostoru, znamená předpokládat, že je nějak omezená, nedokonala. Vše je vzájemně propojeno, to tedy znamená, že duše je všude a kdekoliv.“

Peter a Trudy Johnson-Lenzovi založili v Portlandu, Oregon, podnik jménem *Awakening Technology*. Když se nedávno účastnili konference on-line, byli překvapeni tím, co nazvali telepatickou zkušeností. Dnes hovoří o tom, že stejně tak, jako budou lidé stále častěji provozovat nejrůznější duchovní cvičení na individuální úrovni, budou to dělat i na úrovni kolektivní. Založili on-line konferenci nazvanou *Community of Inquiry* a kromě jiného zkoumají, jak by člověk mohl duchovně využít vznikající sítě a naší vzájemné propojenosti. „Kyberprostor je prostor vytvořený počítači a tím je také omezený,“ říká Trudy. „Lidé sami přímo do tohoto kyberprostoru nevstupují. Ale při troše disciplíny a praxe mohou vstoupit do hyperprostoru, imaginárního království, kde je vše Jedno. Domnívám se, že právě tohle rozlišení je pro naši budoucnost tím nejdůležitějším předpokladem, jinak spadneme do pasti virtuálního materialismu tím, že uvěříme, že jen počítačový kyberprostor je prostorem reálným.“

Ram Dass sám na síti není, i když tam má svou stránku, ale hovoří o kyberprostoru a výhodách elektronických sítí nadšen. „Znám ženu, které je přes 70 let a která si neměla s kým popovídat o svých růžích. Dnes je v zahradnické internetové komunitě legendární osobou — každý si s ní chce vyměnit zkušenosti. Ona ale přesto samozřejmě miluje svou zahrádku víc než připojení na internetu.“

Známa spisovatelka a psycholožka Jean Houstonová říká: „Žijeme dobu, ve které se lidská psychika manifestuje nejrůz-

nějšími formami: je to doba chaotické fragmentace, ale také simultaneity a mnohavrstvých asociací.“ Houstonová běžně surfuje a také například hraje on-line hru *Dungeons and Dragons* s partou mláďenců, kteří si myslí, že Jean je patnáctiletý kluk s obhroublým slovníkem. Podle Houstonové dnes lidská psychika prožívá největší rozvoj za posledních patnáct tisíc let. Například možnost prožívat různé identity může rezonovat a propojovat lidi s mýty a vytvářet tak možnost vzniku jakéhosi pole globální mysli. „Během několika let bude vše, co kdy člověk dělal nebo myslel, k okamžité dispozici. Kyberprostor samozřejmě nenahradí přímý kontakt, a já sama dávám přednost bohatým možnostem přímé komunikace. Ale elektronická komunikace prodlužuje tělo, mysl a ducha do nových oblastí. Jsem těmi možnostmi fascinována, internet je možná náznakem cesty k novému druhu mozku s novým druhem těla, novým jazykem a myšlenkovými strukturami.“

Práce s počítačem, elektronická pošta i surfování na vlnách kyberprostoru pomalu mění i styl jazyka a myšlení uživatelů. Nemám na mysli jen používání „počítačtiny“. Všimli jste si, jaký je rozdíl mezi dopisem a e-mailem? Vždy, když e-mailuje moje žena, znervóžňuje mne to: ona se totiž napojuje na síť, ale pak píše dopis (se všemi oslovenými, odbočkami, domlouvá si schůzky velmi nekonkrétně atd.), ne zprávu. Nepochopila totiž, a tak ztrácí tu největší výhodu elektronické pošty — rychlost. Dopis přitom klidně může napsat a připojit ke zprávě e-mailu. Připomíná mi to případ z 80. let a jedné moravské vesnice, kdy si jeden bodrý občan, aby zhodnotil své úspory, koupil nové emběčko, ale protože ho vlastně nepotřeboval, tak v něm jezdil dvacet metrů dvorkem v noci na záchod.

Když v jakémkoliv vyhledávacím programu vyřekáte heslo „consciousness“, vědomí, budete zaplaveni adresami stran a institucí. Většinou narazíte na soukromé adresy „cyber psychic“ čarodějnic a šamanů, nabízejících moderní verzi hádání z ruky nebo věštění z karet, ale jakmile se naučíte číst „mezi řádky“, začnete využívat možností volného surfování. Kdykoliv něco potřebuji vyhledat, nehledám to přímo, ale začnu kdekoliv na některé z hlavních adres. Teprve když si otevírám různé další stránky, soustřeďuji se na adresy, které nabízejí také *favourite*

bookmarks, tedy seznamy oblíbených adres autorů navštívených stran. A v těchto seznamech pak vždy najdu, co jsem vlastně přímo ani nehledal. Proč objevovat již objevené?

Joan Halifaxová, zakladatelka buddhistického centra v Santa Fe v Novém Mexiku, nadšeně hovoří o možnosti přímého propojení hledajících myslí — člověk se může okamžitě spojit s politickým radikálem v Mexiku, tibetským učencem v Indii a ošetřovatelkou v hospici v Kanadě. Internet je podle ní jakýsi nebiologický, sebeorganizující organismus, který neustále roste, a nikdo neví, kde jsou jeho hranice.

Timothy Leary patří k legendám a proslavil se mj. výrokem, že „počítač je pro 90. léta totéž, co bylo LSD pro 60. léta“. Člověk se podle něho kolektivně učí obývat nový duchovní stav kvantově elektronického vesmíru informací. „Nikdy předtím neměl člověk takové možnosti. Možná, že hlavním smyslem člověka v příštím tisíciletí bude naučit se vyjádřit, komunikovat a sdílet zážitky mozku pomocí elektronických zařízení. Kyberie už je tady. Jsme obojživelníky budoucnosti. Dejme se do práce.“

„Skutečnost“ virtuální reality už přivádí řadu lidí v údiv. Bude tedy brzy možné vytvořit virtuální vizualizace, které povedou k osvícení? Například třírozměrnou mandalu, do které člověk vejde a než dorazí do středu, všechna cvičení a zpětnovazební programy v jeho mozku navodí optimální duchovně mystický stav. Ken Wilber si dokáže představit „virtuální místnosti plné miniaturních EEG a přístrojů na stimulaci mozku a deprivaci smyslů, se softwarem naprogramovaným tak, aby člověk mohl dosáhnout krátké průniky, ale i delší pobyty v neduálním prostoru vědomí“. Wilber ale varuje, že tyto možnosti budou mít na společnost takový vliv, jaký měla psychedelika v 60. letech. Tedy že dovolí „nahlédnout a pak člověka zase vrátí do denního normálu“. Člověk se bude muset svým duchovním růstem zabývat systematicky a delší dobu a naučit se změněné stavy vědomí trvale obývat. Rychlokvaška je rychlokvaška, i když kdo jednou zjistí, že svět není to, co býval, už je jen na něm, co s tím objevem udělá.

„Fakt, že Síť je technologií s globálním dosahem, ještě nezaručuje, že ti, kdo ji používají, jsou i svým vědomím globální,“ říká Wilber. „Ve skutečnosti jsou mnozí uživatelé

sítě stejně egocentriční, konvenční, jako ti ostatní. Síť je sama o sobě neutrální médium,“ tvrdí. „Je to jen technologie. Důležitá je ale úroveň a stav vědomí, které do Sítě vkládáme my. Síť může být vyjádřením lidskosti a globální komunity, ale jen pokud bude přednostně zaručen psychologický růst.“ Jinak získáme prostor zabydlený digitálními dravci, „izolovanými egocentrickými agresory, kteří tráví svůj čas tím, že ničí všechno, co najdou“.

Kyberprostorový filosof Howard Rheingold, autor knihy *Virtuální komunita*, nabízí tuto obhajobu simulované kultury: „Děláme to, co dělají lidé, když se sejdou, jen to děláme slovy na obrazovce monitoru a těla necháváme za sebou.“ Kromě toho, že chybí tón hlasu, gesto řečníka, vše zůstává.

Charles Tart věří, že skutečného rozšíření se virtuální realitě dostane, až nebude potřeba hardware a přívod elektřiny. Pak bude snadné zjistit, že už stejně žijeme ve své virtuální realitě. „To, co prožíváme a vnímáme jako sebe sama, ať už fyzicky nebo mentálně, nebo to, co vnímáme jako reálnější vnější svět, není to, co tam skutečně teď a tady je,“ říká Tart. „Místo toho náš mozek automaticky vytváří polocenzurované konstrukce. Domníváme se, že vnímáme realitu, ale to, co vnímáme, je stejně tak virtuální, včetně časté možnosti, že nevidíme to, co je důležité, často vnímáme zkresleně a iluze si pleteme se skutečností.“

Kyberprostor nás mnohé tedy může naučit, že to, co bereme za dané a skutečné, je podobné jako počítačová simulace reality. Tuto základní pravdu předávaly všechny velké mystické tradice, a my ji možná známe z příkladu Platónova příkladu jeskyně, jejíž obyvatelé považovali odlesky obrazů na stěně za skutečnost.

Na síti si můžete přečíst ty nejskrytější esoterické pravdy a nauky, ale stejně tak pamflety fašistů. Nezapomeneme se však vrátit z virtuálního světa do světa těl — do světa, kde je komunita vytvářena skutečnými lidmi? Marshall McLuhan, autor proslulého výroku „médium je poselství“, tvrdí, že každý nástroj zakrývá ideologickou předpojatost, skrytou preferenci hodnotit jednu věc výše než jinou, tvarovat svět jako jednu věc místo souhrn mnoha věcí, dát přednost jednomu smyslu před druhým, nebo jedné dovednosti před jinou.

Ani počítače, protože jsou prodlouženým myšlením lidí, nejsou jiné. Ať už je to dobře nebo ne, tyhle stroje, které nás přivádějí do kybeprostoru, pilně mění naše zájmy, charakter našich symbolů, naše sociální vztahy. Navíc nám poskytují ojedinělou příležitost znovu se zamyslet nad tím, co to je lidská identita, znovu prozkoumat co je reálné a co virtuální a jaké možnosti nám to nabízí, jak nás to může obohatit — a co je nejdůležitější, jak lépe cvičit toleranci a soucit.

Jak brouzdat? Využijte služeb různých vyhledávačů a zkuste si najít časopisy, jako jsou Omni, Gaiamind, Utne Reader, New Age Journal, Noetic science, inContext, Magical Blend, Shambhala Sun, Tricycle buddhist review, Resurgence, zkuste si vyhledat hesla jako alchemy, transpersonal psychology, altered states, Thangka gallery, extropy. Pokud neznáte anglicky, pak zkuste Arxon, Spirála nebo stránku Honzy Havelky. Atd.

NOVÝ VĚK

Čas se zrychluje aneb co se stane 21. prosince roku 2012?

Jak tak sleduji vývoj domácí politiky, nejen té vrcholové, stále častěji myslím na teorii Terrence McKenny o tom, že čas se zrychluje.

Také jste si toho všimli? Zatímco mlýny boží spravedlnosti mlely našim dědům celé životy, a ještě to nestačilo, naši otcové se již dočkali konce svých ideologií, a my jsme svědky toho, jak končí jedna politická epocha po sedmi letech. Zatímco stále zvyšující se rychlost (života, dopravy, přenosu informací) byla (stále je) jedním ze základních průvodních znaků a téměř symbolem (konce) industriálního věku, dnes žije stále více z nás v reálném čase (real time) — pomocí počítačových a družicových systémů jsou např. banky (burziáni, makléři, akcionáři, novináři, politikové, ale také hackeři) rychlejší než ta nejrychlejší letadla, a dokonce i zvuk — jsou stále a všude teď a tady. Zároveň na burze v Tokiu, v Londýně i v New Yorku. Koncept (zvyšující se) „rychlosti“ pro ně přestal platit. Dostali se „za“ rychlost. Mimo. Anglicky „beyond“.

McKenna tvrdí, že historie je řada do sebe zapadajících rezonancí a každý z těchto cyklů trvá pouze 1/64 doby trvání předchozího cyklu. Jednoduchým výpočtem lze dojít k číslům, která dokazují, že asi před 4300 lety začal, spolu s historií lidstva, jak ji známe, další cyklus, na jehož konci, právě v roce 1945 (McKenna symbolicky počítá den svržení atomové bomby na Hirošimu), začal sedmašedesátiletý cyklus, který právě žijeme. 384 dnů před jeho koncem začne další cyklus, šest dní před jeho skončením další, hodinu a třicet pět minut další, a minutu šest vteřin další. Jinak řečeno, trvá-li vesmír miliardy let, pak se polovina jeho vývoje odehraje v posledních třiceti sekundách jeho existence. Že to zní ztřeštěně? Skutečně?

Jen si uvědomte, jak se zrychluje vývoj nejen počítačových čipů (naši dědové jezdili do Průhonice na celodenní výlet). Jak se technologicky propojují kontinenty, jak rychle houstne neuronová virtuální (internetová) síť. Jen si vzpomeňte, co se časově děje, když vaříte vodu. Ne že by měl skončit svět — co když se jen jeho nehmotná část transformuje do jiného stavu (mám na mysli stejný přechod, jaký prodělá voda, když se při sto stupních změní v páru). McKenna (stejně tak jako Mayové a Aztékové, kteří kdoví jak došli ke stejnému datu) doufá, že lidstvo vystoupí z paradigmatu trojrozměrného prostoru a času.

Vraťme se ke každodenní politice. Je stále jasnější, že předsedové vlád či stran nemohou řídit či změnit makroekonomický (monetární, sociální aj.) systém. Jsou to jen údržbáři (v tom lepším případě) nebo opraváři, či dokonce jen hasiči. Jen si vzpomeňte na současné chytrolíny, jak rychle se jim tehdy tak drobné podvůdky bumerangově vrátily. Je stále jasnější, že podvodníci (a ti, kteří si prostě co nejrychleji chtějí sobecky a krátkozrace nahrabat sami pro sebe) to budou mít stále těžší. Jinak řečeno, když do (pro nás zatím myšlením neuchopitelného) proudu proudů energií zavedeme nějaký protiproud, způsobí to malý dočasný chaos, ale s tím, jak se časová řeka před svým ústím černé díry zrychluje a mohutní, turbulence rychle opadnou, a co se zdálo být chaosem, je jen drobným chvilkovým a stále kratším vírem, který své aktéry stáhne pod hladinu.

Na počátku bylo slovo. To slovo ale byla vibrace Každý z nás je „slovo“ (tvrdí McKenna), skládající se ze 700 miliónů znaků (DNA), a to slovo se stává tělem, když spermie a vajíčko utvoří zygotu a texturální poselství DNA se začne ukládat do hmoty. I tohle načasování je dokonalé: stojíme na počátku možnosti dekódovat lidský genom. Co když konečným výsledkem bude, že se tělo stane „slovem“ (vibrací)?

Buddhisté a mystici všech věků (stejně jako novodobí jogíni, vegetariáni, vipassánovní a zenoví meditační, uživatelé psychotechnologií, floatačních van či nadšení tanečníci a účastníci rave parties) dobře vědí, jak je pro lidské vědomí destruktivní lhát a podvádět. Co když každá lež je opravdu takový malý protivír v zatím obvyklém chaosu myšlení obyčejné mysli? Co když ony zatím nevysvětlitelné jevy (neuvěřitelné možnosti lidského těla

v rámci rozšířeného vědomí, spontánní vyléčení, chůze přes oheň, schopnost hledat vodu a diagnostikovat a léčit prostýma rukama, ale také kruhy v obilí atd.) jsou jen stále častější příznaky měnícího se paradigmatu doby? Své mozky využíváme prý jen z 10 %. K čemu je připraveno těch zbývajících 90 %?

Co když jsme svědky a zároveň aktéry počátku zániku stranických demokracií, států, vlád, hierarchické struktury institucí a společností atd.? Z tohoto hlediska je vše, co vypadá jako chaos a krize, prostě součástí výše zmíněného přechodu do jiného stavu. Z tohoto hlediska žijeme výjimečnou dobu, a koukejme si ji užít.

Třeba se dosud nepoučitelné lidstvo konečně začne chovat jako génius (a ono na to, stejně jako každý z nás, vrozeně má). Génius dělá chyby, ale blbec je opakuje. Držme si klobouky, dámy a pánové, a surfujme dál: vlna času se zrychluje, ale pracuje pro nás.

Energie Země

Existují mnohá tajemství země, která současná věda ještě neodhalila. Neexistuje například teorie, která by vysvětlila gravitaci nebo magnetické pole Země. Je-li naše planeta gigantickým magnetem, jaký je zdroj onoho magnetismu? Ve shonu všednodenních starostí zapomínáme, jaký je ta naše planeta zázrak. Možná si tak ještě vzpomeneme, jak je velká, jak rotuje kolem své šikmé osy a jak obíhá kolem Slunce, ale jen málokdo ví, přestože se o tom dočteme v každé dětské encyklopedii, že kromě vlivu Měsíce na zemské oceány je zde vliv slunečního víru ionizovaného plynu, že naši magnetosféru ovlivňují i vzdálené hvězdy a kosmického záření.

Čím více věda odhalila, tím více tajemství zároveň objevuje. Možná je čas začít chápat neustálé vědecké odhalování dalších a dalších zjištění o zázracích života a vesmíru, ať už jde o dokonalou harmonii newtonovské fyziky, mystické kvality světa částic nebo nepředstavitelné prostorové a časové galaktické vzdálenosti, jako odvíjení zjevení Ducha (nebo, chcete-li,

kosmické inteligence). Jakkoli se můžeme přít o význam toho slova, mám na mysli to, že vše, co vnímáme a zažíváme na fyzické úrovni, je manifestací jemnější a neviditelné energetické úrovně. Někdy tuto dynamickou smysly nepostižitelnou existenci přece jen dokážeme pomocí přístrojů registrovat, např. jako roentgenovy paprsky, gama záření nebo kosmické záření. Dá se uvažovat o tom, že právě tyto vyšší frekvence jsou životadárným principem. Jinak řečeno, Duch se manifestuje jako Život různými Formami.

Studium elektromagnetismu a vlnové podstaty (např. světla) nám poskytlo novou terminologii, takže rozeznáváme např. vysoké a nízké frekvence. Mohli bychom tedy říci, že veškerý Život je manifestací vysokých frekvencí, které se vyjadřují svými nízkofrekvenčními stavy. Tak se na zemi objevil, jako důsledek působení slunečního záření, organický život.

Energie, které se vyskytují nad a pod povrchem země, tak můžeme chápat v podobných souvislostech: hmota země je jen forma (nízkofrekvenční stav) jemnějších a vyšších frekvencí elektromagnetické podstaty. Co když tak, jako je lidské tělo manifestací vnitřní dynamické a multidimenziální duše, tedy jakési tendence k harmonii, i geologická podstata země je také jen prostředkem manifestace jemnějšího, dynamičtějšího a električtějšího vnitřního puzení k harmonii a vybalancování všech vnějších i vnitřních vlivů?

Proudové energie, které křižují pod povrchem země, se snad dají přirovnat k akupunkturální síti meridiánů a bodů na těle člověka. Jsou základní strukturou energetického těla planety. Některé jsou dlouhé jen několik kilometrů, jiné jsou dlouhé tisíce kilometrů. Některé jsou neuvěřitelně, ale ne nepřírozeně, rovné. Liší se svou šířkou i intenzitou. Snad pomůže představa tvaru přesýpacích hodin, kdy se nejužší část kryje s povrchem země, a jakéhosi dvojitého víru, který dodává a předává energii dovnitř i ven z povrchu země.

Energie, které jsou takto předávány, jsou nejrůznější kvality. Některé korespondují s lidskou zkušeností pocitů, emocí, mentality, ducha. Naši předkové (proutkaři, mistři feng šuej, ale i šamani a středověcí stavitelé) dokázali tyto energie a jejich proudy registrovat. Číňané již 4 000 let hovoří o „dračích žilách“, a ni-

kdy v takových místech nestavěli domy. Staří Římané a gotičtí stavitelé své znalosti těchto anomálií aplikovali na své stavby. Znáčná část pohádek a mýtů obsahuje zprávy o kamenech, jejich síle a moci, a energii určitých míst atd. Původní středověké názvosloví bylo ovlivněno terminologií různých kultur, takže se zónám říkalo „dráždivé pruhy, iritační pruhy, zářivé pruhy, zemní záření, geopatické dráždění“ aj. Od minulého století se provádí výzkum v Anglii, kde se jim říká „leylines“ a kde má dlouhou nepřerušenou tradici také proutkařství (dowsing). Od roku 1927 „pátrači po zónách“ dokonce vydávají svůj časopis (Ley Hunter's Manual). Od 30. let 20. století se zkoumají sídelní místa v Německu, Francii, po 2. světové válce začaly výzkumy v Polsku a SSSR. Dnes věda hovoří o „tektonických poruchách nebo jiných geologických nehomogenitách“ a postupně začíná různé anomálie měřit. Geopatogenní zóny i geomagnetická situace jsou módou a jejich vliv např. na výskyt zhoubného bujení a jiných alergií a patologických potíží u lidí i zvířat, na výrobní procesy i chátování stavebních konstrukcí či dopravní nehodovost je již prokázán.

Je známo, že např. včely, jejichž úl je nad geopatogenní zónou, vynášejí daleko více, a mravenci si v lese svá kopcovitá obydlí staví s oblibou přímo nad křížením zón. Zatímco kočky negativní zóny, jak se označují zóny člověku dlouhodobě nepříznivé, vyhledávají, psi se jim vyhýbají. Kdysi si podle toho, kde si pes v domě „ustlal“, hospodáři umísťovali svou postel. Negativní zóny vyhovují také dubu, bříze, olši a lípě, pozitivní spíše smrku, meruňce. Senzibilové zjistili, že pozitivně „vyzařují“ například i kojenci a děti tak do deseti let, ale i pes a „dobré“ obrazy. Dokáží detekovat jak vodu, tak zóny na dálku (stačí jim jen náčrt bytu či místa).

Objektivní, tedy všemi vědci uznávaný přístroj, kterým bychom tyto zóny a energetické proudy mohli měřit, zatím neexistuje. Veškeré naše znalosti jsou založeny na biologických reakcích člověka, proutkaře.

Proutkař dokáže detekovat nejen vodu, zóny negativní i pozitivní (tedy lidskému organismu nepříznivé, nebo naopak příznivé), podzemní prostory, elektrické kabely, ale také „nehomogenity“ na lidském těle, záření stromů, kamenů, skal —

Oblast anglického Glastonbury, s památným vrcholkem Tor (a slunovratově orientovanou věží), pramenem posvátné vody (Chalice) a především ruinami opatství, je místem asi nejsilnější pozitivní zóny, kterou jsem kdy zažil. Na některých místech bylo vyzařování přímo fyzicky cítit — to se jim to modlilo a kontemplovalo, říkal jsem si. Změřil jsem si i megalitické kameny (Dartmoor) — jejich řady přesně sledovaly průběh „leylines“, zón. Pozitivní zóny jsou na Karlově mostě, na Vyšehradě, samozřejmě na Řípu atd. atd. Tvary a pevnost bizarních skal např. Broumovských vrchů je způsobena křížením zón a hojným výskytem pozitivních vibrů.

Když se v roce 1925 zadávala sochařka se zájmem o folklor a mytologii Katherine Maltwoodová na mapu Anglie, něco ji napadlo. Právě četla knihu o Grálu a s překvapením zjistila, že mnohá jména z historie našla i na mapě. Tužkou si ona místa postupně pospojovala, když tu najednou v liniích, které se obtáčely kolem toku místní řeky, objevila schematický náčrt lva. Kousek vedle se jí zase objevila postava nějakého obra. Přítel astrolog v postavách poznal schematické znázornění Lva a Blíženců. Maltwoodová se dala do výzkumu a postupně objevila tzv. Glastonburský zodiak — jen Vodnáře symbolizovala postava páva a holubice symbolizovala Váhy. Nedaleko pak vyvstala z mapy krajiny postava psa, strážce celého zodiaku, který ve skutečnosti měřil v průměru přes 16 kilometrů. Linie byly vyznačeny říčkami, kopci a starodávnými ploty. Mnohá další jména a místní názvy korespondovaly s tou kterou částí zodiaku. Archeologové profesionálové zůstali skeptičtí, ale od té doby našli podobní nadšenci podobné přírodní zodiaky i na dalších místech Anglie.

Jsou tyto zodiaky něčím víc než produktem kolektivní imaginace? Formovali naši předkové krajinu podle zásad feng šuej, nebo intuitivně, tak, že se i v krajině odrážela harmonie nebes? Jsou tyto zodiaky jen topografickými básněmi, kterým dává identitu krajina? V astrologii dávných časů jistě sehrály svou roli, ať byly vymyšlené a vytvořené lidmi, nebo ne. Hledání v krajině nebo uvnitř v nás samotných nás zcela jistě učí vyladit se na jinou škálu stupnice. Všude kolem vysílají nejen rozhlasové a televizní stanice, ale také stromy, kopce, zóny, prameny, posvátná místa — jen se umět vyladit.

Jak se dá i dnes těchto míst využít? Všechna poutní místa jsou „pozitivní“. První lidé byli ovlivněni místem, ale pak sami, svými rituály, klidem mysli a působením svých energií, ovlivňovali místo. Čím víc jich bylo a čím déle takové místo navštěvovali (ne náhodou tam odedávna např. byly poutní kostely a kolem dokola křížové cesty, aby se lidé pomalou chůzí ve směru hodinových ručiček a za zpěvu náboženských písní „vyladili“ na kopec, místo, vibraci), tím působivější a snazší bylo napojit se (při rituálním zpěvu stejných písní ve stejné roční době na stejném místě, kde generace jiných předtím) na vibrace, které v mnoha případech poskytovaly „zjevení“ — propojení s větším celkem, vyšší hierarchií.

Na poutních (ale i jiných, dnes zapomenutých „pozitivních“) místech se dá velmi dobře meditovat, modlit se, pořádat rituály, celonoční duchovní pobyty. Pobyt člověka uprostřed víru vysokofrekvenčních energií, které pravděpodobně synchronizují předtím nepropojené části jeho mozku a umožňují tak zažívat mystické zkušenosti, otevírá další programy v programech programů naší mysli. Učí vnímat, vidět a zažívat svět kolem nás jinak, hlubinněji. Umožňuje pochopit vzájemnou propojenost všeho. Učí ekologické a duchovní radosti a optimismu — protože svět a život je radost.

Nabízí se další úvaha — co asi zažívá člověk, který se na takovém místě dokázal vyladit a napojit (harmonizovat) na zemské i kosmické energie, vzájemně vyladované milióny let? Zažívá pocity propojenosti s vesmírem, nebo přítomnost „božské podstaty“, chcete-li, nebo, v jazyce indických a jiných duchovních učitelů — bezpodmínečný, všepromikající cit, kterému my lidé říkáme Láska.

Obnovme tedy poutě. Organizujme pobyty na posvátných místech. V tomto smyslu se v srpnu 1996 již podruhé uskutečnila „noční meditace“ na Řípu. Agnihotra, koncert na tibetské mísy, zpěv manter, vyladění na pozitivní zóny. Desítky lidí si intuitivně osahávaly posvátné místo jinak než doposud. Ne jako turisté, ale jako poutníci. Přesně tak jsme to zkusili již v roce 1993. Tenkrát bylo hezky, a tak jsme na vrcholu naší nejposvátnější hory strávili meditační hodinu po půlnoci a někteří se tam dokonce i vyspali.

Podobně pravidelně „čistíme“ Karlův most. V době (pražského) východu slunce pomalou, meditační chůzí chodíme od Malé strany (od schodů na Kampu, kde je jedna pozitivní zóna) směrem ke Starému městu, až k druhé pozitivní zóně, která protíná most v šíři asi 5 metrů asi 30 metrů před věží. Trvá to asi 45 minut, a je velmi zajímavé a poučné se pomalu, co krok to nádech, co krok to výdech, soustředěně „dávat do pořádku“ a tím také dávat do pořádku Karlův most, poutní místo našich předků. Lidé, cyklisté, psi i holubi ustupují před neviditelným, ale citelným štítem pozitivní a harmonizované energie několika nadšenců. Jednou nás obtěžoval bodře naladěný opilec, který na mostě zůstal od předchozí noci. Nechápal, o co jde. Vždycky před nás přeběhl a snažil se navázat hovor. My ale mlčeli a dělali na 100 %, co jsme dělat měli: meditačně kráčeli dál a dál. Opilec to zkoušel dokonce i cizími řečmi, ale my nic. Nakonec zůstal vzadu, pak se ale radostně rozeběhl, předběhl nás, otočil se a vítězoslavně zakřičel: „Už to mám! Vy v něco věříte, že?!“

Doba je zralá, vážení. Přátelé keltské či indiánské tradice, fandové středověkých posvátných geometrií a další nadšenci začínají chápat a cítit, že prostor, ve kterém žijeme, je součástí našich životů a ovlivňuje nás daleko víc, než si zatím dokážeme uvědomit, a že jsme za něj zodpovědní. Naučme se „hledat“ vodu. Pracovat s pendlem, virgulí, proutkem, vlaštkou. Pojďme společně změnit způsob, jak v něm žijeme, a změňme prostor i sebe. Vždyť Praha (a spousta dalších „posvátných“ míst v republice) je prostor, ve kterém je na co navazovat, s čím rezonovat.

Machrujeme, machrujeme...

Před sto lety italský malíř a fotograf Guido Boggiani (1861–1901) fotografoval indiány hrdého paraguayského kmene Kađuveo. O čtyři roky později byl jinými indiány zabit. Čech A. V. Frič jeho negativy na skleněných deskách sesbíral a v roce 1905 přivezl do Prahy. Díky nezměrnému úsilí a s nevšední pietou a pečlivostí se po sto letech dílo dokonalo:

Fričův vnuk (spolu se svou ženou) vydal nádhernou knihu (*Guido Boggiani, fotograf*) neobyčejného svědectví o začátcích portrétní fotografie a krásných lidech téměř zapomenutého a dnes již vyhynulého indiánského kmene.

Neretušované kopie původních skleněných desek tak podávají informace o kvalitě, autenticitě a médiu.

Kvalita se vždy prosadí. Třeba po sto letech. Boggiani dělal to, co dělal, na 100 %, celou svou bytostí. Sledoval „rezonanci“ svého osudu. Společenské postavení, prestiž, zvyky, to vše nechal v Itálii, a žil mezi domorodci. Byl zasažen jejich vznešeností, živočišnou elegancí a krásou. Ovlivněn kvalitou jejich nepředstírané existence, prožívané na 100 %. Byl si vědom, že to, co nafotografoval (původně si jen tak hrál a chtěl pomoci etnografům nafotit různé domorodé „typy“), přesahuje prostý dokument. Byl si vědom výjimečnosti Kađuveů i blízcího se konce (nejen) jejich kmene.

Autenticita života indiánů (ale i Boggianiho poslání) přežila století a svítí z fotografií. Být svůj, autentický, dokázal tehdy skoro každý domorodec. Třeba tím, že společnost měla své rituály, každý hoch a dívka museli projít iniciačními obřady, společnost byla pevně a přehledně rozvrstvena, a co je nejdůležitější, každý kmen měl své šamany, a ti zase své šamanské metody jak srovnat duši s tělem. Každý indián byl součástí něčeho většího (rodiny, kmene, světa lidí). Být svůj, nalézt svou vnitřní lidskou jistotu (dnes bychom řekli identitu) bylo v tehdejší nepruděrní, nepředstíravé společnosti obvyklé, normální. A když je člověk svůj, je přirozené, že co dělá, dělá na 100 %.

Fotografie je zvláštní médium. I v ní a na ní nemůžeme informaci vyjmout z kontextu. Každá i sebemenší informace obsahuje spojení na další informace a pak zase na další. Indiáni zabili Boggianiho, protože věřili a báli se, že jim tím, že je fotografoje, „krade duše“. Pro ně byla existence duše něčím velmi přirozeným a živoucím. Ukazovali na stín člověka nebo jeho obraz ve vodě — to je tvoje duše. Když si Boggiani při druhé návštěvě přivezl i potřebné zařízení a chemikálie a mohl tak fotografie vyvolávat i v polních podmínkách, musel to pro indiány být velký šok. Věřili, že tím, že jim ukradl duši (a je schopný ji ukazovat na fotkách), je může ovládat. Začali se ho bát.

Z opačného, pozitivního slova smyslu jsou i dnes, po stu letech, na fotografiích Boggianiho cítit a vidět duše indiánů. My již nedokážeme „vyladit“ své přijímače na všechny ty informace o informacích různých propojených a propletených vrstev informací, nerozumíme naznačeným informacím, protože nejsme indiáni, nevíme, jak žili před sto lety, nemáme s čím srovnat. Přesto, že poselství nerozumíme, ale cítíme, že je cosi předáváno.

„Jsou pro mě darem, protože ve mně evokují to pozitivní. Učím se dávat, naslouchat, každého milovat,“ prohlašuje děkan Procházka, který navštívil coby misionář nedávno Brazílii a dnes našel své „domorodce“ v romské komunitě v Litoměřicích. Je to stále stejné. Dnes možná naléhavější než před sto lety.

Sedí havran na stromě na okraji skály, na větvi, která visí nad hlubokou propastí, a machruje. Jde kolem liška, uvidí havrana a ptá se: „Co tam děláš, havrane?“ „Machruju,“ odpověděl havran. „Jé, mohla bych taky?“ ptá se liška. „Ale jo,“ svoluje havran. Liška si sedne na větev a oba dva machrujou.

Jde kolem vlk. Uvidí ty dva a ptá se: „Co tam děláte?“ „Machrujeme,“ odpověděli havran a liška. „Mohl bych taky?“ ptá se vlk. „Ale jo,“ svolují ti dva. Vlk si tedy přisedne na větev a všichni tři machrují. Jde kolem medvěd, a když ty tři uvidí, zeptá se: „Co to tam děláte?“ „Ále, machrujeme,“ odpověděli. „Jé, mohl bych taky?“ ptá se medvěd. „Ale jo,“ svolili ti tři na větvi. Medvěd se tedy vyšplhá na větev, přisedne, ale je moc těžký, větev praskne, ulomí se a všichni čtyři padají do propasti. Jak tak padají, havran prohlásí: „Machrujete, machrujete, ale lítat neumíte, co?“ a odletí.

Záplava vizuálních informací (nejen fotografie, ale i televize, přímé přenosy) a nepřetržitě humpolácky necitlivé „krádeže“ duší (manipulace médií) nejen znecitlivují v obranném gestu naši schopnost vcítit se do emočního a duševního vnitřního světa sebe a jiných, ale systematicky ničí ony velmi jemnohmotné vazby a propojení lidské komunity. Rozpadají se systémy, státy, strany, rodiny, vztahy. Doba se prudce reorganizuje. Je nutné, aby se to, co nefunguje, rozpadlo, aby se to mohlo přeskupit. Nové technologie katalyzují transformaci společnosti. Stále nám ovšem chybí cit pro mezilidské vztahy. Machrujeme,

machrujeme, ale létat neumíme. Neumíme dávat, naslouchat, milovat. To je to, co září z fotografií Guida Boggianiho a co se budeme muset naučit od „domorodců“ všech věků.

Zatímco

Program, který řídí naše mozky, cenzuruje spoustu vjemů také proto, abychom byli v té záplavě informací a vjemů schopni řešit právě to, co se před našima očima odehrává. Mozek zaostří vědomí a pak je celý svět tím, co je právě v „zorném“ poli očí nebo jiných smyslů. Docela dobrý sluha, je-li to potřeba, ale velmi špatný pán, když je třeba vnímat vesmír okolo nás v jiných měřítkách.

Jako když coby rodič jdete s dětmi na procházku a jedno z nich zakopne a upadne. Zatímco pláče, vy ho, v tom lepším případě, utěšujete. Ale obvyklá reakce bývá jiná — rodič potomka plácne přes zadek, co to zase provedl! Původní emoce je strach, aby se nic nestalo, reakce je ale trest. Jako kdyby to ono vylekané dítě udělalo schválně.

Křičíme na sebe, protože máme třeba strach, místo abychom se vzájemně uklidnili a vyslechli. Mluvím o pasti našeho vnímání. Lidstvo opakuje stále stejné chyby. Za těch pár set let od vynálezu knihtisku, a tedy možnosti poučit se z chyb předchozích generací, se lidé stále nenaučili, jak se nerozčilovat a neválčit a neblbnout. Způsob, jakým člověk vnímá svět, mu brání vidět sebe a své činy jaksi z nadhledu. Jedna meditační tibetská metoda „svědka“ ale dokáže snadno naučit, že zatímco ten dole pode mnou křičí a rozčiluje se, já ho (sebe) pozoruji, a docela se bavím, jak se může tak vztekat kvůli tak snadno vyřešitelné prkotině.

Jógové a zenové (a šamanské) a jiné techniky umožnily různým lidem v různých dobách zjistit past způsobu vnímání světa. A vystoupit z ní. A už do ní znovu nepadnout.

Stručně řečeno, je možné naučit se vnímat a reagovat tak, jak jsme naprogramováni, a přesto nepadat do pastí jazyka a vizuálního vnímání světa. Prakticky to vypadá tak, že je celkem

snadné, vím-li jak a dám-li se do toho, nacvičit jiný způsob vnímání: zatímco je třeba se nad prkotinou rozčlíst, jsem si plně vědom, že je to jen prkotina, že jsem dokonalá a zázračná bytost, že žiji nádherný intenzivní a smysluplný život, plný zázračných okamžiků. Přesně si totiž uvědomuji, že událost, která mne cele pohltila a donutila se rozčlíst, je na přímce iluze kontinuity času a prostoru, v knize neustálých záznamů všeho, co jsem kdy myslel cítil věděl a poznal, jen setinkou setinky nebo jedním z miliard pojmů a rozhodně to nemůže nic změnit. Nenechám proto tělo reagovat jak je přírodou a minulými zkušenostmi zvyklé, udržím adrenalin na uzdě žláz s vnitřní sekrecí, a v následně vteřině jsem plně připraven vychutnat další zázrak života, nezasazen emocí rozčlivení, nad věcí, v pohodě.

To je stav, který dosahují jogíní po delší meditativní praxi, to je způsob, jakým vnímají svět zenoví mistři a zkušení šamani a moudří mystici všech věků. Zatímco vypadají jako ostatní, nejsou jako ostatní, protože, ač možná jednají jako jiní, jejich reakce na nich nezanechávají stopy. Zatímco se smějí nebo pláčí, trpí nebo oslavují, jejich vědomí si už nikdy nenechá zastřít oblohu dokonalosti okamžikovým problémem. Praxe tento způsob vnímání ustaluje a prohlubuje. Proto je nutné tohle umění holistického vnímání reality trpělivě a celoživotně kultivovat.

Génius dělá chyby, ale blbec je opakuje. V tomto ohledu je lidstvo stále spíše jen onen nepoučitelný blbec.

Když tenhle fígl člověk zvládne, vidí pak každou minci zároveň z obou stran. Zatímco jeho oči vnímají znak, vnitřní zrak vnímá i hodnotu. Zatímco někdo popisuje emoční tmou, vnitřní zrak toho, kdo už ví, a mám to nacvičené, vidí emoční světlo. Zatímco někdo popisuje a následně také i žije problém, je možno tutéž situaci vidět a následně žít jako šanci a radost.

Při jednom z prvních zenových víkendů před více jak patnácti lety jsem vyzval zúčastněné, aby zavřeli oči a začali meditovat představou klidu a míru. Po několika minutách jeden mladík vybuchl: „Já nemůžu!“ „Co nemůžeš?“ zeptal jsem se. „Nemůžu meditovat. Nemůžu si představit klid a mír, protože vím, že tohle byla předtím hospoda, a když zavřu oči, vidím

jako živé ty opilce a slyším je jak nadávají a vidím hostinského jak šidí... jak bych v tomhle prostředí mohl být klidný?“

„Zatímco ty máš hospodu plnou řevu a negativních emocí, já, a doufám že většina ostatních, máme klášter, místo dokonalého klidu a míru.“

Zatímco nepoučitelní normální lidé vidí v těch druhých konkurenci a nepřátele, a tento zatím převládající způsob vnímání světa je bohužel považován za normální, ti skutečně normální vidí v druhých potenciální partnery a bližní. Zatímco jedni jen čtou o tom, že mají „milovat bližního svého jako sebe sama“, ale nikdy to nezkusili, ti normální a přirozeně šťastní nemusejí číst: ti svou radost ze života láskou a soucitem projevují. Věřte mi, že je jich stále víc.

Zatímco nám stále a beranovitě chtějí vládnout ti, kteří nedokáží vládnout ani sami sobě, narůstá počet takových, kteří si nenechali zkazit přirozenou schopnost milovat, žasnout a také vidět zároveň obě strany mincí. Jsou stále mladší. A vědí, co je jádrem pudla.

Ale ono to jde ještě dál: zatímco jedni, co už se sebou začali něco dělat, přestali jíst maso, začali pít čaje a bylinky místo koly a piva, číst knihy o duchovních metodách a cvičit, aby unikli z pasti dosavadního způsobu lidství, dojdou-li dost daleko, smutně pláčí, jak se jejich těla a mysli čistí, my druzí v podobném období pláčeme štěstím, a tím se automaticky čistíme.

A zatímco naši rodiče o tom všem neměli ani potuchy, my už víme JAK.

Tři životy

Pokud jste pravidelnými diváky televizního seriálu Star Trek, jistě si vzpomínáte na několik dílů, věnovaných problematice času (nedávno se tohoto tématu týkal i díl v seriálu Krajní meze). Kosmická loď Enterprise se jednou dostala do časové smyčky (a hrdinové seriálu pak prožívali tutéž situaci stále dokola), po druhé se setkala s toutéž lodí Enterprise, jen o dvaadvacet let mladší, v jakémsi paralelním vesmíru (a jen tím, že starší loď

vrátili červí dírou zpět v čase, vrátili se k původnímu průběhu svých životů ve všem vesmíru).

Pokud jste pravidelnými čtenáři knížek R. Moodyho (*Život po životě, Život před životem* atd.), anebo vás vzrušuje možnost vzpomenout si pomocí různých regresních terapií na své zážitky v minulých životech, jistě jste nejednou přemýšleli nad možností prožít určité situace znovu, bez původních chybných rozhodnutí. Jistě, z určitého nadhledu je každá chyba lék a pozitivní nasměrování.

Indové dělí život na tři části. V první části svého života (od narození tak do jednadvaceti let) musí Ind vyrůst a oženit se, aby mohl zplodit děti. V druhé části života (dalších asi jednadvacet let) vychovává děti. A ve třetí části svého života, když ožení či provdá své děti, má čas až do smrti pracovat sám na své duchovnosti.

Není to s námi také tak? Do jednadvaceti jsme rostoucím tělem. Nabíráme rozum, ale velmi často jednáme spíše na základě průběhu hormonálních reakcí než svého úsudku. Jsme děti.

Další část svého života věnujeme rodině a výchově dětí. Často zjišťujeme, že jsme zrovna takové děti jako ty naše, a někdy nám dojde, že naše děti jsou mnohdy moudřejší než my sami. Často máme tolik starostí sami se sebou, že na své děti nemáme tolik času, kolik bychom chtěli a měli mít. Přesto ale v naprosté většině případů vychováme své děti, a ty se ožení či vdají.

Co neumíme, je vychutnat si poslední třetinu života. Většinou si jen velmi zřídka, jen náznakem, coby dědeček či babička, vychutnáme zážrak dětství v podobě vnoučat. Teprve v tomto věku začínáme oceňovat zážrak života, teprve tehdy začínáme cítit sílu lásky bez jakýchkoli výhrad a podmínek.

Samozřejmě, čas je relativní a pro tříleté dítě jsou dny nekonečné. Samozřejmě, každý další jazyk, který zvládnete, je v jistém smyslu další život. Hraje-li chirurg po večerech v jazzové kapele, přidává si další život. Vezme-li si rozvedený padesátník o generaci mladší druhou ženu, prožije, ví-li jak, další život. Ponoří-li se malý čtenář do verneovky tak, že zapomene na svět, „žije“ životem hrdinů své oblíbené knihy. O to mi ale teď nejde.

Uvažuji o v těchto krajích většinou netušené a nevyužívané možnosti a šanci vědomě si vychutnat druhý a potom třetí život, a chce-li člověk a ví-li jak, v jakémsi nadhledu, všechny dohromady. Určitě si každý z nás vzpomene, jak například na dovolené nebo někde v daleké zemi prožíval exotické situace jinak než potom později, když si již byl schopen naplno uvědomit, že „tam“ byl. Tenkrát ho bolely nohy, měl žízeň, dnes už málem nevěří, že tam byl. A lituje, že ten vzácný čas promrhal tím, že se věnoval svým bolavým nohám.

Lidský způsob vnímání světa kolem je důsledkem a výsledkem mnoha omezujících faktorů. Někteří myslitelé dokonce tvrdí, že mozek je jen cenzor, že vědomí je schopno vnímat všechny zážraky vesmíru naplno, bez omezení prostorem a časem, ale fyzické tělo by se z toho zbláznilo. A tak nám mozek cenzuruje vjem skutečnosti a to, co vnímáme, je jen bezpečný otisk, „protlak reality“.

Dnes již víme, že to, jak vnímáme svět, je jakýsi druh iluze, vytvářené mozkiem. Víme, že to jsme my, kdo určuje kvalitu vnímání reality a kdo spouští emoční (realitu zamlžující a zbarvující) reakce. A stále větší počet lidí na celém světě tuší, ví a zkouší se již v průběhu toho „druhého“, dospělého života naučit vnímat realitu vědomě. Nepadat do emočních pastí a stereotypních tělesných reakcí.

Jinak řečeno, jde o umění být schopen podívat se na kytku, strom, žábu, komára, kámen, oblak nebo vlny na potoce a vnitřně se rozplakat štěstím. Dotknout se stolu a užasnout nad nádherou dřeva a dokonalostí souhry a vztahu tvarů a prostoru. Přít se s partnerem a přitom ho jaksi v nadhledu bezmezně milovat. Nesouhlasit se šéfem či politikem, ale přitom i v něm, tak jako v každém tvorů a v každém člověku, vidět zážrak života a radost nekonečných variací energií. Milovat tuto svou hmotnou existenci, jen díky které jsme si vědomi své existence a svého vědomí.

Mnohdy začneme něco oceňovat, teprve když to ztratíme. Mnohdy teprve když onemocníme, zjistíme, co to je být zdravý. Teprve když zestárneme, začneme oceňovat mládí. Přitom každý z nás má možnost a šanci zvládnout umění žít zároveň nejen tělesným a emočním, ale i vědomě duchovním životem. Každý

z nás má neustále nejméně tři životy. Naučme se je žít, prožívat a užívat tak, abychom jimi nemrhali.

Hrdinové seriálu Star Trek museli prožít tutéž situaci mnohokrát, než si uvědomili, že jen pouhé opakování chyb nic neřeší, a museli se odvážit něco změnit. Podle hinduistů se právě tak my lidé znovu a znovu rodíme do koloběhu příčin a následků zákona karmy. V honbě za požitky jednoho života nám další dva unikají. Je nejvyšší čas nalézt odvahu něco změnit. Nemrhat svým životem.

Jde to. Jen začít. Znáám člověka, který si na svých hodinkách nastavil elektronického budíka na každou hodinu. Každé pípnutí ho jaksi probere a připomene mu, aby si naplno uvědomil, že je šťastný. Z počátku byl „šťastný“ jen při každém pípnutí, dnes už budíčka nepotřebuje: je šťastný nepřetržitě. Bez ohledu na události světa života fyzického a emočního žije zároveň naplno i třetí život vědomého štěstí.

Faust a pasti západní cesty

*„Uvědomil jsem si, že bych
na konci života rád věděl víc,
než jsem věděl na začátku.
A toho se s filosofií dosáhnout nedá.“*

Isaiah Berlin

Dovolte mi zjednodušující, ale přesto důležitý pohled na Fausta, a symbolicky tedy na západní, evropskou společnost z druhé strany. Z východu. Materialisticky orientovaný racionalismus posledních let toho totiž spoustu vynechal. Pokusím se ukázat, a neberte to jako kritiku, ale jako metaforu, že západní způsob vnímání reality, personifikovaný třeba Faustem, dnes problémem vztahu člověka k technologiím, je pracnější, s více slepými uličkami, a delší než východní. Ve smyslu podtitulu mé přednášky — nevdá, že je zkratka delší, zato je méně pohodlná.

*Faust: Ach, s právy filosofií a
medicínu jsem studoval
a také teologii já pohřích se
prokousal
a teď tu blázen stojím, žel,
a ani za mák jsem nezmodřel.*

Na rozdíl od západní filosofické tradice velcí východní myslitelé našli v podstatě velmi hluboké techniky osobní transformace. To západní, a ani současní filosofové nedokázali. Ti nabízejí vždy jen jiný překlad, jiné vyjádření, ne jinou transformaci. V porovnání s termíny, jako je mokša, kenšó, satori, rigpa, jsou to jen odstíny. Na tohle se Foucault, Derrida, Lyotard a další nez mohli. Jak říkají zenoví mistři: „Čtením o koláči se nenajíš.“

Jak mohla naše civilizace tak dlouho mít skutečný cíl, když byla založena na tradicích Platóna, Trismegistova díla *Corpus Hermeticum*, neoplatonismu, mystického křesťanství atd?

Představte si, píše Ken Wilber, že by Buddha v den, kdy dosáhl svého osvícení, byl ukřižován a stejně tak by byli ukřižováni i další, kteří by dosáhli téhož stupně duchovního vysvobození. Já osobně bych se tehdy osvícení raději vyhnul. Přesně se stalo Ježíši Nazaretskému. „Proč mne kamenujete?“ ptal se v jednom momentu. A dav odpověděl: „Protože ty, člověk, tvrdíš, že ses stal Bohem!“

*Faust: To se vám řekne, poznávat.
Kdo troufá si zvát věci pravým
jménem?
Těch nemnoho, co něco poznali,
a hloupě dost svou víru,
v dálku zřící,
svůj cit, své srdce luze rozdali,
vždy přišlo na kříž nebo na
hranici.*

Proč se tak stalo, bylo tedy jasné i Goethovi. Jakmile se kterýkoliv hledač Pravdy dostane příliš blízko poznání, že mysl

je neoddělitelně spojena s prvotním zdrojem duše, přicházejí odstrašující tresty. Samozřejmě tu byly proudy neoplatoniků a dalších, kteří operovali ve skrytu západní civilizace, ale kdekoliv měla církev vliv a dominovala, každý, kdo tuhle linii osobní realizace překročil, byl v nebezpečí.

Rané historii církve dominovali „pneumatici“, tedy ti, jejichž „duch byl živý“. Jejich duchovnost byla založena na přímé zkušenosti typu Kristova vědomí. Byli tedy skutečně „živí“, protože měli skutečnou, velmi intenzivní zkušenost. V průběhu dalších několika set let ale víra nahradila aktuální zážitky. Církev tedy začala být ne shromážděním proroků a těch, kteří Ducha svatého realizovali, ale shromážděním volených biskupů. Člověk se mohl stát knězem tím, že byl vysvěcen, ne tím, že realizoval své duchovní probuzení.

Proč k tomu došlo? Z části asi kvůli obyčejné moci. Protože neověřitelné řeči o přímé mystické zkušenosti s sebou nesly také nepřijemný zvyk na cestě k Duchu obcházet kněze (a misku s milodary). Ze stejných důvodů nemají dnes naftařské společnosti rády solární energii a politici nesnášejí šfouravé novináře. Zrada církevní byla i tehdy zradou politickou. Všechny jiné duchovní proudy, od neoplatoniků přes hermetiky, byly potlačovány a pronásledovány.

Mimochodem, Tomáš Halík nedávno poznamenal: „Bohužel, naše společnost neslaví Krista tancem...“

Mefisto se může uchechtat aneb dezinformační okreska

Hitem konferencí současnosti je internetová diskuse. V praxi to vypadá tak, že zatímco řečníci řeční a tlumočnice se v kabině také činí (takže zahraniční účastníci v přenosných sluchátkách slyší simultánně přednášku ve své řeči), bystrá přepisovačka ševlí na klávesnici u počítače a vše přepisuje a posílá rovnou na síť. Kdekoliv kdekoliv, třeba v USA, si tak může přečíst v angličtině, co zrovna řečník v češtině pronesl, a reagovat. Po

přednášce každého řečníka následuje diskuse v sále, ale také se reaguje na otázky z kyberprostoru.

Nádhera, že? Tak to snad vypadá, když vše běží, jak má. A hlavně, když lidský faktor, překladatel (-ka), ale hlavně přepisovatel (-ka), funguje na 100 %.

Ve skutečné, živé realitě jest lidský faktor přepisovatelský spíše zdrojem zábavy a potěšení. Jednak nestáhá, navíc vyrábí překlepy, a tak výsledkem je spíše než „on-line“ informační dálnice (Na téma Faust — metaforou k současnosti) dezinformační okreska do Kocourkova nebo Dalskabátů.

Srovnejte: špatně přeložená a přepisovači nepochopená citace Goethova Fausta kyberprostoru poskytla toto: Talking about civilization. Gheota was clear about spirit, about the civilization. The spirit was alive, the church, men could become a priest by ceremony. Why this happened.

Pokusím se o překlad: „Mluví o civilizaci. Gheota byl duch jasný, o civilizaci. Duch byl živý, církev, člověci se mohl stát knězem ceremonií. Proč k tomu došlo.“

A tak to pokračovalo dál. Zatímco v sále se hovořilo o tom, s jakým důmyslem založil Karel IV. mnoho kostelů (postavených do geometrických znamení, vyjadřujících archetypální symboly země, vody, vzduchu a ohně), na síti se zvědavci dověděli, že „V Praze, král Karel IV. nám zanechal kostely.“ Zatímco v reálu řečník hovořil o nádheře tibetských mandal (které promítal na plátno), geometrických obrazců vedoucích k dokonalosti a harmonii, na síti se objevilo: „Obrázky Mandely. Kruhy, barvy, jen symboly beze slov.“

Na závěr si řečník neodpustil jedno přirovnání: Víte jaký je rozdíl mezi buddhistickým peklem a nebem? Žádný. Jsou to velké sály, plné třímetrových kulatých stolů, které se prohýbají pod jídlem a pitím. Jenže jsou k tomu taky třímetrové přibory. V pekle, a vezměme to jako metaforu pro západní civilizaci, lidé trpí, protože se marně pokoušejí najíst se. V nebi, metaforicky v buddhistické společnosti, se lidé prostě krmí přes stůl navzájem.

Na internetu se objevilo: „V pekle všichni jíme, v nebi se navzájem krmíme.“

Nebylo divu, že se pak v rámci kyberprostorové otázky objevila poznámka „...pan řečník zněl trochu neorganizovaně...“

Takže, dámy a internetoví pánové nadšenci, s tou informační dálnicí to zatím tak slavné není. Asi si budete muset počkat na profesionální přepisovačky, nebo na automatické počítačové překládací programy. Symptomaticky (a faustovsky) jste upřednostnili rychlost před kvalitou.

Nevadí, že je (internetová) zkratka rychlejší, zato je více zábavná. Mefisto se může uchechtat.

Pokřivené uši aneb o nutnosti instalace nových programů

Konečně začínáme poodhalovat způsoby, jakými vnímáme, třídíme, zpracováváme a používáme informace. Jinak řečeno, jak vidíme, slyšíme, cítíme a jednáme. Ukazuje se, že jsme si rodiči, školou a předchozí generací materialistických vědců a psychologů nechali vnutit celou řadu iluzorních mýtů.

Před lety jsem se dočetl o zajímavém psychologickém pokusu, který se týkal způsobu, jakým náš mozek zpracovává vizuální informace. Několika desítkám pokusných osob, studentů, připevnili brýle, které měly velmi pokřivené čočky. Studenti nejprve nedokázali trefit na kliku, motali se, měli závratě. Po třech dnech se ale jejich mozky přizpůsobily: přeprogramovaly způsob zpracování vstupních dat a studenti zvládli jakoukoli činnost. Pokus skončil, brýle byly sundány — a studenti se začali motat, netrefili na kliku, bylo jim špatně. Další tři dny trvalo, než se mozek vrátil k původnímu programu.

Nedávno jsem se dočetl o podobném testu, který se tentokrát týkal způsobu, jakým slyšíme. Pokusným osobám, také studentům, psychologové různými způsoby upravili tvar uší. Ukázalo se, že ti pak nedokázali určit, odkud přicházejí zvuky, a trvalo tři dny, než se jejich mozky přizpůsobily: i s všelijak pokřivenými ušima pak všichni dokázali přesně vnímat a analyzovat zvukové signály. Pokus skončil, uši byly narovnané,

a k velkému překvapení psychologů všichni studenti okamžitě vnímali svět zvuků přesně tak, jako před začátkem pokusu. Mozek se dokázal okamžitě vrátit k původnímu programu — nezapomněl.

Co z toho plyne? Přinejmenším dvě věci. Za prvé, jsme tvorové, kteří až 90 % informací vnímáme vizuálně — očima. Jenže oči, podle starých Číňanů mužský smyslový orgán, nemusejí dávat pozor. Těkají, nedokáží se moc soustředit. Naproti tomu uši, podle Číňanů ženský smyslový orgán, si neustále ověřují vše, co zachytí, a musí se velmi koncentrovat: jakmile jim něco, třeba nedbale vysloveného, uteče, už se to nikdy nevrátí. Zatímco oči hledají, uši nalézají. Zjednodušeně řečeno, možná právě proto, že z 90 % vnímáme svět očima, a ty nemusí dávat pozor, jsme tvorové zapomnětliví, nedbalí, těkaví, nesoustředění. Nedokážeme „dovidět“ dál, než k nejbližší ohradě, na kraj lesa nebo úpatí kopce — nebo k pouhému povrchu emocí těch, se kterými máme co do činění. Pokud bychom ale dopřáli „více sluchu“ právě sluchu, dokázali bychom si nejen více zapamatovat (Indové také tvrdí, že vynálezem písma lidstvo ztratilo paměť), umět se koncentrovat, ale možná bychom, i jako lidstvo, nedělali stále stejné chyby. Doslyšet lze totiž i za ohradu, do hloubi lesa, přes kopec — za emoce, k jejich pravým příčinám.

Za druhé — náš mozek je jakási sbírka programů, podle kterých pak fungujeme. Je dokonale přizpůsobivý a s obrovskou kapacitou — dokáže zvládnout program génia, stejně jako horníka, jehož jedinými zájmy jsou pivo a fotbal. Ne naší vinou jsme obvykle vybaveni jen těmi základními (operačními) programy — pak ale záleží na nás: na základní orientaci (negativní nebo pozitivní), na každém nově zvládnutém jazyku, na každém koníčku, nové činnosti a také na tom, kolika dalšími „utilitkami“, vylepšujícími programy, se dovybavíme atd. Většinu z nás nikdy nedojde, že fungujeme na staré „dvěstěosmdesátšestce“, neustále pod DOSem, i když kolem se už používají Pentia a wokna atd. Že náš mozek má nekonečnou paměťovou kapacitu — jen vědět jak s ní zacházet — jen umět čas od času defragmentovat svůj hard disk. Že náš mozek dokonce umí sám sebe — každou novou činnost — upgrejdovat. Začneme-li totiž cvičit jógu nebo

myslet pozitivně nebo hrát kuželky či jezdit na horském kole, za pár týdnů našim neuronům narostou nové dendrity — v mozku se objeví nová a jiná propojení.

Oči nebo uši zase až tak moc změnit nemůžeme — to jsou ale jen vnější orgány našeho vnímání. Skutečně pokřivené máme způsoby, jakými své smysly používáme. Skutečné změny a skutečná řešení všech individuálních i skupinových problémů současnosti tkví v možnosti napravit jejich pokřivení a přestat používat dnes už zastaralé základní programy, kterými nás příroda vybavila pro život lovců a sběračů plodin na stepích nejen poblíž Neandertalu.

Spisovatel Procházka v roce 1968 proslul mimo jiné i výrokem, že když se loď potápí, protože má pod čarou ponoru díru velikosti vrat do stodoly, rozumný kapitán neposílá plavčíka natírat stěžeň. Spousta událostí a činů dnes sice vypovídá o nerozumnosti našich kapitánů (a pokřivenosti nejen jejich očí a uší), ale stále více lidí už zjistilo, že stačí sundat (pokřivené) brýle svého vnímání a začít s nápravou od začátku. Od způsobu, jakým vnímáme, třídíme, zpracováváme a používáme informace, kterých už máme dost na to, abychom mohli začít instalovat nové programy.

Ne proč a co, ale jak.

Jinak totiž dopadneme jako ten pán, kterému právě sdělili, že mu povodeň odnesla dům. Zasmál se a prohlásil, že to je vyloučeno, protože klíč od domu má přece ve své kapse!

JAK?

Domeček aneb jak je důležité nelhat a nekrást

Měřeno a tomografováno — podvědomí člověka nikdy nelže. Naše podvědomí v každé situaci ví, co a jak má udělat, ale vědomí, tedy oněch snad 5 % „lidské“ nadstavby, často a rádo drobně nebo nehorázně lže. Jiným, ale i sobě do kapsy. Každá lež, i sebemenší, vytváří rozpor mezi vědomím a podvědomím. Jak léta jdou, rostou z nás neurotičtí vředaři a hospodští či domácí či rodičovští kritici všeho.

Když mi bylo dvanáct let, chodili jsme s partou kluků až k polským hranicím. Byl to jen kus zorané půdy, široký tak 6 metrů, před ním a za ním závora, takže se party kluků mohly pokřikováním domlouvát. Jednou jsme „měnili“. My jsme nabídlí plnicí pero, oni láhev vodky. Vše bylo dohodnuto, odpočítalo se to a v jeden okamžik přes pruh zorané půdy letělo od nás plnicí pero a k nám láhev vodky. Já užasle sledoval už od počátku „něco shnilého“: moravští kluci, filutové, přehodili plnicí pero bez vnitřního plnicího mechanismu. Na naši stranu ovšem přiletěla láhev obyčejné vody.

Když mi bylo čtrnáct let, hrál jsem ve školním mužstvu košíkovou. Byl jsem vždy trochu menší, zato ale umíněnější. Vynikal jsem ve všech sportech, kde technika dokázala nahradit přirozený nedostatek postavy či síly, a svým driblováním a pohyblivostí jsem rozséval v řadách soupeřů zmatek. Po deseti minutách hry jsem byl faulován, a když jsme se rozeskakovali, kluk, co stál přede mnou, na písknutí rozhodčího nevyskočil: on si počkal až vyskočím do vzduchu a stáhl mi trenýrky. Dopadl jsem rudý hanbou (na tribunách holky z celé školy) a už nehrál. Nevadilo mi ani tak, že jsem na okamžik byl nahý. Vadila mi bezbrannost na jedné a křiváckost a plánovitý podraz na druhé straně. Ten kluk se stavěl k rozskoku a už věděl, co mi udělá.

Když mi bylo sedmnáct let, věděl jsem, že musím pryč z malého města, kde vládlo pokrytectví. Jinak doma, jinak ve škole (vliv převládající politiky), ale i na ulici (co by tomu řekli lidi) a ve vztazích mezi lidmi. Pak jsem se sebou ve světě začal něco dělat, objevil jsem jógu, začal meditovat a pracovat na zvládnutí sebe sama. Když už jsem si ale myslel, že je to v pořádku, a jel jsem navštívit matku do rodného města, vydržel jsem tak dva dny. Třetí den jsem se přistihl, že se opět hádáme, křičíme na sebe atd.

Teprve později mi došlo, že někde ve zdech bytu byly zakódovány všechny ty nesmyslné hádky a pře a nepochopení.

V tom pozitivním provedení — když člověk vstoupí do kostela, něco na něho dýchne. Není divu: vstoupil do prostoru, kde se třeba tři sta let nekřičelo, nelhalo, nekradlo, neplnil plán boje za mír. Kde lidé v nehybné pozici, s rukama sepjatýma (jako když Ind sedí v jógové pozici s rukama v mudře) zpívali a modlili se (jako když Indové zpívají mantry). Jinak řečeno, kde jsou zdi a prostor nasáklé pozitivními vibracemi pozitivních a zharmonizovaných myslí celých generací návštěvníků kostela.

Současný svět plný zviditelněné politiky (superoptimisté tomu přetvařování, kutí piklu a lžím říkají „umělní kompromisu“), novin, televize a zpráv plných agrese (násilí, podvodů a očividných lží, nad nimiž žurnalisté a ředitelé nezávislých televizí tvrdí — tak to prostě je, my jen plníme povinnost přinášet lidem zprávy) tak vytváří prostředí, ve kterém nelhat a nekrást bylo obtížné za socialismu a je obtížné i dnes.

Jenže. Podle Ruperta Sheldraeka přispívá každý z nás každou myšlenkou, každým činem do gigantické databanky lidské rasy. Spoluvytváří morfické pole, které utváří nás i naše potomky. Podle nejnovějších zjištění vědců zanechává život v prostoru otisk. Každá myšlenka každého člověka zůstává ve virtuálním prostoru lidství.

Málokdo ví, že první televizní vysílání byl přímý přenos Hitlerova štvavého projevu z her Olympiády v Berlíně v roce 1938. Od té doby my lidé vysíláme do kosmického prostoru stále víc a štvavěji: 80 % všech informací takto šířených vesmírem tvoří sex, agrese a vraždy. Být ufonem, asi bych se Zemi zdaleka vyhnul.

Země je zamořena negacemi, kritikou, agresí, a je velmi obtížné v této převládající atmosféře nezvlčít. I své domovy máme zamořeny. Přesto to ale jde. A jeden z receptů se jmenuje „domeček“.

Když jsem byl malý, hrávali jsme „na honěnou“ nebo „na babu“, tak jako si hraji i dnešní děti. Jenže my neměli instituci, kterou se každé dnešní dítě, když je už už dohnáno a málem dostane od dohánějícího „babu“, může spasit. Stačí aby si dřeplo, schovalo hlavu do rukou a křiklo: „Domeček!“ Jest to něco jako politický azyl. Už babu nesmí dostat.

Navrhuji již několik let zavést si „domeček“ kdekoliv, kde je to třeba. V kanceláři, ve třídě, doma. Stačí roh místnosti, kam se umístí židle s nápisem „domeček“, a domluva se všemi zainteresovanými. Někdo z počátku odmítá, ale brzy pochopí výhody: každý má někdy krizi a je na dně, každému se „azyl“ může hodit. A kdykoliv kdokoliv pocítí nutnost téhle židle použít — protože situace, ve které se octne, je už nezvládnutelná — řekne „domeček“ a s úsměvem se posadí.

Nevěřili byste, jak rychle se z rohu místnosti šíří atmosféra klidu a míru. Bezpečí. Jak rychle si na „domeček“ lidé zvyknou. Jak takový pokoj pak dští něco, o čem všichni říkají — je mi tam dobře.

Žaluzie aneb druhé pravidlo udržení klidu a míru

Že to kolem stále více vře agresivitou, katastrofami, vraždami a že nás velmi málo chválí, víme každý z vlastní zkušenosti. Přitom kdyby nás někdo preventivně pohladil anebo pochválil, to bychom podávali výkony. Jako ty děti z jednoho pedagogicko-sociologického pokusu v několika školách v USA. Jednu skupinu dětí ve třídách učitelé neustále kritizovali, haněli, dávali jim najevo svou intelektuální převahu atd. A i když někdo uměl,

učitel komentoval slovy „no, dneska jsi uměl, ale to je jen náhoda. Stejně z tebe nic nebude. A na vysokou se nedostaneš“. Vždyť to známe. V druhé skupině tříd děti neustále chválili, povzbuzovali. I když třeba někdo zrovna neuměl, učitel říkal, „nevadí, to se doučíš, jsi moc chytrý chlapeček, krásně ti to jde“.

Za několik měsíců děti opět mnohostranně změřili. Jistě tušíte, jak to dopadlo. Děti z chválených tříd měly výrazně lepší výsledky nejen v učení, čtení, schopnosti komunikovat, ale také byly emočně vyrovnanější, a dokonce i rodiče referovali o neuvěřitelných změnách v chování doma.

Jak se tedy v dnešním světě bránit náporu negativní energie? Co dělat, když na vás řve šéf nebo jiný agresor (a vám ztuhne hrdlo, sevře se žaludek nejste schopni adekvátně zareagovat, a až po nějaké době vás případně napadne, co jste měli udělat)?

Na jedno aktivní řešení přišli zenoví mniši už před tisícem let. Objevíli, že někde kousek pod pupkem má každý člověk energetické centrum. Indové tomu říkají (třetí) čakra. Japonci to nazývají „hara“. Jak to tedy udělat se řvoucím šéfem? Představte si, že z jeho úst proudí ne sprška výtek, ale proud energie. Svedte ji do hary, kousek pod pupík, a sledujte se zájmem, kolik energie vám šéf dodá. Čím víc bude řvát, tím budete vy spokojenější.

V praxi to vypadá třeba takto: na jednom očním oddělení nejmenované nemocnice seřval každé ráno šéf svých několik podřízených (lékařek a sestřiček). Dámy byly dlouhodobě nešťastné. Jedna ale získala radu, jak pracovat s harou. Ono osudné pondělí se nachystala a v okamžiku, kdy do místnosti vtrhl šéf a začal křičet, podle instrukcí si užívala přísun akustické energie do své hary. Šéf se samozřejmě za chvíli zarazil, co se děje, a v tom okamžiku paní doktorka přistoupila blíže, šéfa objala a burácejícím hlasem ho uzemnila: „Ale vždyť já vás mám stejně ráda!“

Ne že by ze dne na den od základů změnila řvoucího šéfa. Ten totiž od té doby každé ráno vtrhne na oddělení, nadechne se, že začne řvát, pak ale mávne rukou a beze slova odejde.

Jiné, pasivní řešení, souvisí se způsobem, jakým se můžeme bránit akustickému zamoření — hluku. Například my Pražáci

netušíme, jak moc nás destruuje hukot města, každou noc, celý život. Nemůžeme totiž vypnout uši. Tedy ty nevědomé, které registrují vše. A tak přijde vhod metoda „žaluzie“.

Představte si sluneční žaluzie. Když se chcete chránit, stáhnete je. Lamely se uspořádají tak, že dovnitř nepropustí sluneční světlo. Samozřejmě, světlo lamely rozpálí, jejich teplota se zvýší. Atd.

Jak to souvisí s hlukem nebo řvoucím nepříjemným šéfem? Když nás rozčiluje nějaký nepříjemný zvuk nebo když na nás začne někdo řvát, obvykle jsme nervózní, a čím jsme nervóznější, tím víc jsme na onen zvuk alergičtější. Jako bychom stáhli své vnitřní lamely žaluzií a držíme a držíme ze všech sil, vynakládáme na jejich udržení spoustu energie, a stejně prohrájeme — zvuk nás rozčílí.

Řešení? Představte si, jako bychom otevřeli své imaginární žaluzie. Otevřeme jejich lamely a necháme hluk či řev prostě (imaginárně) projít skrz naše (otevřené) tělo.

Dvakrát třikrát to vyzkoušejte a zjistíte, že to nádherně funguje.

Obě metody je možno a vhodno aplikovat i na emočně nenesitelné situace. Chce to samozřejmě několikrát vyzkoušet — nenechat se emocí překvapit.

Chvála skupinové meditace

Již více jak třicet let se stále častěji na celém světě lidé scházejí, aby společně meditovali. Souvisí to se spoustou dalších jevů, jichž jsme, vědomě či nevědomě, svědky a účastníky. Vzpomeňme na Harmonic Convergence v roce 1986, nebo na pravidelné meditace vždy koncem roku, nebo o slunovratových dnech na posvátných místech především severní a jižní Ameriky. U nás jsme společně meditovali u příležitosti různých astrologických jevů nebo na posvátných místech. Naše babičky společně meditovaly vždy ráno v kostele na mši. Ale i takový přímý přenos zahájení her Olympiády je vždy dokonalou skupinovou, v tomto případě planetární meditací.

Kdyby to nefungovalo, lidé by to nedělali. Co a proč tedy při skupinové meditaci funguje?

Meditace je prastarý způsob, jak sladit mysl a tělo. Duši a rozum. V naší době pak především způsob, jak zklidnit a zharmonizovat rozbouřenou hladinu mysli. Existují desítky vědeckých studií, které potvrzují, že meditace funguje. Její účinky jsou blahodárné jak na tělo (harmonizace mozkových hemisfér, posílení imunitního systému, produkce endorfinů aj.), tak především na způsob, jakým pracuje náš mozek. Ukazuje se, že náš „evropský“ způsob soustředění se a stylu duševní práce (člověk se jako Rodinova socha Myslitele zamračeně soustřeďuje na jeden námět či problém) je neefektivní a přestává stačit. Dálnévýchodní způsob koncentrace v jakémsi rozostření pozornosti a zklidnění dechu, těla a mysli totiž, jak dokazují měření, zapojuje a využívá větší část mozkové kapacity. Jakmile člověk zvládne klasické formy meditace, může „meditovat“, a také to mnohdy dělá, i při chůzi, škrábání brambor, pletení, zpěvu, dokonce ve snu atd.

Proč je skupinová meditace efektivnější? Zkusme se na to podívat z několika úhlů.

Příroda má vždy tendenci ušetřit energii. Funguje v kvantech, ve vlnách či vlnách vln. Pokud umístíte do místnosti dvacaterý kyvadlové hodiny, jejichž kyvadla se budou kývat každé v jiném rytmu, za den či dva se všechna kyvadla synchronizují a budou kývat společně. Nebo jinak, pokud bych měl v ruce ladičku a ůkl na ni, stejně ladičky ve vašich rukou, ať by vás bylo sebevíc, by se samy od sebe, rezonancí, rozezněly.

Každý živý tvor, zvláště člověk, a zvláště jeho mozek, je gigantický vysílač a přijímač různých energií.

Když si zlomíte ruku a máte ji dva měsíce v sádře, svaly zakrní, a vy pak musíte chodit posilovat na rehabilitační oddělení. Sestřička vám ukáže, jak máte rukou hýbat, a pak většinou odejde. Kdyby ale zůstala a svou zdravou rukou cvičila půl metru od vaší zesláblé, proces návratu k původnímu optimálnímu stavu by se neuvěřitelně zrychlil. Bioinformace o elektrické a jiné aktivitě pohybu svalů v její zdravé paži by rezonančně posílily stejně „laděné“ svaly, a tedy proces hojení ve svalech ruky oslabené (tomuto jevu se říká myotransfer).

Při cvičení jógy (a spoustě dalších činností, vyžadujících přesnou koordinaci či zvýšenou dovednost) je vždy lepší, když cvičíte s někým, kdo to umí lépe než vy. Vaše tělo se díky rezonanci podvědomě, a proto snadněji naučí přesné pozice.

Při sborovém zpěvu (uvolňování hlasivek zpěvem je jedním z nejléčivějších a nejvíce uklidňujících cvičení) se hlasivky (a následně mysl) jednotlivých zpěváků a zpěvaček velmi rychle navzájem zklidní a zharmonizují.

Totéž se děje při skupinové meditaci. Zklidnění jedné mysli rezonančně pomůže zklidnění mysli dalších. Úspěch jednoho je úspěchem všech. Vyladění jedné mysli má za následek postupné vyladění celé skupiny.

Prý využíváme svůj mozek jen z několika procent. Věda zatím zkoumá jen povrch ledovce a netuší, ani co je to vědomí. Přitom šamani všech kultur a věků věděli, jak využívat kolektivního nevědomí. Zatímco hejno ryb nebo ptáků dokáže provádět neuvěřitelně rychlé obraty a přemety a nikdy se jednotlivci v hejnu nesrazí, člověk v davu naráží. Jaksi ztratil schopnost být vyladěn na celek. Obrazně řečeno, hladina jeho mysli je poseta spoustou různě se třítících vln a vlnek. Uniká mu smysl toho všeho. Ztrácí vnitřní pocit jistoty, klidu a míru. Pokud se ale dokáže zklidnit, třeba meditací, nemusí se zabývat ději, emocemi a jevy na povrchu (hladiny své mysli) a zaslechne, pocítí, uvidí i to, co se děje pod povrchem mysli. Zjistí, že dokáže soucítit s množstvím dalších lidí, ale také s přírodou kolem sebe. Zjistí, že jeho individuální frekvence je součástí frekvence celého národa a lidstva. Začne získávat informace jakoby náhodou, shora, z jiných než obvyklých zdrojů. Napojí se na to, čemu Jung říkal kolektivní nevědomí, o čem hovoří Rupert Sheldrake ve svých teoriích o morfických rezonancích, a co se někdy nazývá akáša (dnes bychom řekli gigantická databáze všech informací o všech lidech, co kdy žili, do které každý z nás každým svým činem a myšlenkou dodává další a další informace).

Při skupinové meditaci, stejně jako při rituálech (a sezónních festivalech či poutích, kdy se lidé ladí písněmi a tancem), je důležité také místo a čas, kde a kdy se meditace odehrává.

To, že se meditace koná pravidelně na stejném místě, a pokud možno ve stejném čase, usnadňuje vyladění a napojení na kolek-

tivní, místní či vesmírné rytmy a vibrace. Každá meditace pak, naopak, dodává místu informace jak o procesu harmonizace, tak o konečném stavu harmonie lidských myslí, sjednocených nějakou vírou, ideou či metodou. Každá další meditace na tomtéž místě a v tomtéž čase je pak snazší, rychlejší a efektivnější.

Jak dole, tak nahoře. Každý neuron v lidském mozku nepřetržitě vysílá elektrické vzruchy. Ne nahodile, ale v určitých rytmech. Skupiny neuronů mají tendenci se v těchto rytmech sjednotit. Jednotlivé části jinak velmi odlišně pracujících vrstev mozku se za určitých okolností také dokáží vyladit a synchronizovat. Víme, že malé děti vnímají synesteticky, tedy více smysly najednou. Víme, že někteří malíři slyší svoje barvy, někteří hudebníci vidí své melodie. Centra zraku i sluchu, přestože jsou umístěny v docela jiných částech mozku, se rezonančně vyladí na společnou frekvenci.

Vyladí-li se pak mysl (silnou emocií, silným citem, nebo meditací a jinými moderními postupy) tak, že převládne jedna sjednocující frekvence, člověk zažívá extatické stavy propojenosti se všemi bytostmi a vesmírem. Zjednodušeně řečeno, již ne tisíce roztržštěných a osamocených vlnek, ale jedna velká vlna (skupiny, národa, humanity), jejíž součástí jsou statisíce synchronizovaných malých vlnek. A kdo to umí, tuší, zjistí a ví, že i tyto velké vlny jsou součástí vln ještě gigantičtějších, vesmírných.

Takto se lidé odjakživa „ladí“ a „synchronizují“ pomocí rituálů, koncertů, rytmů, písniček. V minulosti probíhal život většinou poklidným, cirkulárním tempem, a tak se lidé potřebovali harmonizovat, vyladit, spíše rychlými rytmy a písňemi. Dnes žijeme stále rychleji, a tak se potřebujeme harmonizovat, vyladit, spíše meditací.

Interference je známý fyzikální jev. Když se setkají dvě podobné (např. zvukové či energetické) vlny, nesečtou se do stejné, jen silnější, vlny, ale vznikne úplně jiná, nová vlna. Na tomto principu fungují hudební syntezátory — na základě interferenčního smíchání vlny nosné a modulační vznikne zvuk, jaký si přejeme.

Takto také platí, že setkají-li se dva lidé, vytvoří něco, co přesáhne prostý součet možností. Tomuto jevu se říká synergie (výsledek je větší než součet všech částí). Jedna plus jedna je více

než dvě. To platí o dvou zamilovaných, ale i spolupracovnících. Platí to však především o skupinové meditaci. Jedna meditací zharmonizovaná mysl je nádhera, dvě či víc skupinovou meditací vyladěných myslí je zázrak s menší námahou a rychlejším průběhem.

Teorie chaosu (a Bellův teorém a jiné objevy současné vědy) potvrzuje, že vše je spojeno a souvisí se vším. Většinou se uvádí „negativní“ meteorologický příklad: „Když mávne motýl křídly na Havaji, za týden je z toho na Filipínách tropická bouře.“ Zkusme se na to ale podívat pozitivně: když v nějakém chaotickém procesu začne fungovat ostrůvek harmonie (a může to být oddíl jógy, parta přátel, co společně meditují, či prodejna zdravé výživy na malém městě), za nějakou dobu se celý systém zharmonizuje a přeskupí na vyšší úroveň. Člověk může meditací zharmonizovat a uklidnit rozbouřenou hladinu své mysli, skupina lidí může skupinovou meditací uklidnit rozbouřenou „skupinovou mysl“.

Právě proto, že každý z nás je v jistém smyslu každým činem zodpovědný za stav společnosti a světa, jakákoliv harmonie pak pomáhá harmonizovat a spouštět dlouhodobé harmonizační procesy. Ukazuje se, že staří moudří měli pravdu: člověk vytváří svůj svět a skutečnost. Tím, jak o ní myslí. Ukazuje se, že Buddha měl pravdu: člověk je vrozeně dokonalý. Dobrý. Podvědomí totiž neumí lhát. Vždy ví, jaké je v tu chvíli to nejlepší řešení.

A stejně tak, jako se jedinec může individuální meditací a pobytem na pozitivním posvátném místě napojit na vrozenou moudrost (a zdroje štěstí) v sobě samém, skupinová meditace, umocněna např. vědomím meditujících o tom, že ve stejnou dobu meditují statisíce lidí na celém světě, spouští harmonizační procesy jedince časově a prostorově daleko přesahující.

Co uděláte, když jdete z kuchyně do spíže a cestou zapomenete, pro co jste to vlastně šli? Vráte se na původní místo. Tam si většinou vzpomenete. Proč asi? Co když tam „visí“ ve vzduchu ještě teplý otisk vaší původní myšlenky, a vy se na ni prostě znovu naladíte? Co se stane, když přijдете na místo, kde se celá staletí v určitý den v roce scházely a modlily či meditovaly celé generace lidí před vámi? Téměř okamžitě se (pokud se neuzavřete myšlenkou „Na mě to stejně nefunguje.“) vyladíte a zharmonizujete.

zujete. Bude vám dobře. Ve zdech kostelů, katedrál, v kameni a půdě posvátných míst (ale také v plátnech těch nejslavnějších obrazů, v melodiích těch nejoblíbenějších písniček a skladeb) jsou otisknuty vibrace klidných myslí našich předků. Proto jsou tak úspěšné a uživné: je snadné se pomocí nich také vyladit.

(A opačně: co se stane, když se vrátíte do bytu, ve kterém jste se často hádali? Ať jste na tom sebelépe, dříve či později se znovu začnete hádat. Stěny jsou nasáklé vibracemi, na které je snadné se naladit. Není divu, že společnost je, jaká je, když preferuje atmosféru konfliktů, kritiky, agrese. Není divu, že parlament nefunguje a poslanci se nemohou na ničem dohodnout, když se neustále jen hádají. A bude hůř. Zcela jistě by jim však pomohla např. kolektivní meditace.)

Psychologové a sociologové se shodují, že člověk má vlastně jen několik základních potřeb. Jednou z těch nejdůležitějších je potřeba „být součástí něčeho většího“. Společná víra, práce a především společná meditace je nejrychlejší a nejsnazší možnost, jak tuto potřebu naplnit. Každá meditace, a zvláště každá skupinová meditace, je návratem domů, k původní čistotě, radosti a harmonii člověka. Spouští pozitivních změn jedince i společnosti. Není jen cestou k individuálnímu i společenskému klidu a míru. Skupinová meditace již přímo je klidem a mírem.

A co je nejdůležitější: skupinová meditace je vždy na pozitivní téma. Pomáhá, skupinově a velmi efektivně, nejen globálně, ale velmi účinně zpětnovazebně ladí i jednotlivce na pozitivní vlnu. Čím vyladěnější jednotlivec, tím vyladěnější skupina, a čím vyladěnější skupina, tím snadněji a hlubinněji vyladí jednotlivce a tím víc pak jednotlivec přispěje skupině, a čím hlubinněji vyladěná skupina, tím...

Meditace

Lidé, kteří mne znají, se občas diví a ptají, proč nemeditují tak jako ostatní. Všeobecně totiž panuje přesvědčení, že ten, kdo se pohybuje na poli duchovna, musí meditovat, tedy sedět v meditační pozici, pravidelně, a hlavně častěji než všichni

ostatní. A ti ostatní nejsou mistři, protože prostě jen nemeditují dostatečně dlouho.

Meditace, tedy nějaká ta forma zklidnění těla a mysli v nějaké té meditační pozici (ideálně v lotosu), začíná patřit k všeobecné gramotnosti moderního člověka. Začátečníci v buddhistické škole života ale stále a znovu zapomínají, že i jakákoliv meditace je jen „technika“ zklidnění mysli.

Mistr uviděl jednou svého žáka, jak medituje ve dne v noci. „Proč pořád medituješ,“ zeptal se. „Abych dosáhl osvícení,“ odpověděl žák. Mistr tedy vzal dvě střešní tašky a začal je třít o sebe. Tak dlouho, až vyprovokoval žáka, aby se zeptal: „Mistře, proč stále třeš ty tašky o sebe?“ „Abych z nich vyrobil zrcadlo,“ odpověděl mistr. „Ze střešních tašek přece nemůžeš vyrobit zrcadlo,“ divil se žák. „A pouhou meditací nemůžeš dosáhnout osvícení,“ řekl mistr.

Budu konkrétnější. Není mne vidět v meditační pozici, protože „medituji“ jindy a jinak. Například: bydlíme ve čtvrtém patře domu bez výtahu. 116 schodů, které každodenně absolvuji několikrát nahoru a dolů, znamená 116 drobných a krátkých, ale velmi intenzivních meditací. Po celou dobu vycházení schodů (a nejen těch v domě: takto lze využít všech schodů kdekoli, ale také schodů na eskalátorech v metru atd.) jsem v tomtéž stavu klidu mysli, který si jiní navozují v meditační pozici. Takto je meditací i každé jídlo. Jím rád, vždy s chutí, všechno, a od okamžiku, kdy poprvé strčím lžící s jídlem do úst, medituji. V mysli mám tentýž stav klidu a všepronikajícího míru, který jiní dosahují po delší meditaci. Jakákoliv chuze je a může být meditací. Jakákoliv práce (v mém případě překlady, psaní článků, vyhledávání článků na internetu atd.). Každá další a jiná práce je dokonalou meditací, protože vyčistí mysl, případně „ušpiněnou“ předchozí činností. A dokonce i každý sen může být meditací. Už jsem někde psal, že, například, když musím sníst maso, mám pak jen barevnější a dobrodružnější sny. Sen je čistič emocí. I meditace je svým způsobem taková čistička emocemi rozbouřené hladiny mysli.

Navíc jsem, a často to o sobě tvrdím, (chytře) líný člověk. Rád zkracuji cesty a soutěživě dosahuji maximálních výkonů s minimální námahou. Naučil jsem se tak dosahovat výsledných

Laskavost se vyplácí

Co můžeme každý z nás udělat pro lepší svět hned teď a tady? Nemusíme zkoušet přesunout hory, změnit lidi a svět. Stačí, když začneme být laskaví. K sobě, svému tělu a životu, ke svým bližním, ke kolegům, přátelům a hlavně nepřátelům, k přírodě, vesmíru. Není cesta k laskavosti, laskavost je Cesta. Cesta k Láscé.

Pokud pravidelně (např. o úplňku, nebo o slunovratu) meditujete, zkuste meditovat na vizi „laskavých lidí v laskavém světě“. Každé město, každá vesnice, každý stát laskavým místem může (nejprve jen ve vaší vizi) postupně stát laskavým místem plným laskavých lidí. Jen si to zkuste představit — laskavá Aš, laskavý Beroun, laskavá Dobříš, laskavý Frýdek, Hradec i Jeseník, laskavá Kroměříž, laskavá Lhota, Mimoň, Nesměň, Obrataň či Olomouc, laskavá Praha a laskavé Pardubice, laskavý Rýmařov, laskavá Sušice, Uhřetěves, laskavý Vimperk nebo Žatec.

Být laskavý je totiž vždy ekonomicky, ekologicky, tržně i společensky lacinější a přitom (v delším časovém horizontu) efektivnější.

Laskavost je přirozená a vrozená vlastnost. Nemusíme se ji učit. Každý ji máme od narození v sobě. Jen je ji třeba tím, že budu laskavý, znovu nalézt a začít využívat. Každý umíme být laskavý, když je nám krásně v létě u potůčku na rozkvetlé louce. Každý umíme být laskavý ke štěněti nebo koťátku. Zkusme tedy být laskaví programově i ve chvílích, kdy jindy propadáme beznaději, skepsi a hněvu. Z počátku si možná budeme připadat směšní, chce to ale chvíli vydržet, a pak se začnou dít věci. I sebemenší laskavost někde na povrchu vyvolá rezonanci někde hluboko, u zdroje vrozené všelidské laskavosti. Nejen v nás.

Změníme-li takto způsob, jak vnímáme svět, začneme měnit i strukturu svého mozku: jednotlivé neurony začnou budovat nová propojení. Za nějakou dobu začneme přirozeně myslet, jednat a cítit laskavěji. Začneme laskavost vyzařovat, ale i přitahovat. Čím víc jí rozdáme, tím víc jí dostaneme.

Laskavost je lékem a nejlepší zdravotní prevencí zároveň. Kdo je laskavý (a je mu dobře), funguje. Nepřekáží svému

a kýžených stavů myslí co nejrychleji a nejprůmějněji. Když se člověk učí počítat do sta, musí to prostě číslici po číslici spočítat až do sta. Ale pak už to zná, a může počítat jako chytře líný člověk: „Jedna, dvě... sto.“ Pokud se učíte nějakou meditací, abyste dosáhli klidu a míru, z počátku vám to nějakou dobu trvá, ale pak přece onu „cestu“ ke klidu a míru můžete neustále zkracovat. Maximálně líný člověk si pak v myslí řekne: „Do stavu klidu a míru — teď.“ A je tam. Nemusí meditovat.

Ta neefektivnější cesta ale je „žádná cesta“. Skutečně líný člověk si preventivně nenechá rozbourit mysl, takže ji nemusí do jinak jen pomocí meditace dosažitelných stavů znovu a znovu uvádět. Necháte-li si hladinu své klidné mysli něčím nebo někým rozbourit, musíte vynaložit energii (a třeba meditovat), abyste se do stavu klidu a míru vrátili. Levnější a energeticky méně náročné je nenechat se vytočit. Nerozčilovat se. Skutečně líný člověk si pak ale chytře i v „přestávkách“ mezi jednotlivými činnostmi (nebo, chcete-li, meditacemi) udržuje dosažený stav mysli, a nemusí pak vynaložit námahu na zpětné dosažení předchozí úrovně.

Znám studenty, kteří se učí jen tři dny před zkouškami. Nějak se látku nabíflují, zkoušku udělají, a pak všechno zdárně zapomenou. Absolvují vysokou školu, ale nic, a především to nejdůležitější, tedy umění učit se učit, nezvládli. Vždy po zkoušce totiž znovu propadnou do stavu nula. Přitom stačilo, jakmile se v procesu učení k první zkoušce dostali do provozní velmi efektivní učící úrovně, s minimální námahou na této úrovni zůstat. Jakmile rozhoupete houpáčku, pak stačí v pravém okamžiku do houpáčky jen ťuknout.

Znám studenty meditace, kteří, jakmile vstávají z meditační pozice, aby meditovali v chůzi, okamžitě zbytečně a nepozorně spadnou do stavu nula a pak musí pracně znovu optimálního stavu dosahovat. Ti tedy, bohužel, musí celý život, jako onen shora zmíněný žák, meditovat. Jak říkají buddhisté, a jiní mistři v meditaci, „spletli si prst ukazující na Měsíc s Měsícem samotným“.

Pamatujte tedy, líní všech zemí a dob, že není cesta k meditaci, meditace je Cesta, ale není to cíl, nýbrž jen prostředek dosažení cíle. Meditace je jen meditace. Nic méně, ale také nic víc.

imunitnímu systému. Začne zářit zdravím a pohodou. Začne rozeznávat signály své mysli, svého těla, okolí, doby, začne jim naslouchat a začne je poslouchat. Přestane (i v dobrém úmyslu) škodit sobě, tělu, okolí.

Laskavost energetizuje a otevírá dveře do srdcí druhých. Tím, že je díky laskavosti hladina naší mysli jaksí rovnější, nerozvířena tisíci myšlenek, obav, skepsí a očekávání problémů, je schopna, jako zrcadlo, odrážet s otázkou zároveň i odpověď. Začneme slyšet a cítit, co je za zdánlivě neřešitelným problémem, za zdánlivě nepohopitelným jednáním partnera či přítele, nebo za agresí šéfa či politika, svou laskavostí ho předem odzbrojíme a zároveň nalezneme jediné správné řešení té či oné konkrétní situace.

Laskavost je zaručená a překvapivě snadná cesta ke štěstí. Mysl člověka, který je ke svému světu laskavý, je přirozeně harmoničtější, vyrovnanější, nezatížená minulostí a nepředpokádaná vzhledem k budoucnosti. Obě mozkové hemisféry více spolupracují. Člověk pak jedná nezablockován (obvyklými stresy a napětím v těle v důsledku očekávání problémů), vnímá, myslí a koná intuitivněji, s nadhledem a tvůrčí představivostí. Správná řešení ho prostě jakoby sama napadnou. Nebude jen pasivní obětí vnějších změn (a sil a tlaků) — začne s chutí a radostí nenásilně a vědomě ovlivňovat a přetvářet sebe a svůj svět.

Vždy, když je nám dobře, usmíváme se a jsme na celý svět laskaví. Otočme to — buďme k sobě a celému světu laskaví, a bude nám dobře.

Ty kouříš?

Každý pracovní den chodívám před osmou nakoupit do nejlepší místní samoobsluhy. Míjím střední školu, a tak potkávám party rozjívených a neuvěřitelně nahlas ukecaných, ale i zamlklých a ještě neprobuzených mladých obojího pohlaví. Poslední dobou stále více hochů i dívek kouří.

Vážení mladí (protože na vás se tímto obracím): kouření škodí zdraví.

I v tom světě, který demokraticky a lidsky funguje (lidé jsou k sobě slušní, tolerantní a mají možnost dostat se k informacím a také to dělají, takže vědí o škodlivosti kouření vše, co je podstatné), to mají kuřáci stále horší a jejich bezohlednost jest vykazována do patričních, zvlášť oddělených prostor. V USA je sice v New Yorku také možno spatřit kuřáky, ale například být kuřákem v Kalifornii znamená nosit šarlatové znamení toho, kdo je tak pitomý a neschopný, že si sám ničí zdraví. Kouří jen velmi chudí a nevzdělaní a přistěhovalci.

Když Jan Tříska, coby Čech žijící v USA, navštívil po delší době přítele v Kalifornii a zapálil si, přítel ztuhl a pronesl nejprve oznamovacím tónem: „Ty kouříš?“ Pak užasle zopakoval, jakoby nevěřil tomu, co Tříska provedl: „Ty kouříš!“ A nakonec velmi zklamaně konstatoval: „Ty kouříš.“

O absurditě českého postoje svědčil i nějakou dobu v kinech promítaný a na billboardech se skvící nápis „Nedobrovolné kouření škodí zdraví“, z něhož v tiskárně vypadlo počáteční „I“.

Věci samy o sobě nejsou dobré či špatné. To člověk sám dělá z věcí to či ono. Letadlo je splněný sen člověka létat, ale když ho nacpete bombami, samozřejmě dostanete negativní věc. Kouření (stejně jako přejídání, alkoholismus, drogy, nedýchatelný vzduch ve městech atd.) je jev, typický pro západní společnost, která ztratila k věcem, životu a sobě samým úctu a pocit posvátna.

Kouření bylo původně věc duchovna a posvátna. Indián, který vykouřil ve vlastnoručně vyrobené dýmce se svým původně protivníkem dýmku míru, dosáhl duchovního spojení na úrovni, o které se nám ani nezdá. Tabák byl posvátná rostlina, umožňující spojení s imaginárním, ale pro šamany a domorodce reálným světem mimo dosah lidských smyslů (a totéž platilo o halucinogenních rostlinách a houbách a nápojích atd.).

Zkuste si, kuřáci, představit, co by to s vámi udělalo, kdybyste kouřili posvátně. Představte si, že kdykoliv byste měli sociální či vztahový problém, rozhodli byste se zakouřit si. Ten den byste ve slavnostní náladě omezili spotřebu jídla, snažili byste se nerozčilovat, večer byste se slavnostně oblékli, v tiché klidné místnosti k tomu účelu určené byste si na téma, které

byste chtěli vyřešit, zameditovali, a potom byste si posvátně zapálili svou posvátnou cigaretu. Pomalu, velmi intenzivně, byste vychutnávali vše to, co tabák nabízí. Byla by to meditace dechu, soustředění, prolínání vědomých a nevědomých vrstev mysli, napojení na celými generacemi předtím prováděných stejných rituálů. Bylo by to pět minut dokonalého splnutí s přítomností.

Současní kuřáci, ač si myslí opak, kouřením potvrzují svou nedospělost (uvádí se, že kuřákovi prostě chybí pocit tepla a dotek rtů — nahrazuje si kojenecké sání z mateřského prsu). Vůbec nenapomáhají svému psychickému stavu, jen dokazují svou nervozitu a neschopnost zůstat klidný a nad věcí. Stávají se postupně nikotinově závislí. Udí si plíce atd.

Navíc ničí životní prostředí nám nekuřákům. Uvádí se, že jedna jediná cigareta snižuje obsah záporných iontů v místnosti až 10 000 ×! A je-li v prostoru nedostatek záporných iontů, člověka brzy bolí hlava, zeslabuje se jeho imunitní systém, je nervózní a má pocit, že vše vyřeší, když si zapálí cigaretu.

Ročně jen v naší republice umírá dvě desítky tisíc lidí na následky kouření.

Když vídám turisty, kteří si vyšlápnu na kopec a tam si hned zapálí, kroutím nechápavě hlavou. Když vidím sedmnáctiletého výrostka, jak si nedočkavě hned ve vestibulu metra zapaluje, je mi ho líto. Když vidím hejno ještě (středověk)školaček, které ničí svou ženskost v rozpuku tím, že ostentativně popotahují z cigarety nejen v kavárně či restauraci, ale hned jak vyběhnou z budovy školy, je mi za ně stydno a smutno. Když vidím těhotnou s cigaretou u rtu, nebo maminku zapalující si a první dlouhý proud kouře směřující do kočárku s miminkem, v duchu pláči. A přemítám o nesvéprávnosti těch, kteří již vědí, že kouření škodí zdraví, přesto si ale bezmyšlenkovitě, uspěchaně ničí zdraví.

Zákazy samozřejmě nic neřeší. Je třeba, jako ostatně v mnoha jiných oborech lidské činnosti, nejprve změnit postoj ke kouření. Až společnosti dojde, že je možno tím, že změní postoj ke kouření, vyřešit i jeho důsledky, pak se snad něco změní. A ve smyslu výše uvedené úvahy o původní posvátnosti kouření ještě jedna historka:

Dva mniši se nemohli shodnout, jestli se při meditování může kouřit. Šli se tedy zeptat svého mistra. První mnich vyšel z mistrova pokoje a kroutil hlavou, ne, ne, kouřit je zakázáno. Druhý mnich po chvíli vyšel z mistrova pokoje a prohlásil, ano, mám to povolený. „Cože,“ divil se první mnich. „Mně to zakázal a tobě dovolil? Co to má znamenat?“ „Co ses ho ptal“, tázal se druhý mnich prvního. „Jestli můžu kouřit při meditování. Co ses ptal ty?“ „Jestli můžu meditovat při kouření.“

Desátek aneb Zákon o oběhu energií

Byl jsem požádán o zapůjčení několika CD, aby si je přítel mohl „vypálit“. Zatímco před lety bych o odmítnutí vůbec neuvažoval, dnes začínám váhat.

V dobách samizdatu jsem trávil celé dny překládáním nedostupných materiálů a jejich přepisováním na stroji — 18 průklepových kopií jsem pak různě lepil a vázal a rozdával přátelům. Šlo přece o to, aby se ty správné informace dostaly k co nejvíce lidem. Už tehdy jsem se samozřejmě občas na burze desek setkal s podnikavci, kteří mi chtěli prodat můj vlastní překlad textů Franka Zappy (které jsem já samozřejmě rozdával).

Co se týče desek, nebyly tenkrát k mání, a tak jsme si s přáteli vzájemně natáčeli, co kdo měl. Moje pomaličku ale nepřetržitě rostoucí sbírka elpíček byla spíše rocková, přítel sbíral spíše jazz — a dohromady jsme měli oba co poslouchat. Pokud se našel někdo, kdo potřeboval natočit nějakou nahrávku, ochotně jsem celé dny přetáčel hudbu (později new age) na kazety. Šlo přece o to, aby se co nejvíce lidí alespoň takto osvobodilo a objevilo. Fungovalo to: stále potkávám lidi, kteří po letech děkují. Nedávno mne na nádraží oslovila paní, jíž jsem před deseti lety pro její tehdy malé dyslektické syny prodal jen za cenu kazet i pro mne tehdy vzácné nahrávky hudby k relaxaci. Měla pro mne nádhernou zprávu: oba synové jsou v pořádku a dnes jsou fenomenální hudebníci.

Pak čas oponou trhnul a mne rozesmutnilo, když jsem například nic netuše ochotně zapůjčil několik svých dosti drahých tibetských misek, a za půl roku jsem zjistil, že si s nimi přítel natočil své CD (na obalu jsou mé misky i paličky dokonce vyfoceny) a nic neřekl. Kdyby se alespoň na obalu zmínil... Když chtěl letos půjčit ještě dražší steel drum, už jsem odmítl.

Pokud jde o nahrávky, v obchodech je najednou všechno, a na CD. Všechno — ale drahé, takže si člověk pořádně rozmyslí, co koupit. A tak se zase s přítelem doplňujeme. Pokud někde na malém městě pouštím tituly, o kterých vím, že nejsou k dostání, dovolím zájemcům si je natočit, protože vím, že se tak dostanou k více uším a poslouží to dobré věci.

Jenže teď se objevily „vypalovačky“: člověk si může sám doma vyrobit vlastní CD. A nabízí se různé úvahy.

Když si půjčíte a stočíte oblíbenou hudbu z CD na kazetu, protože bydlíte na vesnici a nemáte přehrávač CD, stále se to dá ještě pochopit. Navíc je to kopie postupem času přece jen méně kvalitní. Jenže jak se zachovat v případě možnosti vypálit si vlastní takřkajíc klonované CD v téže superkvalitě?

Ve středověku věděli všichni „podnikatelé“, co je to „desátek“. Každý, kdo něco vydělal, získal nebo vytvořil, dal 10 % ze získané hodnoty jaksí dál. Vložil zpět do výroby, dal na charitativní účely, podpořil něco a hlavně někoho jiného. Věděl přitom velmi dobře, že pokud by volný tok energie takto nepodpořil, přestalo by se i jemu dobře dařit.

Kdo získává, aniž by dával, přerušuje volný tok energií. Když si budeme všichni „vypalovat“ CD svých oblíbených autorů, ti pak prodají méně titulů, oni i jejich firmy zkrachují a nikdo nebudeme mít nic.

Jak tak poslouchám stesky podnikavých přátel, vypadá to, že dnes si naprostá většina podniků ve státě vzájemně dluží tolik, že nikdo už nemá hotové peníze. Stále více lidí se chová jako taxikář nebo číšník, který se chlubí tím, jak ošidil cizince. Existuje dokonce už stále více těch, kteří si objednají do svých obchodů i duchovní knihy, které prodají, ale peníze vydavatelům nepošlou (to bohužel platí i o časopisu BARAKA). Jenže dříve nebo později to prostě praskne a trubky se ucpou. Energie (peněz) přestane procházet. Cizinci přestanou jezdit,

lidé přestanou chodit do hospod, kde se šidí, nebude co číst a poslouchat.

Nevím, jak to vyřešit. Navrhuji provizorně toto: když už se stane a člověk si zkopíruje oblíbenou nahrávku (či software), měl by automaticky něco ze svého předat — jakýsi „desátek“ — jinému potřebnému. Nemluvíme o copyrightu a autorském právu, mluvíme o radosti. Když vám někdo udělá radost, třeba tím, že vám ochotně zapůjčí CD, které si ovšem on sám musel koupit, udělejte vy radost někomu jinému, v oboru, ve kterém vlastníte to, co jiným schází. Podporujeme vzájemně své šerify (kapely, divadla, šikovné řemeslníky, ochotné přátele atd.). Dávejme, abychom dostali, a pokud dostaneme, dávejme dál.

Že jsem naivní? Nemyslím. Naivní jsou ti, kteří chtějí „ošidit“ a přelstít osud (či Zákon o oběhu energií) a vypálit si svá vlastní cédéčka. Krátkozrace netuší, že si tak „vypalují“ rybník.

Hrozná mantry?

Recenzovat a škatulkovat etnickou, duchovní, mantrickou hudbu je vždy obtížné. Pokoušet se o žebříčky je pak holý nesmysl. Vnímání hudby je věc velmi individuální a subjektivní. Podle klasických indických hudebníků jsme my Evropané „hudební barbaři“. Neumíme hudbu vybírat, poslouchat, neumíme ji ocenit. Hrajeme Bacha a Vlacha téměř najednou, je nám jedno, jestli posloucháme ráno nebo večer, před obědem nebo jako otravnou restaurační kulisu oběda.

Rozmach produkce a obliby etnické hudby, hudby k relaxaci, hudby, která je ovlivněna nástroji a hudebníky nejrůznějších kultur (world music), nebo hudby k tanci (trance music, trip atd.), dnes tedy není náhodný. My, pasivní konzumenti téměř nepřetržitého veletoku stejných rytmů, postupů a ladění, se tak nepřímou cestou postíme. Jsme obětí jakési zvukové diety. Naše těla a mysli žízňavě volají i po jiných než temperovaných laděních, po jiných než čtyřčtvrtečních disko rytmech, po autentickém nepředstíraném a nevykalkulovaném interpretačním nasazení.

To vše nám poskytne právě nahrávka world music, ať už je to zpěv tibetského či indiánského šamana, zvuk domorodého bubnu či píšťaly, alikvotní zpěv tuvanského pastevce nebo amerického filmaře Hykese.

Indická tradice dokonce tvrdí, že vše je jen Zvuk (Nada Brahma — Zvuk = Bůh), a tibetští lamové vědí, že „ten, kdo poznal tajemství zvuku, poznal tajemství vesmíru“.

Na poli objevování vědomého využívání zvukových možností hudby pro harmonizaci a optimální stav našich těl a myslí jsme skutečnými barbary, v tom lepším případě snaživými žáčky. Snaživě posloucháme, začínáme si uvědomovat, že na tvrzeních starých Indů a Tibeťanů o síle zvuku a hudby skutečně něco je, ale často pro své zážitky s hudbou nemáme pojmy a slova. Chceme-li pak své emoce nějak vyjádřit, nutně si musíme pomáhat různým srovnávaním. A tady je problém.

Když zpívá mantru Tibeťan, zpívá ji třikrát denně 108krát po čtyřicet devět dnů. Když mantru třeba den před koncem tohoto dlouhého období poplete, musí začít znovu, od začátku. Evropan či Čech mantru zpívá pár minut, a když nezaznamená kýžený výsledek, nechá toho.

Henry Marshall, Američan, dnes žijící v Amsterdamu, začal před lety vášnivě zpívat, skládat a natáčet indické mantry trochu jinak. Vymýšlel jiné, snadnější a líbivější melodie, po poradě se svým indickým učitelem používal jen části některých manter, a pravidelně celé roky zpívá a natáčí takto zpěvné a pro nás Evropany pochopitelnější a naší kultuře bližší mantry se skupinami nadšenců po celé Evropě.

Když se Ravi Šankar proslavil v USA a v západní Evropě, někteří klasičtí indiští hudebníci (z jejich hlediska jistě oprávněně) namítali, proč blbne, vždyť ti barbaři v Evropě indickou hudbu stejně nedokáží poslouchat, natož ocenit. Známé extempore potlesku po úvodní fázi ladění na koncertu pro Bangladéš je toho důkazem. Šankar naštěstí na jejich slova nedal a podařilo se mu indickou hudbu přiblížit dvěma dalším generacím západanů.

Proč to všechno připomínám? V časopise Dotek pravidelně recenzuje nahrávky etnické či indické hudby jistý člověk, kterého znám od samých počátků jeho pokusů naučit se hrát na kytaru, piano, sítár atd. S plným vědomím zodpovědnosti za

to, co píše, tvrdím, že (stejně jako já) není rozený hudebník, ale ani jogín a tantrik. Je to nadšenec, který se celý život věnuje hudbě a józe a tantrě. Není ani rozený žurnalista. Píše recenze, protože jinak by se k nahrávkám nedostal, a protože tu není nikdo jiný, kdo by tuhle hudbu propagoval a přibližoval našemu publiku. Je tedy třeba jeho názory a především různá jeho tvrzení a subjektivní hodnocení brát velmi opatrně. Někdy má pravdu, jindy má jen tu svou pravdičku, a někdy se sekne.

Když ale v jedné recenzi píše, že „nakonec lze slyšet různé více či méně povedené úpravy třeba od Raviho Šankara (což je lepší), případně mantry, které zpívají jeho angličtí žáci, a nakonec hrozné úpravy v podání Marshalla a jiných new age hudebníků...“, míchá hrušky s jabkama, dogmaticky paušalizuje a je vedle jak ta jedle. Napadá mne trefné přísloví: Vejce poučuje kuře, jak se snáší.

Pokud by napsal, že se mu Marshallovy úpravy nelíbí, bral bych to. Takto mi jen připomněl, kolikrát jsem ho za ta léta, co se známe a co veřejně zpívá a hraje, obhajoval, když si návštěvníci různých festivalů stěžovali, že „to bylo fajn, ale to jeho vytí a ječení bylo hrozné“.

Svět se mění. Stejně tak jako slavný hráč na tabla Zakir Hussain je svými inovačními snahami o trochu jinou hru solí v očích tradičních konzervativních tablistů, ale on jen, jako citlivý hudebník a člověk umělecky založený, nemůže nereagovat na to, že půl roku žije v New Yorku a půl roku v Indii, stejně tak zaplaťpámbů a Saraswatí za Marshalla (ale i nadšence), kteří se na své úrovni a dle svých možností dělí o radost a zkušenost třeba s jinak zpívanými a pro jinou kulturu upravenými mantrami.

Znám mnoho maminek a rodin, které vděčí za zdravé a klidné miminko a rodinné prostředí právě zpěvu manter. Ne těch věrohodně indických, protože ty jsou pro ně příliš exotické a nesrozumitelné, ale těch Marshalllem upravených. Právě jsem se vrátil s Jóga turistem z Chorvatska. Pravidelně jsme zpívali Marshallovy úpravy manter. Jedna z nich, *Amba amba*, pomáhá lidem zbavit se strachu (ze života, z neznáma, ze světa či Vesmíru). Stalo se, že na jednu paní omylem zapomněli a nechali ji v osm kilometrů vzdáleném městě. Schylovalo se k večeru,

mraky na obloze nevěštily nic dobrého, a po hodině marného čekání si ona žena vzpomněla, co jsem tolikrát opakoval o síle manter, a začala si zpívat *Amba amba*... Ona, která se vždy spolehlivě ztratila v každém městě, natož v Praze a natož v cizině, se prostě intuitivně vydala na cestu. Čekala, že dostane astmatický záchvat, protože ten dostávala spolehlivě, kdykoliv prožívala nějaký stres, ale po hodině chůze si uvědomila, že se záchvat nedostavil. Počítala, že jí jako obvykle okamžitě na nohách naskáčí puchýře, ale ty se také nedostavily. Když se pak objevil osamocený domeček a domorodec a na otázku *Kanegra???* se dostavila odpověď *ja ja, dva kilometra*, žena s o to větší vervou pokračovala ve zpěvu mantry: *Amba, amba, džai džagadamba*... Když jí o nějakou dobu později jiný vesničan na tutéž otázku poskytl tutéž odpověď (*Ja, ja, dva kilometra*) a totéž se po třetí přihodilo o hezkých pár kilometrů, trochu znervózněla, ale pak si řekla, nic jiného mi nezbývá, a zpívala a šla dál. Pak se objevila cedule *Kanegra 1 km*, a když pak docházela na místo našich pravidelných večerních přednášek a zpívání, slyšela, šťastná, bez záchvatu, bez puchýřů, jak my ostatní dozpíváváme mantru „*Amba amba, džai džagadamba*...“ a prostě se přidala. Ta žena velmi dobře ví, že mantry fungují. Stejně tak i desítky tisíc ostatních žen a mužů v celé Evropě zpívají a užívají mantry, tak jak se je naučily od Henry Marshalla, kterého to zase naučil jeho indický mistr, kterého to zase naučil jeho učitel.

Za ta léta, co pouštím hudbu na různých stanicích a při nejrůznějších příležitostech, jsem se naučil žádnou skladbu či hudbu nepodceňovat. Zjistil jsem, že i hudba, kterou bych si já osobně nepustil, vždy dříve či později najde své vděčné posluchače. Kdyby Šankar poslechl hlasy svých kritiků a nejezdil do USA a Evropy, kdyby Brunton a Lysebeth a další svým vlastním a pro české kritiky *hrozným* způsobem nepropagovali jógu, ani oni by nehráli, nezpívali, a někde v továrně by míchali chemikálie.

Dotek je velmi potřebný měsíčník a zaplaťpámbů i za hudební recenze. Jen neberme vážně udělování bílých a černých lotosů (pro neinformované: dva bílé lotosy například označují hudbu, která je „egoistická, hudebník není nástrojem“, osm bílých lotosů označuje „souznění interpreta a díla“, jeden

černý lotos označuje hudbu, která „kazí uši, neposlouchat“, 9 černých lotosů označuje hudbu „technicky dokonalou, ale bez nadhledu“) a občasně úlety v přehodnocení hudby, která se recenzentovi líbí, a podhodnocení hudby a autorů, kteří se mu nelíbí.

Pusťte si mantry Ganapatího i Marshalla a vyberte si ty, které se vám budou nejlépe zpívat, protože o to tu jde. A zpívejte a zpívejte. Brzy zjistíte, že vám nejen nenaskočí puchýře a nedostanete záchvat, ale ani vás nenapadne označovat lidi a jejich činy (či úpravy manter) za „hrozné“.

VĚDOMÍ

Změněné stavy vědomí — hrozba, nebo východisko?

Moderátor jednoho známého publicistického pořadu na ČT 2 se svěřil se svou zkušeností s moderním neurotechnologickým postupem navozování tzv. změněného stavu vědomí. Používá autostimulační přístroj, nastaví si půlhodinový program, poslouchá zpomalující se zvuky a vnímá rytmická světýlka — a je mu dobře, je odpočatý a šťastný. Cítí se ale provinile — jak k tomu přijde, že je šťastný jen za půl hodiny, když jiní na to musí celé roky těžce fyzicky i psychicky pracovat?

Jinému se zase zdá, že možnost umělého navození změněných stavů vědomí jest právě takovou ideologickou utopií, která chce změnit člověka. A kterých jsme již několik zažili: všechny zkrachovaly.

Jak to tedy je? Měl by změněný stav vědomí patřit k psychohygieně dnešního člověka? Je to prospěšné, nebo nebezpečné? Jeden americký psycholog tvrdí, že problém drog je spíše než problémem medicínským problémem zakázaného rituálu.

Vážení: celé lidstvo potřebuje co nejrychleji „změnit“ své vědomí — jinak zahubí samo sebe. Způsob života, tak, jak ho žijeme na konci 20. století, je nebezpečný. Jinak řečeno, nebude-li lepší, nebude vůbec.

Žijeme v převratné době. Poprvé v historii nejen víme, jaké chyby děláme, ale my dokonce už víme, jak je přestat dělat. Jak změnit program, kterým se každý z nás řídí. Lépe řečeno, kterým každý z nás formuje svůj svět. Máme v hlavách nejdokonalejší počítač ve vesmíru, ale netušíme, že ho svými úmysly, myšlenkami, postoji a činy programujeme. Svět kolem nás vypadá tak, jak vypadá naše vědomí: chaos, boj, kritika, negativní postoje, zmatek, úzkost, neschopnost nalézt řešení.

„Je pronikavým lidským paradoxem, že dokonale přizpůsobivý mozek, schopný nekonečného sebezdokonalování, se

trénuje v sebeomezujícím chování,“ píše Marilyn Fergusonová ve své dnes již kultovní knize *Aquarian Conspiracy* z roku 1980 (český překlad kapitoly o vzdělání vyšel v časopise BARAKA). „Je to evidentní dokonce u nově narozených dětí, u kterých moderní výzkumné techniky dokázaly, že jsou neuvěřitelně citlivé, schopné modelovat, reagují na jemné emoce v lidském hlasu, vábí je tváře, rozlišují barvy. Ale věda také ukazuje, jak jednoduše je lze programovat. Mohou u nich vznikat podmíněné reflexy podobné pokusům I. P. Pavlova. Jsme schopni evolučních skoků a zároveň i škatulkování a konformity. Novou společnost můžeme získat jedině změnou výchovy mladé generace, říkají vizionáři.“ Nebo změnou vědomí, dodávám.

Dnes už např. víme, že první okamžiky porodu jsou pro další harmonický emocionální vývoj člověka absolutně nejdůležitější. Víme už, že např. naprostou většinu kriminálních přečinů páší stále stejní delikventi. Ukázalo se, že naprostá většina těchto lidí se narodila jako nechtěné děti nebo strávili první měsíce svých životů v neosobních ústavech. Nikdo je nehladil, nikdo se jim nevěnoval. Takto deprivovaný (emočně labilní a lidsky nedospělý) jedinec není schopen hlubšího citu, smysluplného plnohodnotného vztahu, a pak jako by z ničeho nic spáchá zločin. Až donedávna jsme se i my v našich krajích rodili do odcizeného světa oslepujícího světla, svázali nás do uzlíčků a matce předali jen na dobu kojení. Není se co divit, že svět je plný odcizení.

Vědomí předchází bytí

Jeden z nejvíce rozhněvaných mužů české filosofie, pan nakladatel filosofických knih Petr Rezek, který svou dýmku, motýlkem a nezbytnou sklenkou červeného vína osvěžuje jinak nudné knižní veletrhy, použil v knize A. Tuckera (*Fenomenologie a politika*) uvedenou historiku o tom, jak si list Washington Post udělal legraci z reakce senátorů na projev Václava Havla z roku 1990. Pan prezident tehdy americkému Kongresu učaroval m.j. neobyčejně aplaudovanou větou „Vědomí předchází bytí“. V následné novinové diskusi psal jeden čtenář, že místo

„consciousness precedes being“ slyšel „Konfucius precedes Beijing“, tedy Konfucius předchází Peking, a že tedy Havel podporuje Bushův postoj k Číně. Jiný napsal, že se kongresmani už nemohli dočkat oběda, a proto prý slyšeli „nacho chips precedes beans“, což značí, že mexické brambůrky přijdou před fazolemi.

Český filosof následně a účelově tvrdil v článku v nedělní příloze LN, nazvaném „Máte již svou maringotku?“ (s podtitulkem *Poznámka k blížící se volbě prezidenta republiky*), že „tento příklad objasňuje opomíjenou, ale podstatnou stránku Havlových projevů... senátoři sice nemohli vědět, co Havlova slova znamenají, museli ale něco mít na mysli, když tak aplaudovali... Nikdo ze čtenářů, ani Tucker, nemohl vzít větu o vědomí a bytí vážně.“

Petr Rezek dále napsal, že „Havel působí na podobných akcích osvěžení, stejně jako to kdysi dělali dvorní šašci. Jaká že pak nastane situace, když se ale šašek stane králem? Pak se šaškovské poznámky stávají proklamacemi, manifesty, nadstrannými výzvami. Jenže král zapomněl, že nemá svého šaška, aby ho korigoval“. Václav Havel prý žádá, abychom se my všichni stali pod jeho vedením ve vesničce Evropě obecními blázny.

Chtělo by se napsat, že autor článku, Petr Rezek, se v roli trapného šaška tímto článkem znemožnil sám. No comment. Jen by nesmělo být pod jeho jménem uvedeno „autor je filosof“. Odborník na řeckou filosofii by měl milovat moudrost, takto ale předvádí jen žlučovitou zatrpkllost a fatální neporozumění tomu, o čem se rádoby vtipně roze-psal. Nemohl jsem se při čtení jeho článku za něj nestydět.

A tak reaguji — také tvrdím, že vědomí předchází bytí, a nabízím jinou verzi komentáře.

Vezměme to od Adama, tedy od projevu Václav Havla před Kongresem. Senátoři, kteří se do jednoho muže hlásí k nějakému náboženství, v zemi, která má na své bankovce vytištěno „In God we trust“ a kde i ministři a vojáci a soudci a další přisahají na Bibli, aplaudovali statečnému disidentovi, intelektuálnímu autorovi absurdních dramát, a hlavně muži, který prohlásil, ač z tábora třeskatého ateismu (jeden výzkum uvádí, že jsme druhou nejateističtější zemí na světě), že „vědomí předchází

bytí“. Jinými slovy, vyjádřil přesvědčení, že za veškerou hmotou, která formuje náš vesmír a svět, ve kterém žijeme a ze které je utkán i veškerý život na Zemi, je podle jeho mínění nějaký plán, nějaká idea, ať už ho nazýváme Bohem, supervědomím, hologramem hologramu, kosmickou inteligencí nebo vibračními zákony. Že, jako v případě nového domu, nejprve musí přijít myšlenka (třeba v mysli architekta), vědomí, a teprve pak realizace, bytí v hmotě.

Kongresmani asi nevěděli, že Havel je pilný čtenář např. knih Stanislava Grofa, které se hemží vědecky sesbíranými důkazy o tom, že člověk se může v rozšířených stavech vědomí naladit a ztotožnit s rostlinami a botanickými procesy, s neživou hmotou a anorganickými procesy, s podivnými světy, kde je čas relativní, nebo s tím, co se nazývá „planetární vědomí“. Současná věda si také ještě neví rady např. s prenatalními zážitky lidí, kteří si vzpomínají dokonce na prožitky tkáňového a buněčného vědomí, moment svého početí a počátečný vývoj embrya. Odtud zřejmě pramení Havlova citovaná věta, i přesvědčení některých přítomných, že se týkala tehdy diskutované problematiky potratů. Ale pokud kongresmani navíc četli i něco od Ruperta Sheldrakea, Fritjofa Capry, Gary Zukava, I. Bentova, D. Bohma nebo M. Fergusonové, nebylo divu, že nadšeně tleskali.

Proto také, na základě stále rostoucího počtu nepopíratelných fakt a údajů, mohl Václav Havel při přebírání čestného doktorátu Harvardovy univerzity např. prohlásit: „V základech všech náboženství a kultur nalézáme stejné prvky. Úctu k tomu, co nás přesahuje, ať už tím myslíme tajemství bytí či mravní řád nad námi. Určité imperativy, které k nám odkudsi z nebe, přírody či našich srdcí zaznívají. Smysl pro věčné trvání našich skutků, úcta k bližním, k rodině, respekt k lidské důstojnosti a respekt k přírodě.“

Rozsáhlý a autoritativní průzkum evropských hodnot (*European Values Survey*) ukazuje, že většina dnešních lidí v Evropě sice neočekává žádné odpovědi od církví, ale že přesto a stále více hledají duchovnost.

Říká se, že nábožensky založení lidé mají dostatek náboženství k tomu, aby druhé nenáviděli, ale nemají dost náboženství

k tomu, aby milovali. Dalo by se napsal, že mnozí naši spoluobčané, ne vl. vinou, mají dostatečné znalosti určitého druhu filosofie, aby druhé nenáviděli, ale nemilují moudrost natolik, aby milovali.

Vědomí předchází bytí II

Na jedné výstavě v Mánesu (*Snížený rozpočet*) bylo v jednom rohu vystaveno několik fotografií. Byly na nich zachyceny momentky jako by „ze života turistů“ v katedrále sv. Víta. Kontrast zad turisty v triku s velkým směřícím se ksichtíkem. Turista, který usnul na lavici s hlavou v modlitební knize. Dvojice turistů pod velkým deštníkem. Skupina oteplákových turistů sportovců. Atd.

Naprostá většina diváků se v rámci prohlídky spousty exponátů začala uvolněně usmívat. Něžný nadhled momentek, úsměv vzbuzující kontrast majestátnosti katedrály a denního života lidsko-turistického, tolerance svědka.

Vědomí i v umění vždy předchází bytí. Fotograf byl svým vědomím schopen zaregistrovat něco nehmotného, něco, co 99 % lidí přehlédne a nikdy nezaregistruje, a pak zmáčknutím spouště fotopřístroje situaci zviditelnil a posléze zhmatatelnil do výsledné formy fotografií, které pak žijí ve dvou rovinách: v té své, hmotné, a v té lidské, oživlé pohledem a pobaveným úsměvem každého diváka.

Je to ale vždy především stav vědomí, který určuje výslednou kvalitu následného bytí. Tento svědek, fotograf, nehodnotil, neposuzoval, nekritizoval, nefotil proto, aby ty lidi zostudil, on jen zaznamenal. S tolerancí, laskavostí, soucitem a nadhledem.

Jak takové situace hodnotí obyklí kolemjdoucí? Pohoršeně, moralistně, zlostně.

Vzpomínám, jak jsme na jaře 1969 s přítelem na Karlově mostě dělali své „demonstráže“. Například jsem vystavil NIC. Nic na papíře, s názvem „NIC“. Dalekohled, kterým jste za 1 Kčs mohli vidět NIC (čočka byla zalepená černým papírem). Přístroj na NIC (zmáčknete-li páčku, NIC se stane). Mnozí

kolemjdoucí pochopili a smáli se a bavili. Našlo se ale několik pohoršených, a dokonce jeden příčinlivý pomocník VB s rodinou. Chvilí koukal, pak postavil ženu s dětmi k zábradlí a hlasitě, takže jsem to zaslechl, jim nařídil, ať na něho počkají, že doběhne pro policii.

Na zmíněné výstavě se jedna u nás žijící cizinka prezentovala několika exponáty sestavenými z kondomů a výšivkami na babičkovských krajkových kapesníčcích. Výšivky nezobrazovaly obvyklá srdíčka či rostlinné motivy a červenoknihovnové slogany, ale erotické a sexuální motivy a symboly.

Vědomí předchází bytí. Stav vědomí autorky brutální téma tak obecně urážlivých symbolů formou a provedením transformoval s nadhledem a tolerancí do něžných artefaktů.

Když se mne nedávno zeptal přítel, co si myslím o internetu, řekl jsem, že jen to nejlepší. Internet je síť sítí možností. Jen a jen na stavu vědomí jeho uživatelů ale záleží, jak bude vypadat výsledný „artefakt“ bytí. Kdo hledá násilí, agresivní sex a nepokoj, najde, co hledal. Kdo ale hledá smysl, kooperaci, informaci o pozitivních možnostech komunikace, najde také.

Znám několik mladíků, kteří se díky internetu dostali k meditaci a práci na sobě samých. Brzy zjistili, že když zadávají nebo vyhledávají data a informace s myslí rozčlenou, nekoordinovanou či nacpanou jakoukoliv drogou (ať to je pivo, kofein, extáze nebo vztek), v rychlém světě počítačů se brzy dočkají toho, že se jim to dříve či později někde sesype. Objevili závislost a přímou úměrnost mezi stavem vědomí a výsledným bytím. Jako citliví a zpětné vazby a poučení schopní umělci díky počítačům a internetu zjistili, že pokud chtějí používat a dobře využívat své „výrobní“ nástroje, své „štetce“, musí se starat nejen o štetce ve formě počítače, programů a námětu, ale především o štetec štětců — o svou mysl, o své vědomí.

Znám jiné, a patřím mezi ně také, kteří si surfváním cvičí intuici. Když něco hledám, je vlastně jedno, kde v onom zadaném směru a námětu začnu. Někam se dostanu, a i když nevím přesně, co hledám, vždycky se v třetí, čtvrté úrovni dostanu k adresám, sestaveným někým, kdo se o podobné téma jako já zajímal už dříve a byl tak laskavý, že se o své „oblíbené položky“ podělil. A tam najdu, co jsem vlastně nehledal, ale co

přesněji, než když bych hledal cíleně, odpovídá tomu, co jsem měl najít.

Stav mého vědomí ale předchází a podmiňuje nalezené výsledky: když věřím, že najdu, když jsem klidný a připraven na vše, neočekávaje nic, když nepochybuji o způsobu cesty, jakkoli může vypadat křivolaká a zdánlivě nikam nevedoucí, dostanu se tam, kam mám, a mohu si být jist, že je to v tom okamžiku ten nejlepší z možných nálezů. Internet je v tomto smyslu tou nejrychlejší pokusnou laboratoří zásad správné komunikace a tolerantního lidství. Kdo to nezvládl v životě, má šanci na internetu. Kdo se to naučí na internetu, v životě jak když najde.

Naskýtá se téměř sci-fi otázka: co předchází před našima očima vytvářejícímu se kyberprostorovému vědomí? Jaké bude to výsledné bytí?

A ten, kdo četl pozorně, a pochopil, už zná odpověď na druhou otázku (a nezalekne se z toho vyplývající zodpovědnosti).

Vědomí, poznávání a hudba

Už je to zase tady, jásal ten trochu potměšilý a spolkem Sysifos přece jen dotčený egoista ve mně. V časopise Týden píše František Koukolík ve svém sloupku Rytmus: „Nikdo přesně nevěděl, jak mozková kůra sladí nebo sváže různá místa aktivity tak, aby z nich ve vašem vědomí povstal jediný podnět... Před časem přišlo několik vědců s teoretickým řešením. Mají za to, že mozková kůra váže různé vlastnosti téhož podnětu synchronizací aktivity odlišných míst mozkové kůry, kde se mapují. Jejich nervové buňky začnou vydávat vzruchy kolem 40 Hz...“

Přeloženo do normální řeči, materialisté už tedy operují s něčím tak nehmotným, jako jsou synchronizované elektrické aktivity neuronů. Polopatě řečeno, mozek si hraje a zpívá a nějak mu to ladí.

Již staří Indové (a Tibeťané a Číňané a šamani) přitom věděli, že každé lidské tělo je dokonalý (hudební) nástroj a že nemoc

je jen „špatná písnička“. Poznej tajemství zvuku (tedy vlnění, interferencí a rezonancí, dodávám), a poznáš tajemství vesmíru, tvrdili a tvrdí moudří všech věků a kultur.

Časopis Vesmír v roce 1987 uveřejnil drobný článek o práci známého kalifornského genetika Susumu Ona. Přerušovaný výskyt některých sekvencí v genomech organismů mu připomněl hudební skladby, a tak svůj článek nazval „Všepromikající princip opakovaného návratu ovládá nejen výstavbu kódující sekvence, ale též lidské snažení v hudební kompozici“. Ono se pokusil převést nukleotidovou sekvenci genu pro lidskou fosfoglycerátkinázu do notového zápisu. Hrána na houslích, tato melancholická sekvence jako by vyjadřovala světobol genu, který na zemi přetrvává stovky miliónů let.

Obdobný oligonukleoid, odlišný jen v jedné bázi, pak Ono našel čtyřikrát opakovaný v posledním exonu velké jednotky genu pro myšičí RNA-polymerázu. Ze srovnání odvodil patričiny doprovod a připravil tak „gen“ ke klavírnímu provedení. Většina posluchačů pak ve skladbě rozpoznala chopinovské rysy, i když v trochu živější kadenci. Ono, sám hudebník, dodává, že tato polymeráza také není žádný noční pták, ale svou čilou aktivitu projevuje celých 24 hodin.

Již od dob Pythagora je „hudba sfér“ symbolem harmonického uspořádání vesmíru. Staří Řekové přitom po dva tisíce let každoročně navštěvovali mysteria v Eleusině, kde díky nápoji z námelu (derivát podobný LSD) měli za doprovodu hudby vidiny. Isaac Newton věnoval 90 % svého času astrologii a esoterním vědám. V Číně každý rok ustanovoval ladění veškeré hudby provozované na území císařství sám panovník svým ediktem, a jejich přísloví praví: „Když chceš zjistit, jak vládne v tom kterém státě jeho panovník, poslechni si, jaké tam zpívají písně.“

Co když svět kolem nás je skutečně, ve své složitosti a provázanosti, vlastně docela jednoduchý? Co když je člověk vlastně hmotná manifestace hudby v hudbě hudby? Co když nám samotným dnes principy harmonie přestávají fungovat ne proto, protože by neexistovaly, ale protože jsme prostě rozladění a stále hluší? Co když i vývoj společností a civilizací probíhá v cyklech, vlnách, synchronizován něčím, co nám zatím uniká?

Jakýsi důkaz již našli vědci u včel. Také jejich buňky synchronizují rytmus, v němž vydávají vzruchy, jestliže poznávají nějaký druh rostliny. Jde tedy o objev fyziologického podkladu poznávání. „Vůbec není jisté, zda něco podobného platí i pro naše mozky. Ale je to docela dobře, byť s nějakým posunem, možné. Což by otevřelo cestu k pochopení vědomí,“ dodává pro jistotu opatrný vědec skeptik.

Hudba je lepší než slova, prohlásil kdysi jakýsi hudebník, protože je přesnější než slova.

Dochází na jeho slova. A vědec se zatím marně ptá právě tak jako onen obrýlený klávesista v Blízkých setkáních třetího druhu, když pomocí syntezátoru dokomunikoval s návštěvníky z vesmíru: „O čem jsme si to vlastně povídali?“

Triky nevědomí

V článku *Nevědomí bez vědomí* v časopise *Vesmír* (5/97) píše matematik Jiří Fiala, který na tomto místě pravidelně informuje o zajímavých výtvarnících, o díle Zbyška Siona mimo jiné: „Obrazy z poslední doby jsou zdánlivě jiné, kosmické. Skoro až nebezpečně připomínají módní duchomalbu. Myslím si však, že je to jen zdání, že nás možná upozorňují na další trik nevědomí: na popření vědomí. Není žádné vědomí, vědomí je jen epifenomén, produkt vysoce organizované neuronové konekcionistické sítě. Obávám se, že je to trik bez vtipu a humoru. A je o to nebezpečnější, že je svůdně krásný. I v té podobě, v níž nám toto vědomí bez vědomí maluje Zbyšek Sion.“

Na oné výstavě v Rudolfinu jsem byl a také mne zaujaly Sionovy obrazy z poslední doby. Jen bych je vysvětlil z poněkud jiného, duchovnějšího pohledu. Zbyšek Sion maloval celých dvacet pět let svou velmi pracnou technikou jakoby rozfragmentovaných kousčků, ze kterých lze z odstupu rozeznat celek, příšerky, obludy, děsy a běsy. Obrazy jsou to skličující. Není divu, pokud zobrazovaly malířův děs a vztek nad společností, ve které žil. Jenže Cesta, tedy malířská technika, se ukázala být důležitější než cíl (namalovat pocit vnitřního znechucení).

Právě díky nutnosti celé dny stát před plátnem a vyplávat desetitisíce detailů se změnil malířův vnitřní psychický postoj. Proces malby se stal jakousi vnější a posléze i čím dál niternější meditací. Malířova mysl byla postupně zklidňována, Sion se stával sám sobě arteterapeutem. V obrazech poslední doby pak došel tam, kam například František Kupka (a celá řada duchovních malířů): k ilustraci a malbě úžasu nad prozářenou krásou mikro a makrosvěta (malířových) vizí. Sionovy obrazy z poslední doby oplývají názvy jako *Vesmírné hrátky*, *Harmonie* — ale i obrazy s názvy jako „*Žlutý rastr*“ vypadají jako obrazy harmonicky provázaných, barevných a nadějeplných vesmírů naplněných ne chaosem (a utrpením či zhnusením), ale řádem.

Sionovy obrazy z poslední doby jsou plny podobných entoptických vizí (geometrických tvarů, spirál, kruhů, propojení), s jakými se setkáváme u kultur, které mají své prostředky, jak rituálem či posvátnou drogou rozšířit vědomí (a objevují se již na jeskynních malbách či v keramice různých kultur celé historie lidstva).

Jinak řečeno, když člověk dělá na 100 % to, co dělá, pak se práce mění na meditaci, a on se propracovává k vnitřnímu objevu závislosti kvality vnímaného světa na kvalitě způsobu samotného vnímání. Svět vypadá tak, jakým ho vidím. To, jaký ho vidím, závisí na „brylích“, které mi společnost (národa, duch doby a kultury, vzdělání, rodinná anamnéza atd.) nasadila. K cíli, tj. k pochopení iluzornosti příčin svého znechucení a osvobození se z vnějších vlivů na vnitřní světonázorovou pozici, se tedy dá dojít i cestou negace — jen se musí dělat na 100 %, jako meditace.

Sion celé ty roky maloval tak poctivě a na 100 %, že došel k témuž cíli, jako Kupka, který celý život každé ráno cvičil a meditoval nahý na zahradě svého domku. Tak jako poustevníci a jogíni a tibetští mniši, kteří se zavírali do jeskyní a celé týdny meditovali. Propracoval se k tomu, že na zklidněné hladině své mysli spatřil jako v zrcadle řád a harmonii, na které je postaven svět. Svět, který nikdy nelže. Který je propojen a provázán skrz naskrz všemi úrovněmi. Který tak

ale ohrožuje a nahlodává tvrzení materialistů o tom, že vědomí je jen produktem vysoce organizované hmoty, a naznačuje, že to může být docela klidně i opačně: hmota je produktem vědomí.

Co když jsou mandaly, entoptické vize všech kultur, tvrzení Buddhy, že všichni jsme vrozeně dokonalí, objev současné psychologie, že (pod)vědomí člověka nikdy nelže, a techniky a rituály rozšiřující vědomí příčinou toho, že je kolem nás stále více „svůdně krásné duchomalby“?

Co když je ona Pravda, kterou všichni hledáme, překvapivě jednoduchá (a tkví ve způsobu, jakým vnímáme, a tedy i ovlivňujeme realitu)? Buddhisté tvrdí, že „leží na špičce nosu každého z nás“. To může být pro materialistickým myšlením ovlivněného vědce, který bádá a uvažuje v duchu paradigmatu své doby, právě ta největší potíž. On totiž hledá pravdu ve vzdálených galaxiích co nejsložitějších úvah: pro zed' nevidí cihly. Když je něco krásné, podezírá to z kýče. Podaří-li se mu náhodou vyladit se na pozitivní program, považuje to za trik nevědomí.

Když se smějeme a je nám dobře (ale i když se mračíme a neustále si stěžujeme), není to trik nevědomí. Jsme to my sami, kdo vytváříme svůj svět. Máme jej takový, jaký chceme a zasloužíme. Trikem (vědomí) je to, že si nejsme vědomi, že žijeme spíše nevědomě než vědomě. Náš způsob vědomí (ulepený emočními kaňkami minulosti a zaslepený předpojatým očekáváním budoucnosti)) je chybný, nevýkonný, ušmudlaný. Trikem je to, že si myslíme, že tento způsob vědomí je jediný možný.

Až uvidíte na nějaké výstavě něco, co se vám bude líbit, nevěřte recenzentům, kteří píší o nebezpečně svůdné kráse. Krása je krása. Triky programu myslí kritika jsou daleko nebezpečnější.

DUŠE, VÍRA

Duše a Vesmír?

Když se současný vědec, obtížen spoustou přístrojů, vyškřábal na vrchol hory Poznání, uvítali ho taoista s buddhistou: „Kdes byl tak dlouho?“

Duše a „jáství“ člověka není to samé. Fyzik, ale i šaman, vědec ale i profesionální snílek (umí tzv. lucid dreaming, vědomé snění) Fred Alan Wolf vypracoval matematický model, který naznačuje, že vesmír je právě tak fyzický jako duchovní. Autor slavných knih *Dreaming Universe*, *The Eagle's Quest* a *Body Quantum* právě vydal knihu *The Spiritual Universe: How Quantum Physics Proves the Existence of the Soul* (Duchovní vesmír: Jak kvantová fyzika prokazuje existenci duše).

V rozhovoru na téma soupeření ortodoxních vědců (typu Sagana, u nás bychom řekli Grygara) a těch, kteří nebojácně mapují i neznámo (typu Sheldrakea, u nás snad kromě Z. Neubauera nikoho takového zatím neznám), Wolf řekl, že oba tábory vědců zkoumají totéž, jen z naprosto rozdílných pozic. „My mystičtější orientovaní se bojíme, že nás vědci skeptici vedou do slepé uličky a že se z vědy vytratí kouzlo a veškerá spontaneita. Skeptici se obávají toho, že tím, že budeme zkoumat mystické a neznámé, vylijeme s vaničkou i dítě: že se zbavíme racionality a logiky a to nás dovede k další variaci hitlerismu.“

Souhlasím s Wolfem. V obou táborech jsou lidé slepě hloupí i nebojácně otevření. Přesto ale narůstá počet takových vědců, kteří zkoumají, co je to vědomí. Vědců, kteří dokáží žasnout nad zázraky všedních dnů, zkoumat jevy, které se zatím vědcům příliš nehodilo. Například to, že myslíte nebo si povídáte s kolegou, nebo že z těch podivných tmavých skvrn na obrazovce vyčtete, co mám na mysli, je zážrak, který nedokáže vysvětlit žádný racionalistický vědecký model. Nikdo neví, co je to oheň, elektřina, život. V kvantové fyzice se zázraky dějí na

počkání: to, že změna jedné částice má za následek okamžitou změnu jiné částice někde jinde je přece zázrak.

Ale i u nás se něco děje. Pojďme domyslet některá fakta, zveřejněná v renomovaném vědeckém časopise Vesmír v článku o kvantových počítačích.

Jogíni i šamani všech věků vědí, že člověk je ten, kdo (svým duševním světem) vytváří svět. Australští aboridžinci tvrdí, že svět povstal ze snů, a i každý z nás svými sny formátuje budoucí svět. Mystici všech věků vědí a mají ozkoušeno, že člověk každým svým napřením myšlenek to, co pozoruje, také zároveň ovlivňuje. Co zjistila současná věda?

Podle kvantové teorie je každé měření náhlým a nezvratitelným zásahem do evoluce systému. Zatímco se izolovaný kvantový systém vyvíjí hladce a deterministicky, v okamžiku měření se jeho stav nevyhnutelně drasticky změní (tzv. redukce vlnového balíku).

Všichni výše uvedení odjakživa vědí a mají vyzkoušeno, že vše je propojeno se vším. Že člověk, a stav jeho mysli, je příčinou mnoha dalších důsledků. Že dnešní kolize či krize je výsledkem nespočetných uzlů událostí probíhajících celé roky předtím. K čemu dospěla současná věda?

Kvantová evoluce nám umožňuje v zatím hypotetických kvantových počítačích provést výpočty pro mnoho vstupních hodnot najednou. Připravíme-li totiž na vstup počítače stav, jenž je lineární kombinací stavů kódujících všechny hodnoty nějaké tabulky, a provedeme výpočet, obdržíme stav, který je obdobnou lineární kombinací všech výstupních hodnot! Popsaná vlastnost, tzv. kvantový paralelismus, nemá obdoby v klasickém světě.

Jogíni, taoisté, buddhisté, ale i staří Řekové a raní křesťané velmi dobře věděli, že nejen ve světě lidí platí zákon karmy, že není dobré činit jiným, co nechci, aby bylo činěno mně, a jak se do lesa volá, tak se z něho ozývá. Mágové, šamani, vládcové minulosti a hypnotizéři uměli prakticky využít možnosti lidské mysli ovlivnit mysl toho druhého. Věděli o síle slova, kletby, zaříkadla. Uměli soustředit mysl a znásobit sílu myšlenky. Věděli o nutnosti nemyslet zlo, nechci-li zlo rozpoutat. Totéž ale věděli i umělečtí řemeslníci a umělci všech dob: když se japonský mistr mečů chystal kovat nový meč, postil se, vykoupal,

vzal čisté slavnostní kimono, rituálně čisté náradí a suroviny, a v přesně určeném čase a v rozšířeném stavu vědomí teprve začal pracovat.

Člověk je to, co tvrdili buddhisté a hinduisté, když říkali: *Tat tvam asi* — Ty jsi To (Bůh, tvor neobyčejných tvořivých až stvořitelských možností). Co objevila současná věda (v tomto případě počítačová)?

Kromě všech dalších technologických potíží vynucujících si nejmodernější metody fyziky pevné fáze a nízkých teplot jde i o principiální záležitost, jíž je destruktivní vliv okolního prostředí na hladký průběh kvantového výpočtu. Zatímco klasickou jedničku dělí od nuly napěťový rozdíl 5V, a počítače jsou vůči vnějšímu vměšování relativně stabilní, není-li kvantový systém zcela izolovaný od svého okolí (a to není nikdy), prováží se (entanglement) v kvantových superpozicích navzájem stavy systému a prostředí.

Největší vliv na stále menší a jemnější a komplexnější vnitřnosti čipů má samozřejmě člověk sám. Kolega má přítele, jehož přítomnost u jakéhokoliv počítače vždy spolehlivě destruovala Windows.

V jiné souvislosti je to ještě jasnější: když se ortodoxní a mystiku nesaňející vědec uvolí testovat proutkařovy pokusy prokázat umění hledat a nalézat vodu či jiné geologické anomálie, a proutkař ke svému překvapení nepodá obvyklý výkon, vědec jásá, že měl pravdu. Měl pravdu. Tu svou. Ignoroval pravdu proutkařovu, jemuž to funguje, když ho nikdo neruší a netestuje.

Přítel Američan, znalec tibetštiny a přítel dalajlamy, mi vyprávěl, jak se jednou američtí vědci rozhodli vědecky otestovat mnichy, kteří zvládají tzv. tumo (své umění pracovat s představami mniši testují tak, že zatímco si představují, že jejich tělo žhne vnitřním ohněm, vysuší za několik minut svým tělem na sněhu za mínus deseti několikerych mokrých prostěradel). Poprosili dalajlamu, aby jim do USA poslal několik mnichů na otestování. Ten slib splnil, a když se delegace mladých mnichů vrátila, vypytał se jich, jak test probíhal.

„Ti Američané jsou ale divní lidé,“ vyprávěli mniši. „Zavřeli nás do nějaké přetopené místnosti, donutili před ženami svlék-

nout, nalepili na nás spoustu drátů, koukali nám zblízka do obličejů a pak chtěli, abychom vysušili mokrá prostěradla. Tak jsme se styděli a nechápali, o co jim jde, že se nám to vůbec nedařilo.“

Dlužno dodat, že jeden z vědců pochopil, v čem byla chyba, a s týmem kolegů později odcestoval do Tibetu. Tam, v poněkud obvyklejších podmínkách, napojili měřící přístroje na mnicha, který provozoval tumo, ten se soustředil, a zlomil jim ručičku na přístroji.

Souhlasím s Fredem Wolfem: svět se šamanizuje. Jsme stále inteligentnější, rychlejší, a dokonce (alespoň někteří z nás) i duchovnější. Jsme stále vnímavější k zázrakům všedního dne. Jsme tedy stále připravenější akceptovat a do svého světa zavést (nejen do světa medicíny) i prvky šamanského systému. Nejde o to vyhodit dokonalou technologii z okna. Jde o to uplatnit i ty prvky, které fungovaly stovkám generací našich předků.

Poselství vědce, šamana, fyzika, snílka Wolfa? „Doufejte. Chvalte. Buďte šťastni. Netrapte se tím, co se děje kolem vás. Dělejte vše, co děláte, s plným nasazením, ale i soucitem a srdcem. Nezakrývejte oči před utrpením jiných. Nedělejte to, co škodí vám i jiným. Pak budete žít navěky.“

Jak dokázat duši?

Když se zeptali Louise Armstronga, slavného to jazzového trumpetisty a zpěváka, co je to jazz, odpověděl: „Když se na to musíte ptát, nikdy to nepochopíte.“ Je to stejné, jako kdybyste se zeptali ryby, jak by prokázala existenci vody. Duši, tedy to nehmotné a sjednocující v nás, o čem všichni vědí, ale co nelze ukázat, lze dovodit nepřímou.

Co je to budík? Desítky koleček, pružinek, páček, ciferník, ručičky, ale na seznamu součástí zcela chybí to, co činí budík budíkem: tik tak. Teprve to „tik tak“ dělá z budíku budík, tedy přístroj na měření času a probuzení spáče.

Co je to člověk? Průměrně sedmdesát kilogramů vody, vápníku, bílkovin, stopových prvků. Ale takhle je to jen neživé

tělo. Hmota. Teprve to lidské „tik tak“, nazvěme to „duší“, dělá člověka člověkem.

Co je to, co oživuje počítač (hardware)? Program (software). Je program sled podivných na monitoru viditelných příkazů, nebo něco nehmotného v rámci tohoto programu programu? Je program „duší“ počítače?

Má duši kopretina? Jak semínko ví, že listy a květ kopretiny je takový, a ne jiný? Je řízen nějakým programem, původně zakódovaným v semínku kopretiny? Má kopretina duši? Čím se pak liší duše člověka od duše psa, delfína nebo kopretiny? Jinak řečeno, je v hmotě kopretiny (psa, člověka) manifesto-vána písnička (vibrace, hologramický záznam) kopretiny (psa, člověka)? Co když je cesta duchovního vývoje právě to, čím se svět lidí liší od světa zvířat, světa rostlin a světa minerálů (ptá se Gary Zukav ve své knize *Sídlo duše*)? Zkušenost individuální duše je možná jen ve světě lidí. Co když zvířata nemají individuální, ale skupinovou duši? Co když každý kůň je součástí skupinové duše koně, každá kočka je součástí skupinové duše kočky a tak dál? Skupinová duše není totéž co individuální duše. Způsobem vyjádření skupinové duše může být instinktivní chování. Představme si pohyb, který vypadá jako ústí řeky. Pokud bychom šli proti proudu, řeka bude stále užší a užší, dokud nedojdeme k výchozímu bodu onoho pohybu, oné pozdější síly. Ústí řeky je analogické skupinové duši. Společná podstata všeho, to je skupinová duše. To je podstata duší minerálů, rostlinstva a zvířat. Ve světě zvířat určitě existují různé úrovně inteligence a uvědomění. Delfíni, koně a psi nejsou na stejné vlnové délce. Vědomí delfína je blíže vědomí lidoopa, zatímco vědomí koně je níže. Co když lidská duše vznikla evolucí duše zvířecí, z kolektivní energie zvířecí duše? Jak k tomu mohlo dojít? Co když je skupinová duše delfína složena z částí každého delfína a „vylepšení“ každého delfína přispěje k vylepšení skupinové duše? Co když je to stejné i ve světě lidí? Co když se s každým vylepšením každého z nás vylepšuje i skupinová duše lidstva — toho, čemu říkáme kolektivní nevědomí? Na rozdíl od zvířat máme individuální duši. Jsme individuálním energetickým systémem, mikrosvětlem v makrosvětě. Co když máme jako součást mikrosystému

k dispozici síly celku, kalibrované na určitou individuální energetickou úroveň? Je systém rezonancemi vzájemně propojených energetických polí schopen uvědomit si sám sebe? Je „vědomí“ právě takovýmto systémem, v lidském měřítku opakujícím obecně platné (rezonanční, vlnové, interferenční) zákony? Je vědomí schopno svou složenou anténou vyladit se na vysílání v mikrosvětě (a každým pozorováním či měřením či sněním ho ovlivňovat a formovat) nebo v makrosvětě (a člověk se tak může dostat k pocitům a dojmům z informací o vesmírných propojeních, vlivech a rezonancích)?

A především: umožňuje princip interference (paralela: princip oktáv v hudbě) uvědomit si jevy vyššího řádu? Jinak řečeno, můžeme my, tvorové ve hmotě (a tedy v jistém vymezeném rozsahu toho, co ještě můžeme vnímat) uvěznění, vyladit naši rozsahem omezenou anténu a přeskočit na vyšší (rozuměj, rychlejší) frekvenci?

Co když pokročilý jogín (nebo jinými mystickými technikami vyladěný šaman, lama, druid atd.) prostě přeladí, překalibruje citlivost vnímavosti produktu činnosti lidského mozku, vědomí, tak jako přeladujeme vlnové rozsahy na rádiu (střední vlny, krátké, FM), a je pak schopen jaksi zachytit vysílání z docela jiného světa? Ponechejme stranou úvahy o tom, jak potom své zážitky přeloží do svého (dobového, společenského, kulturního) jazyka a ptejte se dál: co když oněch 80 % rezerv našeho mozku je připraveno na takovéto přesahy? Co když to již běžně mnozí z nás dělají, jen si toho nejsou (na své obvyklé „společenské“ úrovni) vědomi?

Angličané mají jedno chytré, téměř zenové přísloví: nejlepším důkazem pudinku je jeho sněžení. Dokud naše věda nevynalezne o mnoho řádů citlivější měřicí přístroje, bude stále platit, že nejlepším důkazem duše je hlubinný duchovní zážitek. A ten je dnes dosažitelný, při troše úsilí, každému, kdo se odhodlá.

Bhagavadgíta nestačí číst

My západáci máme s východními naukami, zvláště s jejich přepisy, překlady či aplikacemi, potíže: čteme je jako (naši) filosofii. Jen čteme. Jenže ony ty nauky jsou spíše návodem než diskursem.

Ind, nebo „Krišnovce“, ví, že jeho Bůh je obsažen ve všem, a tak je při neustálém prozpěvování slavné mantry dokonale šťastný. Heslem jeho života je Radost, oslava stvoření, oslava Boha ve všem. Západněji řečeno, jeho mozek (a tělo) je plný endorfinů, přirozených opiátů, a tedy funguje. Západan, zjednodušte to, křesťan, se už pár set let neumí modlit a milovat svého Boha, a tak spíše kritizuje, hodnotí, posuzuje — jeho mozek funguje jen v jedné, levé polovině, a protože základní heslo zní — utrpení, je jeho tělo staženo, připraveno na problémy, utrpení, bolest, maximálně pokání — a tedy spíše plno adrenalinu. Nefunguje tedy. Za pár desítek let pak toto neustálé stažení vyprodukuje žaludeční nebo žlučnickové vředy, pocity nejistoty vyústí ve frustraci, neklid, neurózy atd.

Bhagavadgíta (a další spisky na tato témata, včetně knih, které vydává a šíří Společnost pro uvědomování si Kršny) je dlouhatánská mantra. Kdo se dá do čtení a každou sloku, každý odstavec čte jako mantru, bez posuzování, kdo se do knihy ponoří jako do blahodárných vod léčivého jezera, je opět šťasten. Jeho mozek je hemisférově propojen, synchronizován, vyladěn, produkuje endorfiny. Západan čte předpojatě, kritizuje a hodnotí. Používá tedy svou levou hemisféru, rozčílí se, není šťastný.

Je to, jako kdybyste četli dětem pohádku o Karkulce a pak začali uvažovat: Proč šla Karkulka přes les bez doprovodu dospělé osoby? Jak si může splést oči vlka s brýlemi babičky? Jak se může do vlka vejít celá nerozkousaná babička i s Karkulkou? Jak by mohly přežít působení trávicích šťáv vlčího žaludku?

Přesně tak obvykle čte západan Bhagavadgítu a jiné dálněvýchodní spisky.

Krišnovce metaforicky pěstuje svého Boha, sklízí, upravuje a zpracovává, vaří a pak (Ho) s neutuchající láskou sní. Vyměňují se tak jen energie. Je šťastný. Pokud si tedy oddaný

Kršnovi udělá sošku, umývá ji, obléká, nabízí jí jídlo, pokud tím tedy neustále uctívá svého Boha, má ve svém vědomí, jako mantru v mnoha formách, svého sjednocujícího Boha, ale také s ním související vnitřní klid, mír, vyrovnanost. Nikoliv tedy erós, ale opravdovou agapé, o jaké s nám západanům ani nesní.

Tibetský mnich, který medituje na mandalu soucitu, postupně „je“ soucitem, manifestovaným v tisíci různých symbolech, celé týdny a měsíce. Jeho vědomí tak nacvičí soucit a celé ty měsíce „je“ soucitem. Naučí se, co to je soucit, protože je soucitem, a potom soucit nemusí nacvičovat. Stačí ho jen udržovat. Když Tibeťan nebo krišnovec zpívá mantru, zpívá ji například 40 dnů třikrát denně 108×. Pak mu funguje. Je šťastný, vnitřně vyrovnaný, fungující. Kdyby si o soucitu jen přečetl, tak jak to dělá západan, kdyby si mantru jen přečetl, nestalo by se nic. Jen by se rozčlil, a pokud by zareagoval, tak negativně. Pln adrenalinu. Nespokojen se světem, plným problémů a těch druhých, kteří ho nechápou.

Bhagavadgíta je, stejně jako mnohé další dálněvýchodní sůtry, sochy, mandaly, hry a metody, návod na seberealizaci. Té ovšem člověk dosáhne, jen když se bude podle návodu chovat. Nestačí ho jen přečíst a založit do knihovny k ostatním návodům.

Vzpomeňte si, jak vám bylo, když jste se poprvé a celou svou bytostí zamilovali. Překypovali jste láskou. Milovali jste tu svou bytost a milovali jste i celý svět. Přesně tak překypuje láskou (ke svému Bohu) a miluje celý svět krišnovec nebo jiný příslušník jiné společnosti, ve které své návody nejen čtou, ale také se jimi řídí.

Koupíte-li si počítač a drahý software, také vám nepostačí, když si manuál jen přečtete. Manuál je jen návod k Cestě, kterou musíte krok za krokem absolvovat sami. Jen tak se něco naučíte a zvládnete svůj počítač.

Může se ale stát, že si příslušník Společnosti pro uvědomování si Macintoshe přečte manuál Společnosti Microsoft a sepíše kritiku. Bude mít (svou) pravdu. Ale nepochopí nic. Duchovní manuály nestačí jen číst.

Jistý hoch zareagoval na mou recenzi týkající se knihy „*Touha po nebi — Rock'n'roll a hledání spásy*“, v níž její autor (a potažmo vydavatelství Návrat domů) dle mého pokrytecky operuje s pojmy, přivlastňuje si úspěch rockové hudby u již několika generací mladých a vnucuje jim své (křesťanské) pojmosloví a motivy. Hoch tvrdí: „Ještě nikdy jsem nezažil transcendentální zkušenost na základě vlastního přání. Jednou jsem seděl v lese na pařezu, hodiny bez hnutí. Přišla srnka i s mladými... Ale víte, ty zážitky tehdy mi dal Bůh. Teď to vím, teď už Ho znám i bezprostředně, prožívám transcendentální zážitky nejen při hudbě v kostele, ale i v plně tramvaj. Ale jsou to dary, přicházejí neočekávaně a bez mého úsilí.“

Neznámý příteli, víš nejlépe sám, že ve věcech tak subjektivních, jako je víra, nebo transcendentální zkušenost, se nedá argumentovat. Buď to žiješ, nebo po tom jen toužíš. Všechny transcendentální zážitky jsou stejné, jen jejich subjektivní (a sociální a kulturní a dobová) interpretace je jiná. O co tu jde, je intolerance (fanatického a dogmatického) muslima ke křesťanovi a (fanatického či dogmatického) křesťana k pohanovi nebo kacíři. Zatímco buddhisté a šintoisté a hinduisté žijí v drtivé většině vedle svých sousedů křesťanů v pokoji a míru, evropští (a angloameričtí) a podle mne i čeští a moravští křesťané jsou na tom mnohdy jako dnes komunisté: měli by mlčet a pilně pracovat na odčinění toho, co ve jménu jejich formy Boha jejich předkové napáchali. Interpeluje-li totiž v dnešním parlamentu komunistický poslanec a horuje-li pro demokracii, nevěřím mu. V jeho podání je to účelové a pokrytecké.

Zážitek vnitřního klidu a míru a propojenosti se světem zvířat nebo přírody je v pořádku, ale není to „osvícení“, nebo „dar Boha“ v tom křesťanském slova smyslu. Transcendentální zážitek v kostele při hudbě je ve své fyziologické podstatě roven podobnému zážitku, pro který statisíce mladých skinheadů nebo punkerů nebo vyznavačů techno a transovní hudby (nebo dervišů nebo příslušníků sekty voodoo na Haiti nebo rastafariánů aj.) protancují celé noci, nebo zážitkům, pro které si tisíce drogově závislých píchají své dávky. Je to jen

zážitek. Důležitá je motivace a postoj k tomuto zážitku a také to, jestli se tím něco, nejlépe vnitřní světonázor, začal, nebo nezačal měnit.

Číst o lásce k přírodě a o tom, že jiní lidé objímají stromy (nemluvě o daleko horší situaci, kdy takoví čtenáři podobnou praxi jiných odsuzují a vyžadují po nich argumentaci obhajoby jejich způsobu praxe), je právě tak zdrojem intolerance, jako psát o jiných druzích metod pro dosažení transcendentálních zážitků. Chce to vstát, jít do lesa a obejmout na hodinku strom. Případně použít některou techniku indiánů nebo šamanů.

Tolerantní křesťan by tedy na zmínku o intoleranci nebo pokrytectví jiného křesťana neměl „argumentovat“ poznámkou, že taková zmínka je netolerantní, ale měl by se pokusit „vidět“ věc očima toho druhého.

Hoch mne na konci svého e-mailu (typicky netolerantním způsobem) zve do svého města na návštěvu nějakého křesťanského společenství: „Nebudete tam přednášet ani hrát, budete jen tiše sedět (pokud to dokážete) a nanejvýš se něco zeptáte.“

V tom je ten hlavní rozdíl mezi křesťany, kteří ve valné většině jen mlčky „sedí“ a celá tisíciletí se nemění, zato o to horlivěji mění ty druhé, a např. zenbuddhismem. Sezení, metody meditace, to jsou jen Cesty ke konečnému cíli. Adept zenu musí jít dál. Jeho učitel ho přímo povzbuzuje, aby byl lepší než on. Aby překročil autoritu svého učitele, ať už to je přímo osoba před ním, slavný patriarcha, nebo sám koncept Buddha.

Zenový mistr Nansen viděl mnichy, jak se prali o kočku. Zmocnil se kočky, vytáhl meč a řekl: „Pokud řeknete to správné (zenové) slovo, zachráníte kočku. Jinak ji rozseknu.“ Nikdo neodpověděl, a tak Nansen s klidem kočku rozsekl na dva kusy. Večer se vrátil Džóšú, a Nansen mu o incidentu vyprávěl. Džóšú si vyzul sandál, položil si ho na hlavu a odešel. Nansen pravil: „Kdybys tu byl, ta kočka mohla žít.“

Otevřená společnost budoucnosti bude muset být „otevřená“ především v srdcích (či programech vědomí) svých příslušníků, nebo nebude vůbec.

Duchovnost budoucích obyvatel naší planety bude muset být niterná, autentická, prakticky realizovatelná (Podle ovoce jejich stromů poznáme jich), nebo se lidé zase začnou ve jménu

své formy tolerance či víry vyhlazovat. Takle duchovnost ale netkví v „sezení“ či „argumentaci“ nebo v přečtení určité sumy informací. Bude muset být velmi praktická, nebo nebude vůbec. Protože teprve autentická duchovní zkušenost (osvícení) ve smyslu radikální revoluce uvnitř programu myslí, ne tedy jen „pouhá“ transcendentální zkušenost coby znamení na Cestě, jen autentický zážitek Jednoty (a zjištění, že všechna náboženství a všechny formy „boha“ jsou tímtož) umožní člověku tolerovat všechny odlišnosti individuálních Cest (protože všechny vedou ne do Říma, jak nám křesťanskocentricky už dva tisíce let vnucuje Vatikán, tedy Řím, ale do hlubin vesmíru lidské duchovnosti).

Budoucí papež (a ajatolláh) bude muset být nejméně tak tolerantní jako dalajlama, nebo nebudou vůbec. Papežská tolerance ale není o tom, že se sem tam omluvím lidstvu za zvěrstva napáchaná ve jménu církve, ale například o praktické ekumeničnosti a změně postoje k nevzdělanosti ženské půlky lidstva v rozvojových zemích (a s církevním problémem nepovolování interrupcí a následným přelidněním a utrpením lidstva). Naději tedy spatřuji ne v misionářském vnucování nebo diktování podmínek dialogu, ale v ochotě naslouchat jiným názorům (a potíže otce Bede-Griffithse, vyloučení Matthewa Foxe z řádu a Odila Štampacha z fakulty jsou dosud symptomatická). Přijedu si rád posedět ve svém způsobu ticha, příteli, až vedle mne budou v kruhu, kromě křesťanů sedět i evangelík, protestant, ale i muslim, derviš, šaman, aboridžinec, žid a „jenjejichbůhví“ kdo ještě.

Překlad kumránských svitků (Dr. Lamsa) naznačuje, že nejstarší části Bible jsou špatně přeloženy. Zatímco například Mojžíšův Bůh je dle klasické (King James) a většinově používané verze křesťanské knihy knih „žárlivý“ (jealous), dle nového překladu je spíše „horlivý“ (zealous). Na v jeskyních dochovaných svitcích se totiž dochovala nad písmenem tečka, která označuje znělost, nebo neznělost souhlásky.

Možná, že za netolerancí mnohých tzv. „věřících“ se skrývá obyčejná, ale o to zlovornější žárlivost vůči těm, kteří nečekali na nepřímý „dar“ transcendentálního zážitku, ale plně využili daru největšího — svého těla, mozku a vědomí a naučili se spojit s Bohem (kosmickým vědomím, Brahmanem, vesmírem, har-

moní světa atd. atp.) přímo, bez dalšího prostředníka. Takoví pak naplno autenticky zažili Jednotu a Soucit a bezpodmínečnou Lásku (takže ji nemusí hledat a číst o ní a psát) a nemohou se o to vše nepodělit. Navíc jsou plni tolerance. Praktické tolerance. Takoví budou muset být lidé už v blízké budoucnosti, nebo nebudou vůbec.

Zdánlivě nesmyslný, ale v pravém čase a na pravém místě vykonaný akt zenového mistra byl laskavým činem plným tolerance. Jak by bylo krásné, kdyby nejen hoch z Brna, ale i ostatní naježeně reagující v činech druhých neviděli útok, ale laskavé akty ve správném čase a na správném místě. Plné tolerance.

Vidím, tedy chápu aneb o teorii průserů a výhodách nadhledu

Angličtináři vědí velmi dobře, že když chce ten, kdo naslouchá, naznačit řečníkovi, že rozumí tomu, co bylo právě řečeno, podotkne „I see“. V překladové literatuře se často setkávám s otrockým překladem — „vidím“, a ještě častěji zjišťuji, že Češi bez duchovní zkušenosti netuší, o co tu jde.

Když jsem kdysi díky těžké nemoci zjistil, že to, co se učí ve škole a co se píše v knihách a novinách, není to, co se žije, nemohl jsem se nsvěřit každému, kdo byl ochoten alespoň předstírat, že naslouchá. Jenže slova nefungovala, a tak jsem pak vždy nakreslil sinusoidu a začal popisovat svou „teorii průserů“:

Život je změna. Jednou jsi dole, jednou nahoře. Pokud člověk bere jen to štěstí nahoře a snaží se vyhnout tomu dole, nebo předstírat, že to neexistuje, žije jen napůl — vždyť bez toho dole by nebylo ani to nahoře. Pokud bere cestu dolů a pobyt tam dole jako něco negativního, dobře mu tak, trpí. Pokud si ale uvědomí, že čím víc dole, v průseru, tím delší

cesta nahoru (a čím výše, tím rychlejší sešup dolů, což ale následně znamená tím razantnější výjezd nahoru) atd., začne si život, se všemi průsery, vychutnávat. Přes průsery ke hvězdám, radíval jsem.

Ti z nás, kteří již nějaký ten rok zkouší meditovat, jist zodpovědně a neubližovat jiným, dobře vědí, že čím víc jsou sami sebou, čím šťastnější, tím více jsou, ze společenského hlediska, sami. Najednou si se spoustou přátel jaksi nemají co říct. Žasnou, jak plynule bývalí spolužáci tráví a okecávají životy. Žasnou, jak přesolená a překořeněná jídla podávají v restauracích, nebo dokonce školních a závodních jídelnách.

Pesimista by řekl, že jsou osamělí. Optimista by řekl, že jsou „na výši“. Realista ví, že *něco za něco* a že právě takto a jen takto získá člověk rozhled. Nebo, chcete-li, nadhled. Představte si, nebo nakreslete, rovinu, na které se odehrávají životy většiny ostatních a ze které vystupují dvě tři schematicky nakreslené špičaté hory. Zatímco většina lidí, žijících v normě společenských zvyklostí (dnes socialistického kapitalismu a regulovaného tržního mechanismu), se plácá ve svých každodenních problémech a nevidí, nenalézá žádná řešení, ti, kteří jsou na špičkách imaginárních hor lidského poznání, vidí. Vidí jak těch několik dalších, kteří převyšují, a mohou tak nalézt nové, odpovídající přátele, ale především, jaksi z ptačí perspektivy, vidí ony zdánlivě neřešitelné problémy se všemi cestičkami a vlákny příčin a důsledků. Vidí, z nadhledu, vztahy, počátky a proudy různých jakoby chaotických aktivit — vidí i místa, kam to vše mífí. Začínají rozumět. Chápu. Angličtinář řekne „I see“, vidím, ale jeho „vidím“ znamená spíše (vidím, tedy) „chápu, rozumím“!

Takto pojímané „vidím“ (tedy chápu) je ovšem třeba nebrat doslovně a z perspektivy levé, racionální a verbální mozkové hemisféry. Říká se totiž: *Viděl jsem a zapomněl. Slyšel jsem a zapamatoval jsem si. Udělal jsem a pochopil.* Zpětná vazba a pojistka výšlapu na (jakkoli imaginární) horu poznání a moudrosti tkví právě v onom „udělal jsem“ (tady „vyšlapal jsem“). Na tuhle horu člověk musí vylézt v potu tváře sám. Přechází si o ní nebo vidět ji na videu moc nepomůže.

Hledět na krajinu reality shora má ale i další rozměr. Když chce někdo vylézt na horu, je-li rozumný, vezme si s sebou jen to nejnútnejší. A obráceně, až nahoru se dostanou jen ti, kteří nelpí na hmotných věcech a smyslových požitcích. Moudří vědí, že duchovnost nespočívá v tom, že víme, co chceme, ale v tom, že pochopíme, co všechno nepotřebujeme. Už Sokrates, jako skutečný filosof, žil velmi střídmě. Přesto ho často našli na tržišti. Když se ptali, proč tam chodí, odpověděl: „Rád tam chodím objevovat, bez kolika věcí jsem naprosto šťastný.“

Vylézt na horu poznání sebe sama má mnoho výhod, a jak dobře vědí turisté, je z mnoha příčin zdrojem přirozeného štěstí. To jen ti, kteří nahoře nikdy nebyli, hovoří o osamělosti a nesprávně překládají anglické „I see“ jako „vidím“.

UMĚNÍ

Kdo bude umělcem budoucnosti?

Co když je většinu současných (i globálních) problémů zapříčiněna negativní motivací? Co když celá západní kultura, například hudba (klasická i symfonická hudba, ale i jazz a rock) je převážně negativní? Původní inspirační motivy jsou většinou zabarveny např. ne-jistotou autora, jeho nevyrovnaností, ne-spokojeností nebo přímo ne-urózou. Wagner, Beethoven, Mahler, Stravinskij, Stockhausen, Messaien, a dnes jazz a rock'n'roll (se svou touhou vyřvat generační nespokojenost) — to všechno jsou, zvláště v porovnání s hudbou a uměním Dálného východu a dalších kultur jinde na světě — výkřiky nejistoty, bolesti, utrpení. Přes vnější líbivé motivy či fráze o tom, jak někdo někoho miluje, je někde v hloubi vždy utrpení, nespokojenost, negace. I can't get no satisfaction, to by mohlo být mottem západní kultury.

Křesťanský historik umění Holanďan H. R. Rookmakera v knize „*Moderní umění a smrt kultury*“ tvrdí, že „vývoj evropského umění je již od renesance a ještě více od osvícení negativní a destruktivní. Vinen je odklon umělců od křesťanství, a teprve příchod nové generace věřících umělců může otevřít nové cesty“.

Nahradme (evropocentrické) slovo „křesťanství“ slovem „duchovnost“: odvažuji se tvrdit, že „vývoj evropského umění je již od renesance, a ještě více od doby osvícení, negativní a destruktivní. Vinen je odklon umělců od duchovnosti. Teprve příchod nové generace hluboce duchovních umělců může otevřít nové cesty“.

Nejuznávanější autor z oblasti teoretické psychologie, filosof Ken Wilber, se domnívá, že „v současnosti již existuje bohatá mozaika nových teoretických koncepcí, které sdílejí jisté obecné charakteristiky i fakt radikálního odklonu od stávajících a převládajících mechanistických modelů. Syntéza a integrace těchto nových výsledků vědy budou obtížným a komplikovaným

úkolem. V každém případě se zdá, že takové vyčerpávající paradigma budoucnosti, které by bylo schopno akomodovat a syntetizovat veškerou mnohotvárnost údajů z kvantově relativistické fyziky, systémové teorie, výzkumu vědomí a neurofyzologie, stejně jako i z dávných a východních duchovních filosofí, šamanismu, domorodých rituálů a léčebných praktik, by muselo zahrnout komplementární dichotomii na třech různých úrovních: na úrovni kosmu, na úrovni jednotlivce a na úrovni lidského mozku“.

Jak uvádí Wilber dále, lidem všude na světě jsou podle tzv. pereniální filosofie („filosofie věků“) — základní mystické podstaty největších duchovních tradic — vlastní tři úrovně vědění: hmotná, která odkrývá materiál, pevné věci a svět pocitů (jakési hmotné oči), myšlenková, která odkrývá symboly, koncepce a jazyk (oči myslí, rozumu), a kontemplativní, odkrývající duchovnost, transcendenci a transpersonalitu (oči kontempace).

Také modernistům z počátku století šlo o osvobození mysli z řádu přírody, o vysvobození umění z okovů fotografie a současné posílení hlubin psychiky a nalézání výrazových prostředků pro vyjádření tohoto výjimečného hledání. Stejně tak ale lze vysledovat zatím jen okrajově zmíněné duchovní zájmy ostatních velkých umělců tehdejší éry: ke spiritualismu se hlásili i Mucha, Váchal, Machar, Marcel Duchamp byl znám svým hlubokým zájmem o alchymii, Arp i Strinberg byli také okultisté, Munch teosof. Když pak budeme pokračovat, nalezneme zatím pramálo informací o skutečném vlivu šamanství na Josepha Beyuse a Yvese Kleina, Ouspenského na Maleviče a ruskou avantgardu, nebo zenového buddhismu na Johna Cage a landartisty.

Na rozdíl od jiných abstraktních malířů, kteří k abstrakci svých aspirací došli téměř racionálním procesem, František Kupka maloval, alespoň ve svém nejtvůrčivějším období, to, co skutečně viděl. Kupkovy vize, tedy to, co chtěl pro své publikum akceptovatelně zaznamenat (prostupující se roviny ornamentálních, abstraktních tvarů, organické a barevné komplementární kompozice, gejíry tvarů inspirované bujením, tvořením, lunárními fázemi měsíce atd.), byly pro něho samotného

stejně tak reálné, jako pro Cezanna jablíčka a pro Rembrandta Saskia. Ve stavu rozšířeného vědomí zažíval podobné pocity a zkušenosti jako náboženští mystikové v průběhu věků (sv. Terezie, Hildegarda z Bingen, Mistr Eckhardt, Tomáš Akvinský aj.), přední mluvčí dálnévýchodních filosofí (jejichž tvrzení a možnosti donedávna současná věda arogantně odmítala) i zenoví tušovi kaligrafové aj., a podle nejnovějších etnografických teorií nejen naši šamanští předkové, ale také paleolitictí malíři jeskyní.

První čtvrtinu 20. století poznamenaly (ještě dodnes zcela neakceptované) převratné fyzikální objevy světa atomů. Vlivy lze vystopovat nejen ve výtvarném umění, ale i v literatuře (Joyce) a v hudbě. Dnes prožíváme podobný čas transformace. Lidstvo se podle mnohých filosofů blíží třetí a nejzásadnější evoluční změně: jak v životě, tak v umění se zjeví a zobrazovaným námětem budou nejen smysly a rozum, ale také duše. Mnozí moderní abstraktní malíři, jako Mondrian, Malevič, Klee a Kandinský, jako by již tehdy cítili, že nová spiritualita v umění by měla *zobrazovat duši okamžitě, nejen v mystických formách náboženské myslí, a navozovat přímou intuici a kontemplativní realizaci*. Postupně ve svých pracích „racionálně“ směřovali k abstraktnímu výrazu svých duchovních aspirací, zatímco v té době ojedinelý Kupka byl již duchovní osobností a snažil se svou duchovní vizi (vlastně paradoxně) zracionalizovat, aby byla akceptovatelná a srozumitelná.

Jestliže, jak doufají mnozí modernisté, je opravdové umění manifestací ducha, tvrdí Wilber, a jestliže je nejjasněji zahlédnutelný „okem kontempace“, a jestliže meditace je jednou z těch nejjistějších cest k otevření „očí kontempace“, vyplývá z toho, že nejčistším a nejoprávdovějším uměním bude umění kontemplativní, umění zrozené v ohni duchovnosti a ovívané meditativní bdělostí.

Souhlasně s tvrzením K. Wilbera je tedy možné konstatovat, že takový František Kupka pootevřel novou kapitolu umění téměř sto let před tím, než začíná být obecněji pocíťována její potřeba. V jeho díle rezonovaly mnohé archetypální vzory a vize. Např. tzv. „studie vzoru kobereců“ jsou nádherné příklady

mandaly. Dnes je běžné, že např. účastníci holotropní terapie po svých transpersonálních zážitcích změněného vědomí kreslí spontánně mandaly. Ani Kupkům zájem o muslimský ornament a východní témata není náhodný.

Europocentrismus výkladu dějin umění, zvláště malířství, ještě i dnes opomíjí fakt, že např. tibetské umění mandal a thangk, hinduistická ikonografie, japonská a čínská tušová malba a kaligrafie (a především buddhistické sochařství, ale také japonské umění suchých zahrad a spousta dalších uměleckých řemesel, např. čajová keramika, výroba papíru aj.) zvládlo realizaci „duchovního“ umění v tom pravém slova smyslu. Vznikalo a vzniká totiž přímo v meditaci zklidněné mysli. Umělec, mistr, díky celoživotnímu cvičení myslí i techniky kresby či jiné umělecké činnosti, vstupuje do meditativního stavu, a jak píše dále Wilber, *„z pozice této jednoty objektu a subjektu pak subjekt namaloval objekt, ačkoliv všichni tři, malíř, malba a objekt, jsou v tomto případě jedním nerozdělitelným aktem. Právě proto, že proces malování probíhá na této nedualistické rovině transcendence objektu a subjektu, je malování v tom nejhlubším slova smyslu duchovní“*.

Buddhistické mandaly (a sochy) tím, že se na ně člověk dívá, ho svým vyzářováním vnitřního klidu a míru, který je právě díky stavu mysli autora v díle jaksi zakódován, zvou také zažít onu Jednotu v čase a místě a objevit ono universální vědomí. Umí-li se zklidnit, i divák se pak stává „uměním“ a tento okamžik „zjevení“ prožívá jako vysvobození z pocitu izolovaného jáství. Kupka chtěl vytvořit to, o čem dnes píše Wilber. Obrazy, které budou jak záznamem vnitřních ponorů umělce do nekonečného vesmíru duše, tak zároveň prostředkem a návodem k dosažení takového stavu mysli (diváka), který zprostředkuje tutéž harmonickou a harmonizující vizi. Tedy něco na způsob okamžitého zobrazení duše a přímé intuice a kontemplativní realizace. O tom, že se mu to podařilo, svědčí nejen to, že několik duchovněji orientovaných lidí při shlédnutí některých Kupkových děl na výstavě v domě U černé Matky Boží v červenci a srpnu 1996 mělo „mystické zážitky“, ale také např. „totální zasažení“ sběratelky M. Mládkové při její první návštěvě Kupkova atelieru.

S Wilberem lze souhlasit i v tom, že umělečtí kritici budoucnosti budou muset také, jako umělci, medítovat, umět navodit „změněné stavy vědomí“ a zvládnout postupy vedoucí ke skutečné duchovnosti.

Možná by bylo vhodné začít i v tomto ohledu (k podpoře wilberovské klasifikace duchovního umění) rozlišovat umělce na skutečně duchovní (např. Blake, Kupka, Drtikol), a na ty, kteří jsou „na cestě“ (např. Kandinský, Mondrian). Jinak řečeno, Kupka víze a ze cvičení a meditací vyplývající vnitřní harmonii zažíval (a pak ji maloval). „Dříve jsem se snažil ztvárnit myšlenku, nyní se snažím najít myšlenku, která odpovídá tvaru,“ psal v poznámkách ke své knize. Jiní se malováním snažili těchto vnitřních duchovních stavů dosáhnout.

Přes všechnu dosavadní materialistickou orientaci současnosti, právě tak jako v hudbě, člověk vnímá obraz také podvědomě, intuitivně. Je prokázáno, že naše pozornost je výběrová a že vědomě registrujeme jen 10 % informací, které vnímá a registruje náš mozek. Člověk nemusí „rozumět“ hudební skladbě nebo obrazu, před kterým stojí, přesto ale „cítí“, že je něco předáváno. Proto se v případě Kupkovy tvorby i kritika velmi často, ačkoliv to z písemného projevu rozhodně tak nevypadalo, intuitivně shodla na jeho nejkvalitnějších obrazech. Jak výstižně podotkl T. S. Eliot, „každé velké dílo dokáže komunikovat ještě předtím, než je plně pochopeno“. Z tohoto pohledu je např. výběr Kupkových obrazů v Národní galerii v Praze velmi zdařilý.

Dnes se již množí hlasy, které tvrdí, že „neexistuje žádný vědecký důkaz o tom, že jen vědecké důkazy jsou reálné. Neměli bychom se proto předčasně zbavovat tak důležitých otázek, jako je otázka smyslu, s odůvodněním, že neexistuje mikroskop, v němž by smysl bylo možno spatřit“. Kupkům „mikroskop“ byla jeho v mládí objevená, při spiritistických seancích natrénovaná, u Diefenbacha a dalším celoživotním cvičením podpořená schopnost „změněného stavu vědomí“, tedy umění vědomě navodit takový stav mysli (théta), který s sebou nese obrazové víze. Jak bylo naznačeno, „barevné skvrny a čáry, které se pohybovaly v jeho hlavě“, nebyly z dnešního pohledu nic psychotického, právě naopak, Kupka již

na počátku tohoto století cílevědomě směřoval týmiž postupy k týmž (wilberovským) cílům, o kterých se zvýšenou měrou začíná hovořit až dnes.

Ať už je původ vizí a dalších psychických fenoménů při změněných stavech vědomí jakýkoliv, je jisté, že jde o proces zkvalitňování a upřesňování způsobů, jakými vnímáme svět. Ukazuje se, že to, jak vnímáme, je jen „program“, a jak prokázal svým pravidelným cvičením Kupka (a před ním stovky mystiků, jogínů a šamanů) a S. Grof (a další) svými výzkumy, lze jej přeprogramovat. Možná není daleko doba, kdy se studenti uměleckých škol (a historie umění) budou nejen učit o duchovním inspiračním původu mnohých klasických děl světového a českého umění, ale také přímo praktické návody, jak dosáhnout podobného stavu vědomí, tedy co nejpřímějšího kontaktu se svou intuicí (podvědomými zdroji informací o člověku a jeho vnitřním vesmíru), aby mohli Kupku a jiné duchovní umělce správně pochopit.

Je také příznačné, že umělecké dílo Kupkovo jako celek neobsahuje žádné náměty negativity, násilí, zla a podobně. Naopak se snažil o zachycení všeprostupující kosmické harmonie. Svě pozitivní duchovní poselství zakódoval do svých obrazů. Podářilo se mu do nich vtisknout přesvědčení, že umění má „sloužit lidem a povznášet jejich duše“. Byl tedy už na počátku 20. století „umělcem budoucnosti“.

Umělec budoucnosti totiž bude hluboce duchovní, s vnitřními vizemi (navozenými tělesným cvičením a jinými meditačními metodami, i třeba s pomocí nejnovějších technologií) pracující člověk, zkoumající niterné vesmíry své mysli. Ze cvičení a často dosahovaných stavů hlubinné tělesné i duševní harmonie pak vyplyne jeho tolerance, hlubinně-ekologické chápání světa ve všech formách, schopnost neustále se radovat, pomáhat a „v zrnku písku vidět vesmír“.

Existují náznaky takového duchovního umění i u nás? Malichovy malby energií, Boštíkovy mandaly, léčivé obrazy K. Kozíška, tvorba Z. Hajného, M. Meiner, V. Kokolii a několika dalších malířů, stejně jako esoterních hudebníků, už do věku „duchovního“ umění směřuje. Virtuální realita Lucie Svobodové pomáhá zpětnovazebně navozovat mozkové

vlny alfa (a tedy vnitřní harmonii a synchronizace mozkových hemisfér a produkci přirozených opiátů, endorfinů).

Dr. Tomatis rozlišuje hudbu, která (energeticky) „nabíjí“, a hudbu, která „vybíjí“. Celé dny poslouchá autentické harmonizující a energetizující nahrávky zpěvu gregoriánského chorálu. John Cage kdysi prohlásil, že „hudba možná pomůže spustit duchovní revoluci“. V tomto smyslu je každý amatérský rocker na dobré, pozitivní cestě, i když se zprvu vyjadřuje hlukem a negativně. Každá nová web stránka mladého internetisty, každý pokus mladého člověka být svůj a nenechat si vnútit diktát společnosti a rodičů, je tvůrčí čin.

Přejme si, aby skutečně duchovních „západních“ umělců i harmonizujícího, pozitivního umění bylo stále víc. Přejme si existenci skutečně duchovní, pozitivní „západní“ kultury.

Umělec řemeslník

Hned několik výstav mne v poslední době přimělo zamyslet se nad ubohou úrovní většiny vystavených prací současných, mnohdy i mladých, umělců. Obrazy, sochy, grafiky, jedno co: většinou kýče, nebo spíše „studentské práce“. V Rudolfinu, Mánesu, ve Staroměstské radnici.

O to jde: kdyby vám v prvotřídní restauraci přinesli místo objednaného oběda párek na papírovém tácku, asi byste se pořádně namíchli. Od Rudolfinu, Mánesa či Staroměstské radnice by člověk čekal úroveň.

Je jasné, že výtvarné umění je v krizi už hezkých pár let. Že je v krizi umělecké školství, je také jasné. Že je v hluboké krizi i umělecké kritika a její studium, je očividné. Jak k tomu ale přijde občan, který zaplatí vstupné odpovídající místu výstavy a pak se dočká kýče či studentských prací?

Možná by, tak jako každý absolvent vysoké školy dnes získá jen titul „magistr“ a doktorandské studium pak teprve následuje, měl každý vystudovaný malíř, sochař, grafik získat titul Umělec — řemeslník, s právem vystavovat na takto označených výstavách v obyčejných galeriích a výstavních síních. A teprve

po pěti letech a složení zvláštních zkoušek u speciální komise, složené z mistrů v tom kterém oboru, by získal titul Umělec — mistr, s právem vystavovat v těch nejprestižnějších prostorách a galeriích. Možná by se jednou za čtyři roky měly, jako kdysi ve starém Řecku, konat olympijské hry i v uměleckých oborech.

Uměnímilovní návštěvníci by tak předem věděli, co očekávat. Některé studentské práce jsou v prostředí jiných studentských prací jistě vynikající, ale do Rudolfinu se prostě nehodí.

Jako v každém oboru lidských činností, i v umění, a zvláště v něm, je mnoho povolání, ale málo vyvolených. Jen někdo může být olympijský vítěz či „mistr“, to ale neznamená, že si většina ostatních nemůže pro radost z pohybu nebo tvorby huntovat tělo nebo rýt do lina. Právě naopak. Potíž ovšem nastane, když si někdo bez talentu zamane, že bude umělec, a celý život obesílá výstavy. Protože se snaží a je tak vytrvalý, slušně prodává a užívá se svým (ne)uměním. Možná by byl vynikající kuchař a třeba by ho to i velice bavilo. Takto je druhořadý umělec a ve většině případů závidí těm talentovanějším a trápí se. Na jeho obrazech, grafikách či sochách je to vidět, a hlavně cítit.

Museli bychom ale změnit i vnitřní postoj k takovému slovu, jako je „řemeslník“. V Japonsku mají velmi užitečnou „instituci“: stát vyhledává a pak titulem „Národní poklad“ oceňuje zvláště významné a společností velmi uznávané umělecké řemeslníky. Keramiky, čajové mistry, hráče na tradiční hudební nástroje, výrobce papíru, masek, mečů, střešních tašek, luceren, barvíře látek atd. atd. Navštívil jsem jednoho takového keramika. Stát mu, jako všem ostatním takto oceněným řemeslníkům, platí všechny výlohy a odkoupí 80 % jeho výroby. 20 % si může „řemeslník — umělec“ prodat sám. Můj známý například v době, kdy jsem ho navštívil, zjistil, že ke své tvorbě potřebuje hudbu, a tak mu stát koupil špičkový magnetofon.

Takový existenčně zajištěný a ve své tvorbě tak ničím neomezený umělec-řemeslník se Japonsku jistě vyplatí. Přinejmenším tím, že nezaniknou tradiční a na celém světě tak oceňovaná řemesla. Navíc tu ale pokračuje kontinuita i v docela jiném, ekonomicky a institucionálně nezařaditelném oboru. Každý

takový řemeslník, který svou prací vlastně celoživotně a denně medituje, dorůstá v morálně pevného, laskavého duchovního učitele svého okolí a svých nástupců. Práce je pro něho radostí a duchovní školou. Proto jsou v Japonsku i obyčejné předměty denní potřeby tak účelné, že jsou až krásné, a naopak. Proto Japonci sbírají a po celé generace uchovávají např. obyčejné šálky na čaj (oceňují nejen jejich design, ale i to, že z nich pily jejich prababičky a zanechaly tak na nich své otisky). Proto jsou japonské walkmany a discmany a jiné předměty spotřební elektroniky tak úspěšné — padnou do ruky: byly vyrobeny s láskou a uměním pro člověka, ne pro zisk nebo splnění plánu. Proto jsou to umělecká díla, nejen výrobky.

Jednou dlouho nepršelo, a indiáni prosili šamana, ať zařídí déšť. Šaman se vymlouval, že to už zapomněl, ale po dalším týdnu bez kapky vody podlehl naléhání, zavřel se ve svém teepee, cvičil, meditoval, pil bylinné čaje, a třetí den vyšel před svůj stan, posadil se a čekal. Indiáni čekali s ním, ale celý den nic. Slunce už dokonce zašlo za kopce, a stále nic. Indiáni to vzdali, ale šaman stále seděl a čekal. Už za tmy se zvedl vítr, přes kopce přihnul mraky, zablesklo se, zahřmělo a spustil se liják. Indiáni vyběhli ze stanů, křičeli radostí a plácali šamana po ramenou: „Šamane, ty jsi tak silný a dokonalý, dokázal jsi přihnout mraky a vítr, ovládáš hromy a blesky a spustil jsi déšť!“ Šaman se ale ohrazoval: „No moment, já jsem člověk jako vy. Člověk nemůže poroučet větrům a deštům. Já jsem se za ty tři dny prostě dal do pořádku. A když jsem já v pořádku, mělo by i mé okolí být v pořádku.“

Vše souvisí se vším. Až i u nás budou řemeslníci oceňovanými a respektovanými (duchovními) mistry a jejich výrobky padnou do ruky lidem na celém světě, jak budou dobře a s láskou vyrobeny, až budou v prestižních galeriích vystavovat skuteční umělci, tedy ne řemeslníci zatím jen předstírající umění, pak nám budou vládnout ti, kteří dokáží vládnout sami sobě: my sami budeme v pořádku, a tedy i naše okolí (sousedé, instituce, galerie i životní prostředí) bude v pořádku.

Čas pro Kupku?

Nemáme jinou možnost, než se změnit.

Lester Milbraith

Výstava *František Kupka, průkopník abstrakce, malíř kosmu* naznačila jednak to, o čem již někteří umělci historikové (ale i filosofové, transpersonální psychologové a hlubinní ekologové) již nějakou dobu hovoří a píší, tedy změnu pohledu na umění a jeho roli ve společnosti, jednak příležitost a snad i povinnost české společnosti znovu objevit a ocenit svého asi nejlepšího malíře všech dob.

Po sto letech je snad konečně čas pro Kupku. Jenže. Když jsem zkusil vyhledat heslo František Kupka na internetu, nenašel jsem jediný odkaz, natož Kupkovu stránku. Není to ostuda? Již na počátku 90. let se Meda Mládková rozhodla věnovat svou rozsáhlou a ojedinělou sbírku (především Kupky) Praze. Jenže od té doby se město nedokázalo vypořádat s „neujasněnými majetkoprávními vztahy“, Sovovy mlýny chátrají a Praha se sbírkou obrazů F. Kupky stále nemůže pochlubit. Snad pryč v roce 2000. Není to ostuda?

Kupka se za svého života uznání nedočkal. Prožil většinu svého života ve Francii, a i když po 2. světové válce chvíli uvažoval o tom, že se vrátí do ČR, po pečlivějším prozkoumání atmosféry tehdejší doby raději moudře zůstal. Prožil život samotáře, kterého málokdo z jeho vrstevníků skutečně pochopil. V jistém smyslu byl o sto let vepředu. Teprve dnes totiž začínáme objevovat jeho malířskou i duchovní sílu a autoritu. Kupkův tehdejší postoj ke světu a jeho pocity jsou snad nejlépe vyjádřeny v dopise příteli Roesslerovi: „Já ale nevím, jestli mi do hlavy stoupla voda ... neboť mnohdy si myslím, že mi štětec nestačí, abych se mohl ponořit do vody, protože se ve mně znovu vynoří ta suchá filosofie, buď potom filosofie zvlhne, nebo moje voda uschne.“ Voda v Kupkově alegorizujícím dopise představuje svět jiného, duchovního vnímání, svět barevnějších, jasnějších vizí, do kterého se „suchá filosofie“ běžného vnímání reality neodvážila vstoupit či snad nenalezla vchod. Pro Kupku

byl „svět vody“ (tedy subjektivní svět vizí) stejně reálný jako hmotný svět kolem něho. Dokázal, jako jeden z mála, mezi nimi volně proplouvat a vnímat je jako mnohovrstevnou, ale zároveň vzájemně provázanou realitu, o které psali mystikové všech věků. Pro Kupku, který už „plaval“ („... teď jsem vůbec plný vody, nakonec se jednoho krásného dne probudím s ploutvemi...“) byly teorie těch, kteří celý život „stáli na souši a nikdy do vody nevkročili“ (ještě i v dnešní době valná část západní vědy považuje vize za psychotickou záležitost), a přesto tvrdošjně o „vodě“ (tedy o rozšířeném vědomí) hovořili, směšné a malicherné. Proto byl Kupka tak zklamán ze spiritistů, uměleckých kritiků a dalších, kteří nikdy „do vody nevkročili“. Proto se uchýlil do ústraní svého ateliéru v Puteaux a celá léta se stýkal jen s několika svými nejbližšími přáteli. Pro normálního člověka, který nikdy „neplaval“ a posuzuje svět ještě i dnes jako v Kupkově době podle stávajícího paradigmatu (tedy přísně materialistického popisu světa, ve kterém cokoli, co se nedá změřit a zvážit, tzv. objektivně dokázat, prostě neexistuje), je nemožné „racionálně“ pochopit jak Kupkovy obrazy, tak některá tvrzení v dopisech i v jeho knize.

*Je dokonce možné, že něco
jako umění bude formou léčení.*

Alan Kaprow

Pokud se dnes píše o „konci umělecké historie“, nejde samozřejmě o konec umění, ale nutnost jeho nové formy, charakterizované nepatriarchálními a neevrocentrickými ideály. Kupka studoval a pochopil nejrůznější kultury a jejich umění a filosofie již na počátku našeho století: „Nejsme-li vlastně hrubými cizinci před troskami indických chrámů? Vyciňujeme-li zplna malby tibetské, čínské, máme-li plné zalíbení v hudbě oněch krajů?“ Nová definice umění a kultury vyplývá ze změny paradigmatu. „Historicky je naše dosavadní vize odvozena od dob renesance, která vytvořila model pozorovatele, odděleného od pozorovaného objektu. Průmysl umění se stal nejen velmi efektivním ochráncem statu quo, ale také aktivně přispívá deformujícím efektům kulturní patologie. Dekonstrukce

nemá budoucnost. Vznikající nový mýtus je mýtem empatie, schopnosti sdílet pocity a žít s vědomím propojenosti všech a všeho,“ tvrdí Suzi Gabliková (*The Reenchantment of Art*, 1991). Naznačuje, že umění bude zakořeněno spíše v soucitném srdci než v diskriminujícím oku. Umělec bude podle ní spíše demystifikátor a léčitel.

I v evropském umění přitom vždy existovaly tradice duchovního, vizionářského umění. Vzpomeňme Hildegardu z Bingenu, H. Bosche, který ilustroval duchovní víru svých současníků, Fra Angelica, který maloval, aby povzbudil své bratry mnichy k vyšší zbožnosti, nebo Blakea, pro něhož bylo malířství uměním božské imaginace. „Umění musí vyústit v kultivaci duše a ducha. Mají-li být umělci služebníky duše, musí se duchovně vyvíjet,“ psal Kandinský. Mondrian tvrdil, že: „Nová kultura bude kulturou dospělých jedinců, kteří budou otevření univerzálnímu a schopni se s ním stále více sjednotit.“

Tedy duchovně dospělých jedinců. Lidí, kteří tak jako Kupka, budou poznávat sami sebe, kteří na sobě budou pracovat.

Nastal čas pro Kupku? Ono pozitivní duchovní poselství je v jeho obrazech stále zakódované. Podařilo se mu do nich vtisknout své přesvědčení, že umění má „sloužit lidem a povznášet jejich duše“. Vnitřní vesmír jeho obrazů se tak meditativně dotýká i současného diváka a při delším spočinutí působí blahodárným klidem na mysl rozbouřenou dnešní uspěchanou dobou. Kupka byl jak duchovní člověk, tak geniální malíř. Už na počátku tohoto století se mu podařilo kultivovaně propojit duchovnost s malířským uměním a zobrazit to, co dělá i dnes většinou jemu podobných malířů a hledačů neřešitelné problémy — subjektivně reálný vnitřní svět lidské psychiky. V chaosu nepřetržitě se pohybujících, vířících geometrických struktur bohaté barevnosti svých vizí dokázal trpělivou prací (a nekonečným precizováním v množství studií) nalézt obrazový řád.

Tak jako buddhistické sochy, tak i Kupkovy obrazy — meditace, na základě osobní zkušenosti a prožití vize, zobrazují stav hlubokého vnitřního klidu a míru, zároveň poskytují přímý návod, jak tohoto stavu dosáhnout, a vyzařují vibrace, které rezonují se zdroji onoho kýženého klidu a míru, pokud se umí ztišit a otevřít, v každém divákovi.

Theodorikův odkaz

Karel IV., nejhorlivější středověký sběratel svatých ostatků, dal zbudovat Karlštejn jako věčnou schránku nejsvětějších relikvií Svaté říše římské, a z Prahy chtěl vytvořit hlavní město celé říše, jakýsi, z duchovního hlediska, druhý Řím. „Nové Město“ se mělo stát novým nebeským Jeruzalémem. Drahokamennou a malířskou výzdobou kaple sv. Kříže na Karlštejně a ostatky uloženými do většiny obrazů, geometrickou orientací chrámů v Praze a půdorysem dnešního Karlova náměstí prosvítá na několik set let zapomenutá hluboká mystika a promyšlený záměr. Otec vlasti chtěl přímo tady, v místech, které dnes obýváme, vytvořit „nebe na zemi“.

Karlův most byl založen o slunovratu 9. července 1357 v 5.31 ráno, v době, kdy došlo ke konjunkci Slunce se Saturnem. Číselné vyjádření tohoto časového údaje tvoří úmyslný palindrom lichých číslic: 135797531.

Nedávno proběhla tiskem zpráva dokazující, že neandrtálci asi nebyli tupí tvorové bez fantazie, jak jsme se dosud ve své vědecké pýše domnívali. V neandrtálském hrobě ve Slovinsku byla nalezena nejstarší známá flétna z medvědí kosti. Umístění otvorů na hudebním nástroji starém více jak čtyřicet tisíc let odpovídá stupnici, z níž vychází západní hudba.

Co kdybychom i k tvorbě našich předků (nejen např. ze 14. století) přistoupili obdobně a začali předpokládat, že věděli, co dělají?

Výstava *Magister Theodoricus, dvorní malíř císaře Karla IV.*, byla umístěna v Anežském klášteře v Praze a částečně dobově osvětlena světlem petrolejových lamp. Obrazy z rukou i dílny dvorního malíře jsou hezké, přesto jsem byl ale trochu zklamán. Nezářily. Ani Ostatkový kříž nezářil.

Když jsem se coby student trimestru dějin umění na Středoevropské universitě v Praze dostal v roce 1992 přímo do kaple sv. Kříže na Karlštejně, zkoušel jsem nenápadně, mezi lešením opravované kaple a nad zbytky rámců některých obrazů, změřit „duchovní“ energii, malířsky vepsanou do portrétů svatých a stěn kaple. Jak jsem předpokládal, kaple stojí, jako naprostá většina katedrál, na velmi pozitivní zóně, a mnohé obrazy, nebo

jen rámy s prázdnou dírou po původně umístěných ostatcích, nevysvětlitelně „zářily“. Značnou silou vychylovaly mou virguli na opačnou, „pozitivní“ stranu.

Na výstavě deskových obrazů mistra Theodorika nic nezářilo.

Zaspekulujme trochu. Co když byla celá kaple sv. Kříže (celý ten soubor nejen obrazů s ostatky v rámech, ale i drahých kamenů) jakýsi generátor a transformátor, zesilovač a vysílač duchovně pozitivních energií? Obdoba pyramid, telestrionů v Eleusině či Delfách nebo meditačních jeskyní jogínů? Co když je kaple sv. Kříže na Karlštejně tvarově a interiérově dokonale odstíněna (tak jako např. nahrávací studia jsou proti hluku a nežádoucím rušivým zvukovým proudům izolována speciálními materiály a tvary a otvory na stěnách)? Co když královská koruna (a žezlo a jablko) byly původně tvarové zářiče, zesilující duchovní energii svého nositele (původně například egyptského velekněze, který se vyznal v metodách, jak lze zesílením a soustředěním určitých stavů svého vědomí navodit extatický a náboženský trans, dnes bychom řekli „změněný stav vědomí“), podobně jako tibetští lamové pracují se svým dordžem?

V kapli sv. Kříže např. po obvodu místnosti obíhá kovaný zlacený prut, z něhož vertikálně vybíhají ostré hroty, (píše se v katalogu výstavy). Již český barokní historik Bohuslav Balbín v 17. století vyslovil názor, že hroty sloužily jako držáky na svíčky. Proti tomuto tvrzení však hovoří horizontální umístění hrotů na nárožích a dále absence misek sloužících k zachytávání drahocenného vosku. Prut s hroty měl tedy nejspíše význam čistě symbolický..., píší autoři katalogu.

Mistři feng-šuej, proutkaři a citliví lidé všech dob ale dobře vědí, jak je „všechno rovné pro ďábla dobré“ (proto ty zakroucené konce střech klášterů na Dálném východě). Jak málo stačí, aby se narušily přirozené proudy jemnohmotných (mystických, esoterních, duchovních) energií, se kterými si současná věda stále neví rady.

Co když ony pruty, drahé kameny, kovové ozdoby na stěnách a vazbách knih ve složitém a empiricky testovaném systému pomáhaly udržovat a zesilovat optimální duchovní

(modlitební) prostředí, v němž, tak jako na dalších posvátných místech, má nepředpojatý, a tedy nezablokovaný člověk velmi blízko ke stavům Grofova „kosmického vědomí“, jaké zažili a zažívají mystici, guruové, poustevníci, osvícení, ale i kosmonauté?

Na Staroměstské mostecké věži Karlova mostu byly prý někde pod střechou vytesány verše, které se, nečleněné do slov, daly číst stejně dopředu i dozadu. „Zlý duch“, který by chtěl věži a mostu uškodit, by se chytil do magické pasti: četl by verše neustále dokola, až by se unavil a od zlého záměru upustil. Takovéto slovní magické pasti byly prý ve středověku na důležitých objektech dost obvyklé (píše M. Špůrek v krásné knize *Praga mysteriosa*). Co když na tom všem přece jen něco je?

Zatímco Karel IV., Parlér a další ve 14. století věřili a žili mystikou ideálně harmonického uspořádání světa, husité pracovali mnohem méně vybíravými prostředky, a o necelé čtyři století později (1709) již Pražané dali postavit na Karlově mostě, přímo do slunovratové linie, další sochu.

Představme si, že bychom i tak působivou výstavu Mistra Theodorika měli možnost vidět v pečlivě vybraném, pozitivně zářícím prostoru, s původními ostatky v rámech. Že by obrazy restaurovali a instalovali hluboce věřící odborníci, kteří by nenarušili původní vyznačování (ne)kvalitou barev a chemikálií a stavem svých současným světem zchaotičtělých myslí. Člověk by vešel, a po chvíli, synesteticky, tedy nejen vizuálně, „zažil“ středověký svět hluboké víry. Procítil jednotu námětu, obrazu, mistra malíře i objednavatele a prostoru, pochopil odkaz tehdejší doby.

Představme si, že někdy v budoucnu bude možno (jako na video) natočit díla středověkých mistrů se vším všudy, tedy i s prostorovým a energetickým vyznačováním, a holograficky a bůhví jak ještě je pak promítnout a obnovit tak jejich duchovní poselství.

Znám osobně lidi, kteří nad údolím natáhnou ruku a řeknou — tam je pramen. A on tam je. Znám lidi, kteří přiloží ruce na bolestivé místo pacienta a bolest i nemoc pominou. Už se těším, až budou existovat umělečtí historici (a restaurátoři), kteří si sáhnou na obraz (jako na ně kdysi sahal V. V. Štech),

a řeknou, to je originál, tohle ne, tohle místo bylo přemalováno a tohle je obzvláště silné. Až budou existovat hudebníci, kteří přijdou do sálu, vyladí se na prostor a čas a pak se, v prvních minutách koncertu, vyladí na publikum, a zahrají přesně ty frekvence a v těch tónech a jejich posloupnostech, které všem přítomným dodají chybějící frekvence a spolehlivě rozzáří jejich duše.

Egyptané, Mayové, Sumerové, Lao-C' a Buddha i Kristus, Giotto, Rublev, neandrtálci a Mozart, poustevníci a jogíni a šamané a lamové, ti všichni nám něco odkázali. Dokážeme to „přečíst“? Pochopit?

Chápeme odkaz mistra Theodorika, chápeme záměr Karla IV.? Víme my, co to je duchovnost?

Podle teologických spisů (Libri Carolini), píše se v katalogu výstavy, v den Posledního soudu obrazy, stejně jako vše ostatní, shoří, ale z ostatků vstanou mrtví k věčnému životu. Obrazy tak mohou představovat ideální podobu světců v době zmrtnýchvstání. V Karlově pojetí byla císařská moc mocí téměř posvátnou, a císař, jehož nejvyšší povinností byla spása poddaných, byl zodpovědný samotnému Bohu.

Viděl jsem tibetské mandaly (s pietou uchovávané v Japonku), které představují ideální svět budoucnosti, v němž budou žít jen osvícení lidé. Co když je kaple sv. Kříže (a Karlův plán duchovní časované bomby) a dílo mistra Theodorika jakousi prostorovou mandalou, duchovně obrazovou poutí, vedoucí ty, kteří symbolům rozumí, ke spáse?

Možná nastal čas znovuobjevování místních, původních forem duchovnosti.

Skutečný odkaz mistra Theodorika zůstává zatím neodhalen.

VĚDA, POLITIKA

Sisyfos

Sekce pro vědu a filosofii Evropského kulturního klubu spolu s Radou českých vědeckých společností pořádá v budově Akademie věd pravidelné diskusní večery na „ožehavá“ témata. V únoru 1997 jsem tedy měl coby jeden z panelových diskutérů na téma „Nový věk (New Age): klady a zápory“ možnost ochutnat, jak diskutují vědci, kteří dávají najevo, nejen pokud jde o to, čemu se říká hnutí nového věku, svou hlubokou skepsi.

Jak podvečer proběhl? Dr. Jiří Grygar oznámil, kdy bude lze sledovat kometu, a vytratil se. Po úvodu PhDr. Borise Merhauta jsem posluchačstvo v naprosté většině věku důchodového seznámil s tím, jak se „New Age“ ve světě i u nás již projevuje.

Hovořil jsem o tom, že např. v sousedním Německu existují už stovky skupin lidí, kteří si navzájem vyměňují služby. Pomocí jednoduchého software a internetu každý nabízí to, co rád dělá (třeba žehlení prádla, rytí zahrádky či opravu auta), a na druhé straně to, co potřebuje udělat (třeba zryt zahrádku, vyžehlit či opravit auto). Skupiny se jmenují LETS a systém funguje pomocí jakýchsi imaginárních žetonů, které označují hodinu práce. Hovořil jsem o systému tzv. Triangles, trojúhelníků. Především v Holandsku se vždy domluví tři účastníci tohoto procesu a v daný čas všichni např. 15 minut meditují na jeden společný problém k vyřešení. Po nějaké době mají všichni vynikající výsledky i v oblasti finančnictví, ekonomie, politiky, sociálních problémů atd. Hovořil jsem o tom, že v katedrále San Grace v Los Angeles mají na podlaze rozvinutou plachtu, na které je nakreslena kopie proslulého labyrintu z Chartres. Každý příchozí si může vyzkoušet, co dělali poutníci středověké Francie — projít meditační chůzí labyrint. Většina lidí referuje o hlubokých mystických zážitcích, pocitu neuvěřitelné harmonie a energetizace. Labyrinty si staví i obyvatelé vnitrobloků např. v Německu, a tam, kde ho postavili, naprosto radikálně a pozitivně transformovali i život obyvatel příslušné ulice

a čtvrti: začali se znát, začali si mezi sebou povídat, staří se seznámili s mladými, sociální smír a život vnitrobloku se obnovil.

A nakonec jsem prohlásil, že když na podobném večeru jeden vědec namítl, že to, co říkám, je takový nesmysl, jako kdyby on řekl, že člověk může zpívat dvouhlasně, reagoval jsem tak, že jsem mu šamansky „dvouhlasně“ zazpíval. A zazpíval jsem na závěr své řeči i teď a tady, na půdě Akademie věd.

Pak promluvil teolog Odilo Štampach, terapeutka Jana Dudová a psycholožka z krizového centra Máša Svobodová.

A pak to začalo. Sněsala se na nás sprška útoků, demagogických vyhlášení, předem připravených odsouzení. Nevěřil jsem očím a uším: postmoderní krize společnosti par excellence. Na půdě Akademie věd, organizování Evropským kulturním klubem, útočili na lidi, kteří se přišli podělit o nové zkušenosti, zapšklí demagogičtí katoličtí akademici! Když jim došly argumenty, zaklínali se vírou. Obviňovali Odila Štampacha, jak to, že New Age neodsuzuje, vytýkali terapeutce, jak to, že když je věřící, dělá tohle, (potleskem navzájem oceňovali zvláště ostré výpady) a tvrdili, že New Age není vědecký také proto, že jsme jim neřekli jeho definici. Jedna překvapivě mladá (a typicky nehezka) vědecká pracovnice v superminisukni mi vytkla, že se ode mne sice dověděla, že holandské finančníci meditují a německé ženy staví labyrint, ale že dvouhlas neslyšela a že jsem jí nevysvětlil, co je to New Age.

Jeden tolerantnější nově příchozí se pokusil naznačit ekumeničnost toho, o čem jde, a popsal svou zkušenost návštěvy jednoho malého kostela v nejméně známém českém městě, kde na nástěnce za vraty byly citáty z Koránu, pozvánka na cvičení jógy a heslo, že „všechny víry jsou z jedné zahrádky“. Jiný mluvil o nutnosti tolerance.

Marnost nad marnost. Akademičtí důchodci (ale také dva tři středního věku a jeden mladý) se ptali, zdali on ten Grof to nedělá pro peníze, že stejně nejde o nic nového (ani jsme to také netvrdili) a citovali z křesťanských spisků odsuzujících New Age. Nechtěli slyšet nic než sebe.

Nakonec jsem tedy byl nucen hlasitě konstatovat, že je mi líto, že nechtěli slyšet to, s čím jsme se my přišli podělit. Ale že

informace jsou už všude kolem, a teď je to jen jejich problém a volba.

Když to vše neslavně skončilo, přišel za mnou jeden vědec, který huhňavě, koktavě a přerývaně vysvětloval, že má chronické a nevléčitelné astma a neurózu a nemůže moc mluvit, takže se raději ani neptal. Ale když jsem zpíval ten šamanský zpěv, jestli mu nemůžu poradit něco na jeho zdravotní a psychické potíže. Protože jsem se s takovými případy už setkal, a jednoznačně to byl problém psychosomatického původu, chtěl jsem mu poradit to, co už v několika případech zabralo: aby přezpíval samohlásky ú, ó, á, é, í a zpěvem (a vibrací hlasivek a dechovým cvičením v jednom) tak uvolnil psychické komunikační bloky. Marně. Kdykoliv jsem začal, skočil mi huhňavě do řeči a nenechal se přerušit. Nechtěl slyšet, že vinen není vzduch a společnost, nebo nějaký virus. Neustále mi překoktával své vědecké úspěchy, a jakto, že ho tak osud trestá. Podařilo se mi sice nakreslit mu, co má dělat, do zápisníku, ale nevěřím, že to bude dělat. Není mu pomoci. Připadal jsem si jako Sisyfos. Nejen s tímhle koktavým.

Připomnělo mi to historku: Jeden kazatel se rozhodl, že z Mistra dostane jednoznačné prohlášení, že věří v Boha. „Věříš, že je Bůh?“ „Samozřejmě že věřím,“ řekl Mistr. „On stvořil všechno. Věříš tomu?“ „Ano, ano, jistěže ano.“ „A kdo stvořil Boha?“ „Ty,“ řekl Mistr. Kazatel užasl. „Myslíš to vážně, že jsem stvořil Boha?“ „Pokud jde o toho, o kterém neustále přemýšlíš a mluvíš — ano.“ řekl Mistr nevzrušeně.

Akademičtí si stvořili svého boha (jejich „vědy“), o kterém neustále přemýšlejí a mluví. A běda těm, kteří jejich víru nevyznávají. Nechtějí dialog. Chtějí vítězit ve svých monolozích. V bludném negativně sisyfovském kruhu jim skutečně není pomoci. A zvláště asi není pomoci těm vědcům, kteří se „vědecky“ zaklínali Ježíšem Kristem. Na půdě České akademie věd.

Sisyfos 2

aneb opravník omylů

Kaji se. Sypu si popel na hlavu. Domníval jsem se totiž, že ti z Akademie věd a Evropského klubu, a vědci všeobecně, jsou dospělí a vyspělí lidé. Vypadají tak. Ale chovají se (alespoň ti, které jsem zažil na panelové diskusi 13. února 1997, a někteří další, které jsem také zažil v krizi) jako pubertáči zmítaní emocemi.

A tak uvádím na pravou míru některé své omyly.

Předpokládal jsem totiž, že vědci z klubu Sisyfos myslí racionálně a moderně.

Chacha. Tihle vědci myslí tak, jak je naučila ta která doba nebo doktrína. Co se jednou naučili, to hájí jako středověký hrad. Neumějí a odmítají myslet jinak. Neumějí především vyvozovat vztahy. Myslí jen a jen levou mozkovou hemisférou a důkladně pomalu. Nejmodernějších poznatků se spíše bojí jak čert kříže. Nebo jinak, jako katolík myšlenek „nového věku“.

Předpokládal jsem totiž, že zvládli emoce.

Chacha. Nediskutují o tématech, ale témata jim slouží, aby oni sami zvítězili. Jsou-li v úzkých, brunátní, zvyšují hlas a směřují předmět diskuse s tím, kdo s nimi diskutuje. Vědecká mha před nimi a vědecká mha za nimi — sekají kolem sebe hlava nehlava, padni komu padni, jen když uchrání své ghetto.

Kdysi dávno králové dávali zabít nositele špatných zpráv. Tihle vědci v tomto případě s gustem „zabíjeli“ posly dobrých zpráv.

Tihle z kruhu skeptiků Sisyfos si zvou odborníky z různých oblastí, aby je mohli porazit a sami sebe utvrdit v tom, že jen oni mají pravdu. Jsou předem rozhodnutí. Proti všem.

Předpokládal jsem, že vědci jsou ti, kterým jde o věc.

Chacha. Především neposlouchají protivníka. Čtete dobře — píšu protivníka. Ten, kdo s nimi diskutuje, je nepřítel, kterého je nutno porazit, rozdrtit, ponížit. Písnička Pink Floydů „No dark sarcasm in the classroom...“ se hodí i na tyhle vědce. Kde mohou, dají najevo svou „vědeckou“ převahu. A pokud někdo použije jejich slovníku nebo dodá fakta, utečou se k víře a Kristu.

Předpokládal jsem, že vědci umějí diskutovat.

Chacha. Píší si poznámky, ne aby lépe porozuměli, ale aby protivníka (z kontextu vytržený pojem po z kontextu vytrženém pojmu) porazili. Vkládají protivníkům do úst, co neřekli, obviňují z toho, co neudělali. Obvinili nás např. z toho, že existuje pojem New Age, jako bychom to byli my, kdo tohle slovní spojení vymyslel.

Předpokládal jsem totiž, že rádi přijmou něco, co by jim jejich práci či myšlení vylepšilo.

Chacha. Jsou tak spokojeni sami se sebou (za všechny problémy mohou ti druzí a jiní), že odmítají akceptovat cokoliv, s čím přišel někdo jiný. Nešlo se s nimi domluvit. Jako kdybyste chtěli někomu, kdo nikdy neochutnal cukr, zprostředkovat, že je sladký, a on vám vědecky dokazoval, že nemáte pravdu. A když mu pak nabídnete, aby prostě ochutnal, odmítne, že to není vědecké.

Připadal jsem si jako mezi hádajícími se a vzájemně na sebe žárlivými hokynáři někde na trhu. A vzpomněl jsem si na jednu historku.

Koncem 80. let bylo na 2. programu ČT možno nějaký čas v rámci „glasnosti“ sledovat program „sovětské“ televize. Vždy v sobotu dávali docela zajímavé pořady o ruských léčitelích. V jednom takovém malý televizní štáb točil setkání tří „akademiků“ (členů ruské Akademie věd) s dvěma dívkami, které se domlouvaly a řídily podle svého „poltergeista“, kterému říkaly „karabaš“, bubeníček. Vždy, když se cítily osamělé nebo potřebovaly poradit, zavolaly na bubeníčka, a on jim ťukáním (jedno ťuknutí znamenalo ne, několik ťuknutí znamenalo ano) odpovídal. Léčily a diagnostikovaly sebe, a když se to rozkřiklo, i sousedy a známé.

Dívky předvedly, jak se s bubeníčkem domlouvají. Ťuklo to v komíně. Slyšel to režisér a kameraman (a milióny lidí, kteří tento pořad sledovali), ale vědci tvrdili, že nic neslyšeli. Dívky si tedy sedle spolu na pohovku, tam je to prý silnější, a znovu požádaly bubeníčka, aby se ozval. Ozval se tak hlasitý zvuk, že i jedna vědkyně a jeden vědec začali pochybovat. Uvažovali sice o nějakém pnutí zdíva či otřesech zvenčí, ale pod tíhou slyšitelných důkazů nakonec uznali, že se „něco

děje“. Jeden supermaterialistický vědec ale tvrdošjně odmítal cokoli připustit. Typický malý nevzhledný protivný mužik, v sáčku s vyleštěnými lokty a koženou kravatou na gumičku na ušmudlané, kdysi bílé košili. „Něslůšal, ja ničevó něslůšal.“ Dívanky se tedy domluvily a vzaly mužika vědce mezi sebe (celou dobu natáčení měly dívanky na sobě jen župánky a docela jim to slušelo) na pohovku do rohu. Tam to prý zní nejsilněji. Vědec zrudl (asi nikdy nic s ženou neměl), ale v zájmu věci, a protože byl filmován, nechal se dívenkami obejmout. Dívanky zavřely oči, soustředily se a požádaly bubeníčka, aby se ozval. Buch buch, ozvaly se velké rány a vědec přesně v jejich rytmu dvakrát poposkočil, jako by ty rány zazněly přímo z jeho hlavy. „Bóga jávo, slůšal!“ zařval.

V zájmu symetrie ale musím dodat, že znám několik českých mladých vědců, kteří se neustále učí a jsou k novým nebo jiným názorům tolerantní. Zním teoretické fyziky a matematiky, kteří cvičí zen nebo pravidelně meditují. Zním lékaře, kteří po absolvování obvyklé lékařské fakulty vystudovali ještě akupunkturu nebo sinobiologii. Zním psychology, kteří studují a s úspěchem používají astrologii a transpersonální psychologii nebo také homeopatii. A ve světě jsem se setkal s vskutku renesančními, otevřenými, tolerantními a velmi vzdělanými vědci, jako je např. Rupert Sheldrake, Richart Tart, John Lilly, Ralph Metzner, Roger Walsh. Byla radost s nimi diskutovat. Vyslechli každý názor. Přemýšleli o každém námětu. Byli tolerantní. Nikdy nedávali najevo svou intelektuální převahu.

Zaplať pánbůh za ně.

Negociace

Také jste si toho všimli? V souvislosti s budoucím vstupem do Evropské unie stále víc politiků hovoří „bruselským eurospeakem“. Že francouzsky hovořící byrokraté používají anglické názvy jako „screening“, je jejich věc, ale naši politikové či komentátoři by snad měli, zvláště v tomto vysvětlovacím a do značné míry ještě přesvědčovacím období, hovořit natolik

srozumitelně, aby občany neodradili od podpory vstupu do EU třeba jen nesrozumitelným vyjadřováním.

Hlavní vyjednavatel ČR se ve svém krátkém komentáři v televizních zpravodajství zmínil o nutnosti „negociovat“ a o „negociacích“. A po chvíli dokonce i televizní komentátor, hovořící přímo z Bruselu, použil slovního spojení „Kanada vynegociovala“.

Anglické slovo „negotiate“ přitom v češtině znamená *sjednat, vyjednat, projednat, dohodnout, dojednat, jednáním docílit*. Kolik možností! Samo slovo negociace v českých etymologických slovnících neexistuje. Slovních cizích slov sice toto slovo zná (*právní či obchodní jednání*), přesto se domnívám, že si v tomto případě čeština (a politikové a komentátoři) vypůjčovat nemusí.

Při studiu účinku vlivu subliminálních nahrávek se zjistilo, že člověk je to, jak mluví (a myslí). Jednoduše řečeno, úroveň mluvy zrcadlí úroveň nitra, a naopak. Používáme-li hodně negativních slov, začneme i uvažovat negativně a vnímat jen negativní znaky vnějšího světa. Ten, kdo přehnaně často používá slovo „problém“, má život samé problémy a většinou je nevyřeší.

Chcete příklad praktického dopadu? Začnou-li sestřičky na sexuologické ambulanci pohrdat muži-pacienty, kteří chodí se svými potšřemi, začnou postupně pohrdat všemi muži, tedy i těmi svými. Za pár let se všechny rozvedou a nebudou schopny nalézt si jiné partnery. Začne-li se řidič městského autobusu vyjadřovat o lidech, které převáží tam a zpátky, jako o „kaštanech“, dříve či později se s nimi nabourá. Začne-li premiér používat stále častěji (a hned dvakrát za sebou) i v obyčejných větech slovo „strašně“, dopadne to s ním podle toho.

Mé lidské varování zní takto: Pozor na to, dámy a pánové, jak mluvíte o svých partnerech a partnerkách. Negativní slova iniciují negativní vnitřní postoje. Samozřejmě, pozor na úředničtinu na úřadech.

Mé politické varování zní: Pozor na to, jak mluvíte, pánové politici a komentátoři. Vytváříte-li instituci po lidi, hovořte o lidech a s lidmi lidsky. Ne byrokraticky. Na jako s položkami v seznamu věcí k vyřízení.

Aby pak s vámi i s námi ten Brusel (a život) nenevynegocioval.

Demagogie²

O prvomájovém víkendu roku 1998 jsem si léčil namoženou nohu, a tak jsem pozorně přečetl dvoje noviny a sledoval televizní zpravodajství. A užasl jsem. Kromě šefíků nám tu kvete, a hezky bujně, demagogie.

„Místo toho předváděl — snad vůbec v nejextrémnější poloze — nemoc dnešní doby, kterou je neposlouchání druhého, nereagování na argumenty, arogance, bezohledné opakování svého, naprostý nedostatek nejelementárnější zodpovědnosti politika mluvícího před miliony televizních diváků, a hlavně neschopnost brát v úvahu všechny potřebné souvislosti...“ píše Václav Klaus ve svém článku „Temelínská jaderná elektrárna a demagogie ministra Bursíka“. Velmi výstižně tak charakterizoval své vlastní chování ještě před půl rokem.

Zatímco ČEZ oznámil, jako by se nechumelilo, že Temelín bude stát přes devadesát miliard korun a bude dokončen v polovině příštího roku. Přestože ještě před dvěma měsíci tvrdil, že pokud bude stát více jak osmdesát šest miliard, už se výroba elektrické energie nevyplatí, pan Klaus stále není schopen shlédnout ze svých makroekonomických výšin a poohlédnout se, jak to dělají jinde.

Veškerý nárůst spotřeby elektrické energie je například v USA již desítku let saturován ÚSPORAMI spotřeby. Zrovna tak v Japonsku. Vhodná daňová politika a podpůrné programy upřednostňují výrobky s nižší spotřebou. V Japonsku je např. každý vypínač, i na chodbách úřadů a institucí, vybaven malým reostatem. Znamená to tedy, že když potřebujete intenzivnější světlo, necháte svítit svou dvousetwattovou žárovku na plný výkon, ale když vám postačí slabší intenzita osvětlení, jednoduchých pootočením snížíte příkon a žárovka svítí a má spotřebu jen jako dvacetiwattová.

A u nás? Kde skončila vládní podpora nových typů zářivek s nižší spotřebou? Plýtvá se všude. A nejen v případě elektrické energie. Plýtvá se vodou (ví se již velmi dlouho, že např. v Praze 40 % pitné vody vyteče někde v podzemí děravým potrubím) atd. a v případě článku Václava Klause a proslavů většiny poslanců i slovy.

ČEZ je monopol a dokud monopolem bude, nic se nezmění. Přitom za první čtvrtletí vykázal o 38 % vyšší zisk.

V téměř vydání Lidových novin se čtenář dočte, že i zisk jiného monopolního poskytovatele služeb, Telecomu, překročil v prvním čtvrtletí letošního roku 1,7 miliardy, což znamená nárůst o 7 %. O několik stránek dál se ale v článku, popisujícím snahy EU o liberalizaci telekomunikací, dočteme, že státní monopol umíral pomalu ve všech zemích Evropského společenství. „Ministři na početných schůzích bránili mocné firmy, báli se ztrát příjmů do státní kasy a oháněli se nebezpečím sociálních nepokojů. Některé státy si vymohly přechodná opatření ... ale příkladem šly Finsko a Švédsko, jež mají dnes nejnižší ceny a nejvíce linek na sto obyvatel.“

Vida, jak to jde a jak by to mělo jít i u nás. Jen kdybychom měli zodpovědné, a ne demagogické politiky a ministry. Mimochodem, bydlím v centru Prahy a přesně od 1. dubna, od zdražení telekomunikačních poplatků, se průchodnost telefonních linek, zvláště přes den, drasticky zhoršila. Přes den si prostě Svět namodro či Neviditelného psa nepřečtu (stránky se natahují neskutečně dlouho, a když někomu chci poslat něco e-mailem, trvá to tak dlouho jako nikdy předtím). Pozdě v noci nebo brzy ráno ale vše funguje jako předtím, tedy obstojně.

Jeden mezititulek ve zmíněném článku zní: Monopolnímu postavení Telecomu odzvonilo. Už abychom se dočetli, že i monopolnímu postavení ČEZu odzvonilo. Už abychom se dočetli, že odzvonilo i monopolnímu postavení českých politiků (zatímco např. v Belgii odstoupili dva ministři, když utekl ostře sledovaný vězeň, u nás vykolejily čtyři vlaky, a nestalo se nic). Už abychom se dočetli, že exministři (za všechny další: Dyba, Kočárník, Dlouhý) ponese zodpovědnost za svá chybná ekonomická, finanční a privatizační rozhodnutí — a miliardové škody, které zaplatí daňoví poplatníci.

Do té doby jsou jakékoliv články a výroky výše zmíněných pánů politiků jen demagogií.

Protože byl 1. máj, mnozí politikové se nechali slyšet. Kázali demagogické perly, ale zaskvěl se a nezapomenutelnou větu zplodil „táta pracujícího lidu“, největší odborář a senátor Falbr,

který v reportáži prohlásil, že „1. máj je v mnoha zemích slaven velkými podnikateli a jejich pracujícími...“.

Článek Václava Klause i zmíněná věta Richarda Falbra jsou dokonalými ukázkami nové etapy české politiky — demagogie na druhou.

Odvaha

Z hlediska „vyššího principu mravního“ našim politickým, úřednickým, soudním a právnickým (natož stranickým) špičkám chybí odvaha. Úplně obyčejná lidská odvaha k činu a následně zodpovědnosti. Odvaha něco skutečně udělat. Ne jen zdůvodňovat, proč to či ono nejde.

Blahé doby primátor Kořán dokázal alespoň v jednom svém činu, že i u nás to jde, když se chce a když se sebere odvaha. Šlo o to, že na magistrátu řešili, a jako obvykle to vypadalo, že nikdy nevyřeší, otázku, co s návrhem nechat dlaždiče srovnat ostré hrany chodníků na přechodech tak, aby tudy mohli bezpečně přejíždět i vozíčkáři.

Primátor Kořán, když to vypadalo, že se magistrát jako obvykle nikdy nedohodne, z titulu své funkce ten výnos prostě sám, na své riziko, podepsal, a uvedl tak v život. Jak jste si jistě všimli, již několik let to k radosti nejen vozíčkářů, ale i skateboardistů a kolečkových bruslařů a maminek a koloběžkářů a starších lidí funguje.

Kdyby to měla vyřešit „demokracie“ rozhádaného a na stranické tábory přísně rozděleného zastupitelstva, jistě bychom ještě dnes slyšali všemožné (finanční, personální, stranické a politické, organizační a kompetenční) důvody, proč to nelze realizovat.

Primátor Kořán vytáhl pero a podepsal. Hotovo. A bylo to.

Jsem přesvědčen, že stejně tak čeká na precedens naše soudnictví, politika, policie, úřady.

Až se najde soudce, který využije zákonných možností a rychle a dostatečně odsoudí bankovního „tuneláře“, topného „olejáře“ či notorického dlužníka do vězení, a veksláka nebo

usvědčeného estébáka či skinheada k veřejně prospěšným pracím, bude líp.

Až se najde vyšetřovatel a policista, který najde odvahu rychle a adekvátně zasáhnout ve prospěch občana (a nebude se pár metrů od šmelcího Araba tvářit, že nic nevidí), a jeho nadřízený, který najde odvahu ho povýšit, a stejnou odvahu degradovat jeho zbabělé a v bezpečí auta zašité kolegy, bude líp.

Až se najde politik, který bude dělat politiku ne jako nekonečné handrkování o kompromisy, ale jako službu svým voličům a který se naučí diskutovat, naslouchat oponentům a neurážet se jako malá primadona a dokázat se rozhodnout, bude líp. Až se najde bankéř, který nebude bohatnout z lichvy, ale bude chtít penězi podpořit smysluplné a prospěšné lidské aktivity, bude líp. Až se najde úředník, kterého nebudou lidi otravovat a rušit, až se najde učitel či profesor, pro kterého jsou studenti smyslem života (protože stejně jako úředník a ministr a politik, on je tu pro studenta, a ne naopak), bude líp. Až se najde ministr zdravotnictví či školství, který si poslechne, co říkají lékaři, sestřičky nebo učitelky a který najde odvahu svým výnosem zavést pozitivní změny (například změnou systému porodnictví či výuky by se v horizontu jedné generace ušetřily miliardy), bude líp.

Až poslanci najdou odvahu odmítnout „demokraticky“ celé roky poslouchat stejné bláboly republikánů či komunistů a denně se cpát kafem a párkem, až se začnou sami sobě smát a občas si společně zaspívají, bude líp.

Až my voliči najdeme odvahu a sílu k tomu, abychom odmítli znovu volit stranické kariéristy, a vynutíme si vzdělané a lidsky svéprávné odborníky, bude líp.

Demokracie je fajn, pokud se nepřehání. Většina věcí má docela snadné a elegantní řešení. Jen když naleznete odvahu ho nalézt a provést.

Vypráví se, že když se Nové Mexiko stalo součástí USA, byl v tomto novém státě ustanoven soud, jemuž předsedal bývalý kovboj, starý a otrlý chlap. Zaujal své místo soudce a zahájil přelíčení. Byl předveden muž, obviněný z krádeže koní. Slovo dostal státní zástupce a soud náležitě vyslechl všechna fakta

i svědky obžaloby. Nato vstal obhájce a pravil, že by rád celý případ vylíčil z pohledu jeho klienta. Soudce ale zakročil: „Sedněte si. To nebude nutné. Tím byste jen zmátl porotu!“

Má-li člověk jedny hodinky, vždy ví, kolik je hodin. Má-li dvoje, nikdy neví, na čem je. Slouží-li politik či ministr nebo soudce jak své funkci a pozici, tak svému egu, dopadne jako ten Buridanův osel.

Primátor Kořán měl za svůj statečný a v našich zemích nevídaný čin dostat medaili „Zkoseného obrubníku“ a druhou medaili „Za odvahu podepsat“. Tímto mu je symbolicky uděluji.

LIDSKÝ ROZMĚR

Lidský rozměr aneb oslava roku 2000

Známý popularizátor vědy a člen Klubu skeptiků Jiří Grygar nedávno odpověděl redaktorce rozhlasu na otázku, co říká konci tisíciletí, očekávanímhodným způsobem. Rok 2000 je prý jen konvence, a hned několikanásobná. Jednak protože začátek našeho letopočtu je jen věcí dohody (jiné kultury mají jiné kalendáře), jednak protože i desítková soustava, ve které počítáme svůj letopočet, je jednou z mnoha možností (počítače počítají ve dvojkové soustavě, matematici znají i další). Čas prý plyne neustále a žádné výjimečné okamžiky nezná.

Pan Grygar má svou vědeckou a skeptickou pravdu — jen se mu z jeho myšlení vytratil onen lidský rozměr. Zapomněl, a stále častěji zapomíná, že i vědu lidé dělali, a snad někteří ještě stále dělají, pro onen lidský rozměr — pro člověčí, až fyzickou a tedy pocitově reálnou radost z bádání, objevování, nalézání a vysvětlování.

Pan Grygar asi neslaví narozeniny. Nebo jmeniny. Nebo sportovní či umělecký úspěch. To vše jsou přece také konvence. Když člověk oslaví své osmnácté, třicáté nebo padesáté narozeniny, nevyvrací tím přece nějaké pavědecké bludy, netvrdí tím, že je ten či onen okamžik ve své fyzikální či vědecké podstatě nějak jiný, ale dává tak najevo svou člověčí a fyzickou, a tedy pocitově reálnou radost ze života, který v jeho případě trvá — konvenčně a v desítkové soustavě počítáno — už 18, 30 nebo 50 let.

Na počátku i na konci roku 2000 lidé na celé planetě velmi bouřlivě také oslaví jakési „narozeniny“ — 2000 let existence západní civilizace. Zajisté se nebudou ohlížet na názor pana Grygara. Čas samozřejmě poplyne dál. Lidé budou slavit i jiné a další rituály, navzdory pánům Grygarům. Pokud ovšem lidstvo nezahyne právě pro nedostatek onoho „lidského rozměru“.

Všechny domorodé společnosti měly společné tři základní charakteristiky: vyznačovaly se intimním vědomým vztahem k místu, trvale udržitelnou kulturou, často trvajícím více než tisíc let, a bohatým ceremoniálním a rituálním životem.

Odpusťte přirovnání, ale ono je to stále stejné: diktátorům, komunistům, panu Grygarovi, úředníkům na magistrátu či na ministerstvech, architektům a poslancům, pánům Klausovi, Zemanovi a dalším politikům, ale také byrokratům z Bruselu či ze správ nadnárodních korporací se velmi snadno a často, mezi čísly a ukazateli a statistikami a přehledy, z vědomí vytrácí lidský rozměr. Vždyť oni pracovali a pracují jak nejlépe mohou! Vždyť oni to všechno odjakživa dělali a dělají kvůli nám! Problémem je, že to nedělají s námi.

A tak slavme různé konvenční kulatiny, oslavme rok 2000, a nedejme na různé pány Grygary. Protože, jak napsal a radí Francois Monnet, měli bychom věnovat více času festivalům a oslavám. Jinak naše duše zemřou.

Do nebe

Klasická situace u pokladny v drogerii: krásná elegantní starší dáma v klobouku a brýlích hledá drobné a nakonec jí chybí 40 haléřů. Hledá očima, pak vysvětluje, že chybějící obnos doplatí její neteř, která si ještě prohlíží parfém, ale ta se ne a ne dostavit. Dáma prosí pokladní, ať počká, ale ta říká, že to nejde. Tak sáhnu do kapsy a nabízím, že to za tu paní zaplatím. *Přijdete rovnou do nebe, direkt*, říká dáma s upřímným úsměvem a prozrazuje tak na sebe, jak chováním, vzezřením, tak noblesou, že asi dlouho žila v Německu, je dáma a umí se radovat ze života. V tom se dostaví její zamračená neteř s pichlavými očima, honem strká pokladní 40 haléřů a nepříjemným tónem dodává: To by bylo hodně laciný, za 40 haléřů! Prozrazuje tak na sebe, že vyrostla v socialistickém Československu, nic nepochopila a že neumí být šťastná.

Rozpor mezi být a mít, mezi cestou ducha a cestou hromadění majetku, mezi noblesou a ušmudlaností, mezi nebem

a peklem tu byl a je odjakživa. Historie lidstva je plná historek o tom, jak třeba rabín vysvětluje chlapci: „Když se budeš hodně učit a budeš pilný a strávíš život nad knihami, za dvacet let z tebe možná bude tak úspěšný muž, jako je tamten rabín.“ A ukazuje na chudého hubeného rabína, jak ohnutý nemocemi spěchá v zalátaném oděvu do synagogy. „Když to ale budeš šidit a nebudeš se učit, dopadneš jako tamten,“ a ukazuje na tlustého obchodníka v kožichu a s doutníkem v puse, jak vystupuje z Mercedesu a míří do kavárny.

Vážené neteře s pichlavými očima a nepřejícným viděním světa: v nebi peníze neznají. Tam je 40 haléřů zrovna tak cenných jako 40 milionů.

Právě tak, jako když na smrtelných postelích umírající většinou zjišťují, že celý život promrhali honbou za zbytečnostmi a litují, že zklamali co se týče lidských vztahů, jenže už je pozdě, mnozí nepřejícní všech věků s pichlavými očima nechápou, že laskavost a dobré slovo a vstřícný úsměv jsou nad zlato. Celý život závidí, shánějí možnost jak si co nejrychleji a nejlaciněji užít, pro peníze i souseda udají nebo mu kozu otráví, trápí se a umírají na infarkt, žaludeční vředy nebo rakovinu plic.

Přítom štěstí nestojí nic. Nebo jen 40 haléřů.

Kdysi se mnich zeptal mistra: Co je ta nejcennější věc na světě? Hlava mrtvé kočky, odpověděl mistr. Hlava mrtvé kočky, divil se mnich? Ano, vysvětlil mistr. Nikdo neví, jakou má hlava mrtvé kočky cenu.

Ano, vážené neteře s pichlavými očima, nikdo neví, jakou má laskavost a upřímný úsměv cenu. Proto jsou to ty nejcennější věci na světě. A ten, který tyhle nejcennější věci na světě sbírá jen tak, jakoby mimochodem, tím, že je otevřený, slušný, tolerantní a lidský, je pak i nejbohatší člověk na světě. Jeho mysl je pak totiž, tak jako mysl dítěte, přirozeně harmonická, plná endorfinů, jeho tělo zdravé, imunitní systém fungující, mozkové hemisféry jeho mozku spolupracují, a on vnímá svět jako zážrak a posvátné místo plné krásných a dokonalých lidí: je šťastný. A řečeno slovy věřících a oné krásné dámy z drogerie, takový člověk „přijde rovnou do nebe“, protože takový člověk má ono „nebe“ už rovnou, direkt, tady na Zemi.

Princip sebevyplňujícího proroctví

Lidé mají tendenci stávat se takovými, za jaké je považují druzí, říká současná psychologie, a má pravdu.

Každý z nás je více či méně poškozen, tvrdil Gregory Bateson, a měl také pravdu.

Naprostá většina všech kriminálních činů ve Skandinávii za posledních dvacet let byla spáchána 4 % stále stejných delikventů. Naprostá většina z nich byly nechtěné děti, a ty, které strávily první roky svého života v kojeneckých ústavech.

V USA při jednom pokusu celé třídy učitelé jen a jen chválili. I když dítě neumělo, učitel mu neznalost omluvil a povzbudil, jaké že je chytré a pilné a že si to jistě opraví. V jiných třídách učitelé ale děti neustále kritizovali, a i když uměly, hodnotili je slovy — stejně z vás nic nebude. V těch prvních třídách už za půl roku měly děti o tisíc procent lepší výsledky ve všech předmětech, byly emočně stabilnější, a i rodiče hlásili zlepšené chování.

Jiná sociologicko-pedagogická studie uvádí, že děti dosahují lepších výsledků ve třídách těch učitelů, kteří lepší výsledky od svých žáků očekávají. Ve třídách, jejichž učitelé neměli o svých žácích valného mínění, měly výsledky dětí stále klesající tendenci.

Další práce sledovala životní dráhy nositelů Nobelových cen. S překvapením se zjistilo, že celkem devět takovýchto lidí chodilo do první třídy k téže paní učitelce. Na dotaz, jak to s dětmi dělala, ona paní odpověděla: „Prostě jsem ty děti milovala. Zvláště ty, co byly pomalejší. Věnovala jsem se jim i po škole.“

V roce 1946 jeden benediktinský italský kněz, který léčil své farníky příkládáním rukou, takže ho oficiální církve neměla ráda, řekl jednomu vychrtlému Polákovi, který se přes Itálii vracel z koncentračního tábora domů: „Ty budeš papežem.“ Ten Polák se jmenoval Karol Wojtyła.

Už tušíte, kam mířím? Jsme to, jak nás vychovali, jak vnímáme svět a jak myslíme (a následně reagujeme, jednáme, žijeme). Svět je takový, jaký jsme „očekávali“ a realizovali.

V tomto smyslu za to svět politiky, stejně jako nechtěné dítě, nemůže — dělá jen to, co od něho očekáváme.

Podle teorie torzního pole vakua, jak o tom hovořil Ervin Laszlo na jedné konferenci v Praze, všechny objekty, od atomů po galaxie, vytvářejí ve vakuu víry. Jakési torzní fantomy přežívají i za absence původních spinových interakcí. Vladimír Poponin a jeho tým na Institutu biochemické fyziky Akademie věd prokázali existenci těchto fantomů ve vztahu k živým tkáním. Poponin tento experiment opakoval i v Hartmanově institutu v USA. Umístil vzorek molekuly DNA do chráněného prostoru a působil na něj laserovým světlem. Zjistil, že elektromagnetické pole kolem kontejneru vykazuje, tak jak předpokládal, specifickou strukturu. Zjistil ale také, že tato struktura přetrvává i dlouho poté, co byl vzorek DNA z kontejneru odstraněn. Jinak řečeno, otisk struktury DNA v poli přetrvál i poté, když tam původní DNA nebyla. Poponin a jeho kolegové z toho vyvodili, že experiment prokázal existenci jakéhosi dosud neznámého pole, která je vlastností fyzikálního vakua. Toto pole je extrémně citlivé — může být excitováno téměř nulovou energií. Fantomový efekt je pak manifestací dosud přehlížené substruktury vakua.

Je tedy opodstatnělé tvrdit, že každý živý organismus je jemně, ale nepřetržitě spjat se svým prostředím. Život je jakousi manifestací neustálých jemných interakcí vlnových polí toho, čemu zatím říkáme hmota, s vakuovým polem, které ji podmiňuje. Podle této hypotézy „interakcí kvantového vakua“ (QVI, quantum-vacuum interaction) vakuum registruje chování prostoročasu a evoluci živých systémů ve formě interferujících vln. Zaznamenané vzorce těchto forem vytvářejí pole holografických informací. Jinak řečeno, hmotně-energetické systémy, od molekul přes buňky a mnohobuněčné organismy, včetně lidského mozku, dekodují, čtou informace, které ony i analogické systémy zakódovaly, zapsaly do tohoto pole. Vakuum tak funguje jako jakési univerzální vzájemně propojené vysílající i přijímající holopole informací.

Tedy, zjednodušeně řečeno, to, jak uvažují o světě, o svém sousedovi, šéfovi, zaměstnanci, poslanci, má vliv na to, jak ten „můj“ svět, soused, šéf, poslanec nakonec bude jednat. To, co od světa, šéfa, zaměstnance či politika očekávám, naprogramuje, samozřejmě ve spleti sítí různých hologramických sítí jiných sítí, jejich budoucí chování.

Lidé a jejich činy jsou pochopitelní, i když zázrační. Víte proč lidé kouří? Protože cigareta (či dýmka) je náhražkou pocitu bezpečí, tepla a možnosti něco sát (jako jsme to dělali coby miminka u mateřského prsu).

Víte, proč muži „dělají“ politiku? Protože se jim nedostává uznání od jejich žen. Yoko Ono kdysi prohlásila, že na Hitlera by jí stačily tři dny. Víte, proč jsou děti a lidé vůbec agresivní? Agrese je manifestovaná úzkost. Atd.

Živý organismus je totiž víc než jen biochemický stroj. Na první pohled se lidské „biopole“ zdá být elektrické a magnetické podstaty. Ukazuje se ale, že naše těla jsou ovlivňována i daleko „jemnějšími“ energiemi. Probíhající výzkumy potvrzují, že k biochemické a elektromagnetické podstatě našeho těla musíme přidat i biopole jemnějších energií. Tradičně se jim říká „mentální“ nebo „duchovní“ energie, a ve světle výše uvedených zjištění mohou právě ony zprostředkovávat propojení s nulovým polem kvantového vakua. Někteří fyzikové a matematikové spekulují o tom, že v jistých případech je náš mozek schopen „naladit se“ (a prý to také zhusta i dělá) na vibrace molekul a atomů.

Tato zjištění mohou převratně změnit naše dosavadní pojetí života. Živý svět možná není doménou klasického darwinismu, ve kterém každý bojuje s každým o přežití. Organismus možná není kůží obalené klubko sobeckých konkurenčních genů. Život, stejně jako vesmír, se vyvíjí a jeví jako „posvátný tanec“ v poli potenciálních energií. Každá živá bytost existuje jen v nekonečném předivu vztahů celé biosféry a vesmíru. Každý z nás tím, JAK žije a myslí, přispívá k celkovému obrazu společnosti. Každý z nás tím, JAKÝ svět očekává, takový svět také pomáhá uskutečňovat.

Možná by právě teď, v době pozitivních předsevzetí, stačilo uvědomit si souvislosti a šanci změny.

Ženy, očekávejte od svých mužů jen to nejlepší. I s kamarádkami o nich mluďte jen v dobrém. Více je hladte a chvalte. A především, maminky budoucí i současné, hladte novorozence. Změňte systém porodnictví a změňte budoucí svět.

Muži, vezměte na vědomí, že ženy myslí jinak. Mají totiž až o 23 % více propojení mezi levou a pravou mozkovou hemisférou. Takže když přijdou na schůzku v sedm místo v pět, nenadá-

vejte jim. Nemohou za to. Pro ně je sedm hodin právě tak dobrý čas jako pět. Chvalte je a očekávejte od nich jen to nejlepší.

Učitelé, uvědomte si svou obrovskou zodpovědnost! Jak děti vychováte, taková bude příští společnost. Očekávejte od svých žáků jen to nejlepší — vždyť každé dítě je génius, příští nositel Nobelovy ceny.

Voliči, očekávejte od svých poslanců a senátorů jen to nejlepší. Nebo volte příště takové, od kterých to očekávat lze.

Lidé, myslete pozitivně. To, jak myslíte a mluvíte, ovlivňuje vaše chování a reakci na vnější podněty. Pokud používáte jen negativní slova, pokud stále jen kritizujete, pokud si neustále jen stěžujete, pak máte, co jste chtěli a na čem jste i pracovali — svět plný kritiky, problémů a negací.

Vezměme si příklad z Lukáše Pollerta, medailisty z Atlanty a pivaře roku: „Každý den by se měl oslavovat.“ Radujme se. A uvidíte, že to bude dobré. Princip sebevyplňujícího se proroctví totiž skutečně funguje.

Vypínač

Porouchal se nám vypínač světla v koupelně. Prostě nezapíná a nevypíná. Podařilo se mi dostat dovnitř a ve spršce elektrických jisker shledat, že se rozlomila ta malá pružinka, která činí vypínač vypínačem. Chtěl jsem vypínač koupit a nějak opravit sám, ale v oddělení elektro obchodního domu Kotva mi neporadili. Řekli, že mi to musí spravit odborník elektrikář, oni že radit nesmí. Tak jsem použil *Zlaté stránky* a zatelefonoval jedné firmě. Přijedou, opraví, ale bude to stát 770 Kč.

Sedm set sedmdesát korun za výměnu malinké součástky ve vypínači? Ochotně vám dokonce sumu vypočítají: 290,- za to, že přijedou a přivezou materiál (vypínač). 190,- za první hodinu práce a 290,- za každou další započatou hodinu práce, nejméně tedy 770,-. To že je ten kapitalismus? To že je služba zákazníkům?

Vzpomněl jsem si, jak to funguje v Japonsku. Tam, když se vám cokoliv porouchá, vypínač, žárovka, utrhne se šňůrka

k žaluzii nebo vypadnou pojistky, zavoláte „pana vypínače“, „pana žárovku“, „pana šňůrku“ nebo „pana pojistku“, ten za chvíli přifrčí a vše opraví se zárukou. Tak moc jsou tam služby rozvinuty, že každý opravář je specializován jen na ten svůj obor v oboru některého oboru, a požívá všeobecné úcty a respektu. Vím, vypadá to jako extrém, ale funguje to.

Vypínač je vůbec zvláštní věc, kterou náš jazyk nedokáže postihnout. Vypínač je totiž, když se nad tím zamyslíte, to, co je, když není. Zkusme to rozebrat: vypínač je kousek ničeho mezi drátem, kterým probíhá elektrický proud. Když je vypínač zapnut, „není“, protože prostě drát je v celku a proud může probíhat (a rozsvítit světla). Vypínač filosoficky existuje, když není, tedy když jím přerušíte drát a proud nemůže procházet.

Připadá mi, že český kapitalismus (a spousta věcí a jevů v něm) by se dal definovat podobně: je, když není. Tedy byl by, kdyby nebyl. V zájmu věci přeháním, ale zkusme to vzít odjinud: parlamentní demokracie je, když není. Když se poslanci nehádají a nepředvádějí ve výborech a v parlamentu, a koukají na hokej, pak demokracie funguje a všichni jsou si rovni. Vládne lid. Možná kdyby ve Zlatých stránkách nefigurovaly adresy a čísla profesionálních kapitalistických firem, které se nestydí účtovat za opravu vypínače 770,-, kdyby tedy nebyly, zcela jistě by fungovali bodří soukromníci v každé ulici, kteří by si neúčtovali 770 Kč, ale jen cenu materiálu a pět minut práce (jednoho takového jsem pak za pár dnů našel). Možná kdyby neexistovaly velké nemocnice (které se specializují na cokoliv, co souvisí s nemocí), žil by v každé druhé ulici moudrý muž (nebo žena), bylinkář a šaman a psycholog v jedné osobě, který by v případě nouze poradil, a především lidé sami by byli zodpovědní za své zdraví. Mimochodem, ve staré Číně byl každý lékař placen za to, že byli všichni zdraví. Když někdo onemocněl, sebrali mu prémii. Možná kdyby neexistoval ČEZ, byly by všude malé (vodní, větrné a jiné) elektrárny a na každém vypínači v domácnostech, ale i na úřadech a chodbách institucí, by byl reostat, takže jen z úspor by nebylo třeba stavět žádné další Temelíny (ověřeno a funguje v USA, Japonsku a jinde). Kdyby nebyli ekonomové, dokázal by si každý podnikatel i živnostník a město a kraj jednoduše spočítat nejen hrubý produkt,

ale také jestli se mu to vyplatí. Makroekonom vydělává, ať to stojí co to stojí, protože produkce musí neustále růst, a do svých statistik počítá jako zisk i nápravu zplundrované krajiny, náklady pojišťoven na léčení následků dopravních nehod a léčení alergií a nemocí, které zapříčinil znečištěný vzduch, a továrny vyrábějí rychle opotřebovatelné předměty, aby se rychle opotřebovaly, a my spotřebitelé si museli koupit jiné rychle opotřebovatelné předměty, zatímco třeba v Japonsku stát dotuje každý výrobek, který má menší spotřebu, podporuje malé řemeslníky všeho druhu (málokdo ví, že i výrobky velkých známých firem se skládají ze součástí, které vyrábějí a dodávají tisíce malinkatých firmiček o několika lidech), a Japonci samotní mají raději předměty denní potřeby již opotřebované, mnoha generacemi dotýkané a použité, než nové.

Možná by pomohl nějaký imaginární vypínač. Pro celou republiku. Vypínač, který by byl, kdyby nebyl. Tedy vlada, poslanci, ministerstva, makroekonomové, pojišťovny, policie, starostové a primátoři, kteří by byli, kdybychom o nich nic nevěděli. Kteří by dělali svou práci pro lidi tak dobře a nenápadně, že by byli automatickou a téměř neviditelnou součástí života tak jako v Japonsku „pan vypínač“.

Já dnes sice vím o pražské firmě, která opraví vypínač za 770 Kč, ale jejich služeb nepoužiji. Ta firma se tedy v tomto smyslu slova chová jako vypínač: je, ale ve skutečnosti není (použitelná). Možná dokonce i vykazuje nějaký zisk — co na to společnost celá? Je to v pořádku? Záleží na tom, jak to vezmete. Náš český kapitalismus se tváří jako ten japonský, jen to znaménko je opačné. Náš se tváří, že funguje a pomáhá, ale je k ničemu. Byl by, kdyby nebyl. A bude, až nebude.

Exotika Vánoc

V dobách totality jsem patnáct let chodil každý druhý den přes Karlův most a Nerudovou ulicí (nebo Zámeckými schody) na Hradčanské náměstí, kde jsem pracoval v Národní galerii jako noční hlídač. Někdy jsem si zašel až na Pohořelec, jindy jsem

to vzal přes Petřín, a když bylo hezky, chodil jsem pěšky až z Vinohrad. Nikdy nezapomenu na klidná, tichá sobotní nebo nedělní letní odpoledne, tenkrát bez turistů, kdy se z otevřených oken domů Malé Strany linuly vůně jídel, zvuky různých druhů hudby nebo fotbalových přenosů. Občas jsem provázel své zahraniční přátele, a tak mi Praha nikdy nezevšedněla. Miloval jsem a vyhledával okamžiky, kdy jsem, při určitém typu světla, spatřil ulici nebo dům, kolem kterého jsem prošel už tisíckrát, jinak, nově, jakoby exoticky, z pohledu turisty, venkovana nebo cizince.

Vždy jsem věděl, že Praha je jedno z nejkrásnějších měst světa. Přesto jsem se v dobách totality neubráníl jak pocitu ušmudlanosti ze stále rozkopaných a špinavých ulic Prahy, tak nikdy neukojené touze brát Paříž, Londýn, New York či Rio de Janeiro za symboly exotické cestovatelské dokonalosti. Když jsem před několika lety kupoval v San Francisku letenky na Havajské ostrovy, na místo, které pro mne přímo čpělo exotikou, uviděl jsem nad přepážkou cestovní kanceláře plakát hotelu Evropa na Václavském náměstí. Úřednice z pasu zjistila, že jsem z Československa, zjihla jí tvář, vrhla toužebný pohled právě na onen plakát a prohlásila tak toužebně, až mne to téměř praštilo: „Ach, ta exotická Praha, tam bych se chtěla někdy podívat...“

Jak to souvisí s exotikou Vánoce? Podařilo se mi letos přemluvit ženu, aby upekla jen tři druhy cukroví a abychom si dali jen něco symbolických malých dáreků. Kapra jsem koupil bez fronty brzo ráno, dárky v prázdné Kotvě a maličký stříbrný smrček zvící půl metru odpoledne na Štědrý den. Pohoda. O to víc jsme si vychutnávali exotiku dnů, které jsou jen jednou za rok. Odpoledne na Štědrý den jsem pak zaslechl rozhlasový příspěvek britského zpravodaje o jednom muži, který se tak zamiloval do vánoční atmosféry, že si od roku 1996 dělal Vánoce denně. Každý den si pouštěl koledy, jedl tradiční jídla a cukroví, pouštěl z kazety tradiční projev královny a tradiční pořady televize. Utratil tak všechny své úspory, nebezpečně ztloustl, a pochybují, že si letos vychutná exotiku Vánoce.

Dobrého pomálu, říkávaly moudře naše babičky. A tak jsme po střídání, ale o to chutnější večeři shlédli pohádku, já si dal dvě hodinky spánku a pak jsme šli na půlnoční

do kostela sv. Jakuba. Vychutnávali jsme exotiku vánočně zaplněného, popraškem sněhu slavnostně vyzdoběného a zvuky kostelních zvonů ještě slavnostněji ozvučeného Staroměstského náměstí a Ungeltu, užili jsme si exotiky Rybovy mše, majestátu varhan a exoticky svátečně a tolerantně předlidněného barokního prostoru, vychutnali ticho Malého náměstí a Karlovy ulice, ocenili čistotu vzácně prázdného a sněhem vyběleného Karlova mostu a panoramat po jeho obou stranách tam i zpět. Celou tu dobu jsme mohli tu až třeskutou exotiku, výjimečnost prostoru a času, přímo krájet. Uživali jsme si toho všeho o sto šest. A nebyli jsme sami!

Lidé na ulicích, náměstích i v kostelech se na sebe usmívali, netlačili se, byli exoticky tolerantní a laskaví. Řidiči a taxikáři jezdili ohleduplně a nespěchali. Dokonce ani zloději nekradli. Ó jaké by to bylo, kdyby se takto chovali častěji. Kdyby se takto, jakoby exoticky, naučili vnímat a užívat si i jiných, každodenních, zdánlivě všedních okamžiků. Ó jaké by to bylo třeba především pro samotné poslance krásné, kdyby si takto exoticky užívali možnosti zastupovat své voliče, rozhodovat o zákonech a moudře se zamýšlet na obecnějšími záležitostmi. Jaké by to bylo především pro samotné politiky nádherné a slavnostní, kdyby si takto vychutnávali zodpovědnost a posvátnost, kdyby si takto dávali tolerantně přednost nejen ve dveřích, ale i při projednávání důležitých rozhodnutí, kdyby se takto na sebe usmívali zástupci všech stran nejen ve vládě a na magistrátech. Ó jaké by to bylo exoticky lidskostí prozářené a výjimečné především pro šéfy a podnikatele samotné, kdyby takto vstřícně a s úsměvem na lících vnímali své podřízené, bez kterých by oni nebyli šéfy a podnikateli a bez kterých by neměli příležitost přispět ke kráse světa a doby, kterou všichni společně žijeme. Ó jaké by to bylo...

Poučení? Když to dokážeme o exotických Vánocích, znamená to, že to umíme a že bychom to klidně dokázali i jindy. Jen se odhodlat. A na rozdíl od jídla, pití a jiných sobecky hmotných požitků, vznešených pocitů, nádherných panoramat, vzájemné tolerance, radosti z dávání, laskavosti a vstřícnosti se člověk nikdy nepřejí. Teprve tehdy je totiž skutečným *homo sapiens sapiens* a funguje. O sto šest.

Jak si najít ženu (muže)

Neustále potkávám muže (a ženy), kteří (které) si po bouřlivém rozchodu či rozvodu se svou partnerkou (se svým partnerem) velmi rychle znovu najdou k nim se nehodící tentýž typ a po roce dvou se zase bouřlivě rozejdou. Jak si tedy najít ženu (muže)?

Je dáno, že jsme lidé rozdílní. Někdo je vztekloun, jiný klidas. Někdo vůdčí typ, jiný se tulí, někdo se rád mazlí a jiný se bojí i masáží. Jak najít kompatibilního životního (a sexuálního) partnera?

1) Věřte zodiaku a hlavně čínskému (buddhistickému) horoskopu. Kdykoliv se s kýmkoliv seznámíte, co nejrychleji si vzájemně (formou hry) o sobě a o tom druhém navzájem přečtěte, co jste zač, a hlavně jestli se k sobě hodíte. Funguje to.

2) Věřte hvězdám. Poradte se s astrologem a nechte si vypracovat nativní a partnerský horoskop. V těch základních směrech to funguje, až je to k nevěře. Mimochodem, v Indii je 99 % sňatků dohodnuto rodiči, a hlavně s astrologem. Mladí lidé se poprvé setkají až těsně před svatbou, ale díky tomu, že jsou „vybrání hvězdami“, prožijí dlouhý a šťastný společný život. Pasují k sobě.

3) Přestaňte na partnera myslet v egoistických termínech. Knihy, filmy a seriály jsou plné chlapáckých výrazů „já tě CHCI“, nebo „pomstím se ti tak, že ti přeberu ženu“ atd. Životní partnerka není zboží či předmět. Manželství (a následná rodina) je především partnerství. Jakmile začnete na svého partnera myslet v termínech daru, změníte spoustu věcí.

4) Přečtěte si několik knih o tom, jak jsou ženy (muži) jiné (jiní). Dnešní psychologie a sociologie už má spoustu prokazatelných a pro mnohé překvapivých, i když po hlubším zamyšlení očekávatelných a jaksí logických, informací a důkazů o překvapivě hlubinné rozdílnosti ženského vnímání reality. Naučte se milovat a oceňovat rozdílnosti typu osobnosti: partnerka je tu také k tomu, aby vaše vlastnosti doplnila. Měla by tedy z principu být jiná.

Trénujte umění dávat. Změňte znaménko obvyklých mužských zvyklostí, dávejte, a vytvoříte v sobě imaginární prostor,

kam dříve či později i „dostanete“. Vaše budoucí partnerka vás pak bude učit i „dostávat“.

Ukazuje se, že končí epocha, ve které se muž a žena spojovali v manželství proto, že to usnadňovalo ekonomické přežití. Ve dvou se lidé snáze užívali. Dnes už se ženy užívají snadno samy. Začíná nová epocha, kdy se muž a žena berou proto, aby jeden druhému pomohli na duchovní Cestě. Končí archetyp manželství jako ekonomické jednotky, začíná manželství jako archetyp duchovního partnerství.

Když v 60. letech začalo v Kalifornii hnutí „lidských potenciálů“, kterému se později dostalo názvu New Age, a ženy a posléze i muži začali meditovat, zdravě jíst, měnit způsoby jak vnímat realitu atd. atd., po několika letech se ukázalo, že se mnohá zdánlivě fungující manželství rozpadla. Vidíte, jásalí pesimističtí sociologové a psychologové starého ražení, je to škodlivý trend a k ničemu dobrému to není. Jenže za dalších pár let se ukázalo, že stará „ekonomická“ partnerství by se stejně (dříve či v tomto případě později) rozpadla a že duchovně (i fyzicky) očistění jedinci si našli vhodnější a tolerantnější duchovní partnery. Rozzářili se, žili intenzivněji, hlubinněji, objevili v sobě mnoho nového, a především schopnost dávat: všichni začali žít kvalitněji.

Jak si tedy najít ženu (muže) do nové epochy?

Moudrý (a chytře líný) muž se na svou budoucí partnerku nejprve vyladí. Sestaví krátkou afirmaci (prosbu, mantru), nalepí si ji nad postel, a každý večer si přečte či odříká:

Jsem takový a takový. Občas se mi něco nepovede, ale umím znovu začínat. Umím také to a to. Svě budoucí partnerce mohu nabídnout mužnou sílu, ochranu, oporu, jistotu vztahu v dnešní nejistotě, lásku a společnou cestu. Jsem si jist, že někde žije žena mých snů. Žena, která mi na oplátku poskytne něhu, měkko, teplo, cit, umění pohladit, ženskost. Ženu, která potřebuje oporu a pocit jistoty. Jsem si jist, že spolu vytvoříme tolerantní a vzájemně kompatibilní pár.

Co se začne dít, když si takovou říkánku (samozřejmě individuálně doplněnou) každý večer přeříkáte? Co když začnete na obvykle nezachytitelném vlnovém rozsahu vysílat podobné poselství, jaké vysílají motýlí samečci (a samičky je pak cítí

na desítky kilometrů) — jsem tady, jsem tu pro tebe? Co když začnete i „vonět“ jinak, než jak voní agresivní egoista? Je prokázáno, že když si v čekárně, kde je deset židlí, sedne svobodný, ženu hledající muž na židli a potom jsou do (pokusné) prázdné čekárny postupně vpouštěny ženy, 90 % z nich si sedne na židli, na které předtím seděl onen muž. Co když se pozitivně změní i spodní tóny vašeho hlasu (ženy je „slyší“ velmi dobře, a zatímco muži jsou odjakživa svádění a lákáni zrakem, ženy odjakživa reagují na mužský hlas)?

Věřte, že to funguje. Zkuste měsíc, dva, tři takto vysílat. Určitě pak, jako by náhodou, potkáte ženu svých představ, a když si později budete vykládat, jak jste se našli, zjistíte spoustu ne náhodných detailů, svědčících o tom, že jste oba dva byli k sobě postupně neodolatelně „osudem“ přitahováni a nemohli jste se nepotkat.

Zbytečné utrpení sexu

Často teď používám jednu větu, která podle mne nejlépe vyjadřuje způsob, jakým se vyvíjí většina současných společenských a individuálních jevů, trendů a situací. Ať jde o vývoj v politice, ekonomice, ve zdravotnictví nebo školství zde i jinde ve světě, nebo o způsob, jakým společnost nebo jedinec reaguje na nutné a nevyhnutelné změny, pozorují-li tak západní a tu naši společnost, nemohu nekomentovat takto: „Nevadí, že je zkratka delší, zato je méně pohodlná.“

Ono to platí, nebo donedávna platilo, i co se týče sexu. Naprostá většina mužů tráví pubertu a další léta (a někteří celý život) obrovským výdejem energie na to, aby naplnili poslání přírody a předali své geny. Aby se vyspali s ženskou. Jen si to, pro tu srandu zjednodušeně, zkuste uvědomit: statisíce knih a básniček a písniček, složených z marné touhy po sexu. Gigajouly energie promrhané buď pronásledováním, nebo strávené marnými hodinami čekání před domy upejpavých příslušnic druhého pohlaví. Staletí hádek v posteli a následných období, kdy jedna s druhým nemluví. Desítky tělesných, pohlavních

a hlavně duševních nemocí a úchylek a následné utrpení trestů. Rozvody, zločiny, vraždy, trpící a nic nechápající děti, které pak také nedokáží navázat hodnotný citový a sexuální vztah. Již od dob Tróje fungují války a politika jako náhradní způsob, jak se předvést před ženskou. Průmysly módy a sexu (a náhradního užití si pomoci drog, alkoholu a nikotinu, když ženskou nemám, nebo když zlobí) podminovávající a ovládající světovou ekonomiku.

Jako příslušník poválečné generace jsem se ve škole učil, jaký je sex hřích a masturbace ten největší. V knihách byly vykresleny prapodivné, téměř masochisticky vypadající ochranné pomůcky pro hochy i dívky a předpovědi těch největších trestů a utrpení, vyplývajících z tzv. ukájení se.

Nechci paušalizovat, ale mám dojem, že většina českých žen, narozených před rokem 1960, má, díky společenské prudérii a pokrytectví, ale také díky éře trubadurů a Hollywoodu, zbytečné celoživotní problémy se svým sexuálním životem. Jistě, nakonec se občas muž a žena stejně (i když třeba až na třetí či desátý pokus) nějak setkají a nějak si své tělesné tekutiny a geny naučí vyměňovat ke spokojenosti obou zainteresovaných stran. Jen ta suma námahy a utrpení vydaná v západní společnosti na jeden sexuální akt a život až donedávna rozhodně neodpovídala ekvivalentu potěšení a uspokojení, které z takového aktu člověk získal. „Zkratka“ rychlého uspokojení nejsilnějšího lidského pudu je ještě stále v mnoha částech světa, ale i u nás, delší a rozhodně méně pohodlná.

Teprve současná generace dívek je schopna nepodlehnout diktátu učitelek a společenskému pokrytectví a uchovat si přirozenou radost z milování. Potěšení svobodné, otevřené partnerské intimity. Věřte mi, člověku rozvedenému po téměř dvaceti letech manželství, a po pár letech užasle a příjemně překvapenému, jak je to se současnou, o generaci mladší ženou najednou snadné, příjemné a přirozené.

Na Trimaranských ostrovech problémy se sexem (ale i kriminalitou) nemají. Vůdčí roli ve společnosti tam hrají dívky, které se okamžitě, když začnou menstruovat, a jsou tedy dospělé, mohou kdykoliv, kdekoliv a s jakýmkoliv chlapcem, který se jim zrovna zalíbí, pomilovat. Když chtějí dítě a rodinný svazek,

vyberou si samy, s kým dítě a rodinu chtějí. Jednou do roka se ale v rámci určité slavnosti všichni muži z ostrova nalodí na loďky a odplují k jinému ostrovu. Tam je uvítají a v noci po slavnosti sexuálně opečují tamní ženy, protože jejich muži se také na loďkách odebrali na jiný ostrov. Ostrovy jsou celkem čtyři a muži tak každý rok „rotují“ kolem dokola. A všichni si bez pocitu viny, bez pocitu nějakého hříchu, přirozeně, svobodně a vesele, užívají přirozeného a tak silného pudu.

O snadnosti a lehkosti, s jakou berou tyhle kultury sex, svědčí jedno lidové rčení: „Jsou tři věci, které po sobě nezanechají stopy. Pták na nebi, ryba ve vodě a muž v ženě.“ To je v naší kultuře nemyslitelné, protože tady platí spíše „Jsou tři věci, které se nepůjčují: nůž, dýmka a žena“.

Jen si to, pro tu srandu, zkuste uvědomit: západní civilizace se dva tisíce let vyvíjela (a trpěla a vraždila a umírala), aby teď konečně vynalezla antikoncepční pilulku (a Viagra) a sexuální revoluci a užila si přirozeného sexu. Z hlediska domorodců na Trimaranských ostrovech to bylo skutečně dlouhé a zbytečné (utrpení sexu).

Prkýnko, ponožky a děti

„Jedna kamarádka si mi tuhle postěžovala, že ten »její« — mimo jiné — nechává na záchodě zvednuté prkénko. Že by ženám vadilo, že jej nesklopí zpět? Průměrná rodina má stejný počet osob mužského a ženského pohlaví, takže využívání záchodu je rovnoměrné a pravděpodobnost příchodu sklápěčky či zvedáče je stejná. Při další návštěvě muže je tedy prkýnko OK, žena si je musí sklopit, další žena je OK, ale muž je musí zvednout. Nikdo není statisticky vzato ani znevýhodňován ani preferován. Kde se tedy bere a v čem spočívá ta averze?“ píše Ivan Straka ve svém fejetonku uveřejněném ve známém internetovém deníku Neviditelný pes.

Dlouhodobý pozorovatel běhu světa a terapeut s dvacetiletou praxí ve mně si myslí, že ví, co si o tom myslet. Stěžují si ženy, které jsou nespokojeny samy se sebou — a tedy na (své)

muže alergické. Kdyby to nebylo zvednuté prkýnko, bylo by to něco jiného. „Problém“ má ale i jiné zajímavé aspekty.

Zjistil jsem, že dost žen si na prkýnko (např. ve veřejných prostorech, ale i na návštěvě) nikdy nesedá! Inu, proti gustu žádný dišputát, a navíc trénují svalstvo nohou a stehen, a to se jim jistě hodí v jiných situacích.

Známe to i coby turisté, v podobě tzv. tureckého (nebo japonského) WC. Problém je v nedemokratických zemích spíše v tom, že vybavení takové místnůstky obvykle nenaplnuje označení — „water closet“, tedy možnost umýt si ruce, či „rest room“, místnost, kde si mohu odpočinout.

Řešení? Možná by si obě zainteresované strany mohly osvojit buddhistické heslo, hojně používané v kláštorech (hodně lidí pohromadě na malém místě a nutnost nějakých pravidel), které zní „nezanechávej stopy“. V klášteře to má podobu pečlivě složených bot či kimona, aby o nedbale pohozené části oděvu například nezakopl některý v noci meditující mnich. V denním životě evropského buddhisty to pak má podobu důsledného ponechávání prkýnek (židlí, nádobí, koupelen, místností atd.) v takovém stavu, v jakém je člověk našel.

Z hlediska duchovní praxe je takto možno cvičit úroveň vědomé pozornosti, s jakou člověk žije své všední okamžiky. A co se takto na oné místnosti naučíš, kdekoliv jinde a jindy jako bys našel.

Osobně jsem se setkal s podobným fenoménem, který pro sebe nazývám „ponožky“.

„Co ty mi budeš povídat, když ti peru ponožky...“ namítala obvykle má bývalá žena vždy, když nesouhlasila s něčím, co jsem, pevně přesvědčen o své pravdě, dělal, nebo, a to bylo daleko horší, když jsem dosáhl nějakého „úspěchu“. Měla svou část pravdy (později jsem dokázal v jiných situacích ocenit tohle umění „uzemnit“ filosofizující mysl muže), ale jinak byla vedle jak ta jedle.

Všiml jsem si, že podobně reagovaly a reagují i jiné ženy jiných a daleko slavnějších, nebo více se angažujících mužů (a z literatury i ze života je známo hodně veřejností uznávaných mužů, kteří jsou „pod pantoflem“). Je to snad způsob ženské obrany, psychologického „přenosu“ jádra problému.

Daleko důležitější je ale stav mysli takové stěžující si ženy — a její slovník. Sestřičky na sexuologii, pozor na to, jak hovoříte o potížích svých pacientů! Frustrované a nespokojené maminky nebo učitelky, které sarkasticky znejistujete své malé syny nebo žáčky (budoucí muže), úřednice, šéfové, pozor na to. Nečiňte jiným (mužům), co nechcete, aby oni činili později vám.

Sociologie už ví, že např. i podvědomá očekávání učitelů ovlivňují celkové výsledky jejich žáků. Tvrdím, že právě tak (i podvědomé) očekávání nastávající maminky má obrovský vliv na mentální mapu vědomí budoucího dítěte. Bohužel ze zkušenosti vídám, jak děti (na sídlištích v létě z oken vyvalených mladých žen s cigaretou v namalovaných ústech, které si neustále stěžovaly, například na to, že jejich mužové po sobě nezvedají prkýnko na záchodě) rostou do téže stěžující si, nikdy neukojené a nešťastné podoby. Klasik poznamenal, že tyhle ženy „nevědí co chtějí a nedají pokoj, dokud to nedostanou.“ A i tyhle ženy pak mají dcery atd.

Ukazuje se stále jasněji, že ženy jsou ve svém myšlení a vnímání světa prostě jiné. Například mají více propojení mezi levou a pravou mozkovou hemisférou. Jen vzájemná tolerance a citlivá vnímavost k tomu, jak vnímá svět ten druhý (ta druhá) pak zaručí, že společný život bude prospěšný oběma.

Pánové, zkusme se naučit „nezanechávat stopy“ třeba tím, že budeme po sobě sklápět prkýnko, nebo tím, že si budeme všimát, jak hezky jinak vnímají svět naše ženy. Dámy, zkuste se naučit „nezanechávat stopy“ třeba tím, že své syny (a žáky a muže) necháte rozvinout ve skutečné muže (ne pod pantoflem), anebo jim ve chvíli, kdy potřebují spíše pochválit, nebudete vyčítat, že „po nich perete ponožky“.

SPOLEČNOST

Nekecej

Ojakživa jsem měl konflikty s tzv. odborníky, kteří zbytečně a snobsky prošpikovali svou mluvu odbornými a často zbytečně užitými cizími slovy. Stranické a byrokratické pydepe na úředních oznámeních či v soudních usneseních kvete v každém režimu. Kdysi jsem byl zatčen „za účelem zabavení věcí oproti stížnosti“, stále se setkávám s tabulkami „Provazujeme opravy“ atd.

Jako pilný návštěvník muzea Asijských umění v Liběchově jsem trpěl vždy, když jsem v hudební expozici četl, co vyplodil jeden „odborník“. Ten se kdysi rozhodl, že pro větší přehlednost rozdělí všechny strunné hudební nástroje světa do několika velkých skupin louten. A tak tabulka hrdě označovala kytaru jako „loutnu kytaru“. U loutny stálo „loutna loutna“, a indické nástroje byly pojmenovány jako „loutna tambura“ a „loutna sitár“. Jako hráče na indické bubínky tabla mne ale velmi zlobilo, když jsem několik let v tisku nacházel nesmyslné pojmenování „hráč na tablu“. Když si totiž kterýkoliv novinář chtěl ověřit, jak se slovo označující tento stále populárnější rytmický nástroj používá, byl v Náprstkově muzeu odkázán na jediného „odborníka“ a jeho nesmyslné používání názvu dvou bubínků — ve smyslu ta (jedna) tabla.

Nemohu nevzpomenout na jednu povídku Ivana Vyskočila o žákovi s podivuhodným talentem. Kusejr totiž vždy, když byl vyvolán, začal např. o stolu hovořit tak tajemně a záhadně, že stůl sám se začal zmenšovat a zmenšovat, takže než Kusejr skončil, zmizel docela. Tohle umění nikdy nebylo zapomenuto (a dnes je zvláště pilně procvičováno vedením politických stran).

Při sledování docela dobrého pořadu ČT 2 pro mladé jsem onehdy opět zbystřil: jistý sociolog „kusejřil“ velmi vehementně. Nakonec spadl do vlastní pasti, a když chtěl říct, aby si lidé dali pozor a tolik „nekecali“, vypadla z něho rada, aby „nezamořovali prostředí verbálními emisemi“.

Beckett i Havel coby autoři absurdních dramát a dialogů jásají, stejně jako jsem já jásal, a pozitivně změnil znaménko situace, když jsem v polovině 80. let navštívil (Vinohradské) divadlo. Na vysvětlenou uvádím, že do divadel zásadně nechodím, protože vždy přímo fyzicky trpím trapnými výkony herců. V tomto případě hráli nějakou sovětskou Ajtmatovovu hru a herci na jevišti odváděli svou denní fachu obvyklým způsobem. Z protekce jsem měl lístky do lóže přímo u jeviště, a tak když jsem viděl tu trapnost, rozhodl jsem se s tím něco udělat. V zenu platí „Co děláš, dělej na 100 %.“ Začal jsem hlasitě reagovat na ono absurdno dovedené k vrcholu, tedy obdivovat ono neuvěřitelné předstírání předstírání. Smál jsem se a smál, a herci (Moučka, Švorcová, Jirásková, Brzobohatý a spol.) ožili, a začali své party chodit odříkávat co nejbliže mé lóži, představení dostalo švih, ospalé publikum se probralo a z absurdního divadla se stalo opět divadlo jakž takž normální.

Ona to opravdu je docela legrace hned na dvou úrovních. Jen to zkuste: až vás někdo začne unavovat zbytečně dlouhým monologem, překvapte ho, místo obvyklého „nekecej“, tímhle tak odborně znějícím „Nezamořuj prostředí verbálními emisemi!“ A jindy a jinému můžete přerušit jeho „zamořování prostředí verbálními emisemi“ prostým a pádným „Nekecej!“.

Začneme-li všechno brát pozitivně, lidově řečeno dělat si z toho (trapného herce, nesrozumitelného sociologa, zbaběle vyhýbavého politika, prkenného byrokrata atd.) srandu, čas a doba začnou pracovat pro nás. Copak vám by se nelíbila představa, že až všichni ti novodobí političtí, soudní, policejní, byrokratičtí, sociologičtí a jiní odborní Kusejrové zlepší svou práci a začnou se mít rádi natolik, že ji začnou dělat na 100 %, nakonec zmizí docela a přestanou „zamořovat prostředí verbálními emisemi“?

Smysl pro proporci

Ještě za socialismu mne upoutal graf, který znázorňoval počet vynálezů na 1000 obyvatel. Vedlo Japonsko, následovaly vyspělé kapitalistické země (USA, Anglie, Švédsko) a někde upro-

střed, tedy na ne zrovna špatném místě, trůnilo Československo. Nějak se mi to nezdálo, a tak jsem si přečetl malinkatá číslíčka v každém z těch sloupců: zatímco pravidelný a postupný směr exponenciální křivky směrem dolů s čísly souhlasil, u Japonska naprosto neodpovídal. Kdyby měl graf přesně vypovídat o počtu vynálezů v Japonsku, musel by kvůli tomuhle jednomu sloupci o půl metru přesahovat rozměr celých novin!

Zprávy v televizi nebo novinách se zdají být stejně důležité. Moderátor (-ka) jedním dechem oznámí ledovku na dálnici, krach na burze, úhyn delfína na pláži v Austrálii a vraždu sekerkou v Kotěhůlkách.

V tom vidím největší nebezpečí informační revoluce a globalizace médií. Pokud se nenaučíme hledat v novinách jen to, co potřebujeme, a případně vše ještě poměřovat stupněm důležitosti, nebo pokud nevzniknou noviny (a rádia a televizní kanály), které to budou, povzbuzeny naším zájmem, dělat, octneme se v chaosu biblického Babylonu. V tomto smyslu budiž svoboda a aktivní čilost surfera na vlnách internetu pochválena.

Bylo odhadnuto, že například jakékoliv nedělní noviny s mnoha obvyklými rubrikami a obvyklou přílohou obsahují více informací, než s kolika se setkal středověký školák za celý život.

Jenže. Ohlásí-li moderátor, že „Na dálnici D1 došlo dnes k deseti dopravním nehodám, při kterých byli tři lidé těžce zraněni...“, má pravdu, ale v jiném, reálnějším, měřítku ji nemá. Měl by totiž oznámit: „Na dálnici D1 dnes úspěšně dosáhlo svého cíle půl miliónu automobilů, jen deseti z nich se to nepodařilo...“

Studie prokázaly, že televize směřuje k zavádějící interpretaci některých oblastí reálného života. Na obrazovce se zločin stává desetkrát častěji, než ve skutečném životě. Více jak polovina postav televizních seriálů je týden co týden zapletena do násilné konfrontace. Pravidelní diváci přejímají toto nepřesné a neproporční hodnocení reality do svého způsobu vnímání světa a výsledkem je jejich bázlivost a paranoidní hodnocení: mediální verze života se jim stává reálnější než realita sama.

Možná jsme se v oblasti médií dostali za kritickou mez schopnosti člověka zdravě a proporčně se v té záplavě informací orientovat. Ve školách se umění jak přečíst noviny nebo jak

si vybrat z nabídky televize bohužel nikde neučí. Mediální výchova, stejně jako výchova politiků nebo podnikatelů, zkrátka neexistuje. Možná si současný člověk, jako tvor nedokonalý a duchovně nevyvinutý, dnešní možnosti masových médií (stejně jako atomovou energii, nebo, jak tvrdí Indové, harmonii v hudbě) nezaslouží.

Již Konrad Lorenz zjistil, že zvířata sice jsou přirozeně agresivní, ale mají ve svém chování zabudované odpovídající brzdy. Vlk má tuhle brzdu samozřejmě daleko silnější než holubice — však také jeho tesáky jsou patřičně nebezpečnější než zobáček. Pak stačí, aby soupeř sklopil hlavu a svěsil ohon mezi nohy, a čelisti toho silnějšího nesklapnou. Jenže, ukázalo se, že holubice s narušenou vazbou tohoto typu klidně uklove jinou holubici k smrti.

Každá politická, soudcovská či žurnalistická pozice by tedy měla být (v odpovídající proporcii) jištěna odpovídající „brzdou“ či mechanismem zabraňujícím zneužití. Jinak a jindy se této instituci říkávalo smysl pro morálku, střet zájmů, moudrost sněmu starších atd. Bylo by tedy v zájmu společnosti, aby předsedové stran, soudci a prokurátoři, šéfredaktoři deníků či televizních novin měli odpovídající a psychologicky ověřenou kvalifikaci.

Člověk má svou „brzdu“ agresivity dimenzovanou dle svých jediných zbraní, kterými ho vybavila příroda — paží a nehtů. Na tolik pokusitelskou supermoc předsedů a vedoucích stran, senátů, parlamentů či spolků už nestačí. Příroda jako by ztratila smysl pro proporcii. Skeptik a realista ale namítne — skutečně? Co když právě dnešní chaos a střety (náboženských, politických, mocenských, naftářských atd.) zájmů jsou způsobem, jakým příroda svým tempem koriguje výstřelek, úchylku — a až se tu vyvraždíme navzájem, zkusí jinou evoluční variantu?

Ztratili jsme smysl pro proporcii. Vždyť to znáte: partneři se rozvádějí, protože on si neuklízí ponožky, a ona mu je práť nebude. Příbuzní spolu dvacet let nemluví, protože tamta jí tenkrát nepůjčila to sádlo. Politici si jdou po krcích.

Teprve ve chvílích skutečné krize rychle přehodnocujeme měřítko. Věci a jevy, které jsme celý život pokládali za bezvýznamné a nicotné, jako pohlazení, úsměv partnera či partnerky,

vztah k blízkým, pocit radosti z úspěchu druhého, možnost podat pomocnou ruku, se najednou dostanou do správných proporcí.

Možná by pomohl recept jednoho anglického lorda, který každý den ráno četl přesně jeden rok staré noviny.

Možná stačí zpívat si známou Svěrákovu písničku o tom, že nemít prachy, zažít krachy — nevádí...

Možná stačí rozhodnout se, že ten (zdánlivě ztracený) smysl pro proporcii začneme znovu hledat.

Anděl strážný aneb chvála cestování

Dnes už málokdo vzpomíná, jak složité bylo cestování. Přísliby, doložky, odvolání. Když jsem počátkem roku 1989 dostal pas a chtěl po letech vycestovat (StB začala otravovat ne mne, ale organizátory mých přednášek či koncertů), snad na delší dobu, koupil jsem si letenku do Amsterodamu.

Na letiště jsem dorazil raději o dvě hodiny dříve, abych „jim“ dal šanci. Prohledávali mne tři hodiny a zabavili mi opět pas. Později jsem se dověděl, že na tzv. doložkách bylo tajné číslo, které předem určovalo, koho pustit, a koho ne — tedy že to celé byla jen obvyklá estébácká habadůra. Letenku nechali propadnout a pak mi zabavili pas. Půl roku jsem psal a odvolával se a pas opět vybojoval. Druhý pokus se konal v říjnu 1989.

Večer před odletem jsem měl ještě poslední pořad (pouštěl jsem nejnovější hudbu new age a povídal o tom, co se děje ve světě). Po skončení za mnou přišla mezi jinými nadšenými posluchači i jedna dívenka a vnucovala mi coby dárek takovou tu malinkou jakoby staniolovou figurku andělíčka, co se věší na vánoční stromeček. Já to nechtěl, ale pak jsem podlehl a figurku si vzal, s tím, že ji tam v cizině někomu potřebnému předám.

Na letiště jsem dorazil, s andělíčkem v kapse, o tři hodiny dříve, abych „jim“ opět poskytl dost času na prohledávání. Jenže v okamžiku, kdy jsem uniformě za sklem podával pas,

zhasla všechna světla v hale. Ve velmi slabém světle nouzového osvětlení příslušník pasové služby chvíli mžoural do mého pasu, pak se zeptal, kam letím, já řekl že do Amsterdamu, on chvíli váhal, ale pak mi dal razítko a mávl rukou. Prošel jsem, odbaven, do další haly, a světla se rozsvítila.

V Amsterdamu jsem strávil dva měsíce a andělíčka věnoval jednomu postiženému dítěti. Přestože mne úřady ujistily, že mi okamžitě dají politický azyl (měl jsem s sebou některé dokumenty, dosvědčující mé disidentské věznění a odsouzení), čekal jsem. Sledoval jsem CNN a reportáže z Prahy a Berlína (slavná zeď se hroutila), a když se nic nedělo, rozhodl jsem se i přes zoufalé lomení rukama přítele Wima vrátit se do Prahy. Vrátil jsem se 16. listopadu 1989.

Vždy jsem záviděl cestovatelům. V roce 1979 jsem, po dvou letech příprav, desítkách odvolacích dopisů a vítězství v japonské konverzační soutěži, dostal povolení jet na šedesát dnů do Japonska. Změnilo mne to na celý další život. V rámci tehdejšího cyklu přednášek pro Jazzovou sekci, a zvláště pak po roce 1989, jsem pak systematicky povzbuzoval všechny, ale především mladé, aby cestovali.

Vyprávěl jsem, jak je důležité cestovat. Ne s cestovní kanceláří, ale sám. Alespoň dva tři měsíce žít jinde, jinak. Poznat cizí kraje, mentalitu, kulturu. Poznat sebe. Vyprávěl jsem, jak jsem si dělal soukromý průzkum a zjistil, že prakticky všichni (slavní) mužové a ženy, kterých jsem si vážil, strávili v dobách svého mládí půl roku někde v cizině.

Před několika lety požádal jeden tehdy patnáctiletý hoch tatínka o nějaké peníze na prázdniny. Otec vytáhl furiantsky padesátikorunu a se slovy „a teď tě nechci dva měsíce ani vidět“ si myslel, že je to tím vyřízeno. Hoch zmizel a během dvou měsíců přišly dvě pohlednice ze Španělska. Když se vrátil, vrátil otci ušetřenou dvacetikorunu. Domluví se třemi jazyky a má kamarády po celé Evropě.

Tohle je přesně ten způsob, jakým by mladí měli cestovat. Peníze, trasa, přípravy nejsou důležité. Mladí mají své anděly strážné — odvahu, mládí, drzou naivitu.

Mega

Svět kolem nás začíná být „mega“ (v řečtině ovšem *meegas* znamená prostě velký). Možná by se děti měly při stupňování učit „velký, větší, mega“.

Uvědomil jsem si to naplno den před Štědrým večerem hned dvakrát. Jednak když se na „zip“ nevešly počítačově zpracované stránky starší BARAKY, které vysázel jiný grafik v jiném studiu, a já to všechno chtěl mít v jednom počítači (každá ilustrace měla neuvěřitelně hodně „mega“, a navíc v počítači o sobě tvrdila, že má třeba 10 mega, ale na zip nechtěla, protože tam se tvářila, jako když má 20 mega, a nikdo nevěděl, čím to je).

Po druhé jsem z toho všeho byl „mega“, když jsem stál dlouhatánskou frontu u pokladny v megastore Bontonlandu. Chtěl jsem tchánovi, který je nadšeným posluchačem klasického jazzu, koupit k Vánocům céděčko Modern Jazz Quartetu. Našel jsem svůj titul, ale pak jsem musel stát v jedné z dlouhatánských front k pokladnám. Když jsem po deseti minutách byl pátý na řadě, pokladní na kasu umístila ceduli „Pokladna zavřena“, a odešla. „Kolegyně ještě nepřišla a nevíme, kdy přijde,“ neuklidnil nás další pokladní, a tak se hudrající fronta snažila vmísit do dalších front, a já šel vrátit CD na místo a odešel bez dárku.

Divné věci se dějí.

Začalo to v 70. letech, kdy každý víkend, aby utekly z města, prchaly tisíce lidí, a pak se nacpaly do „města“ chat. Nedávno jsem opět viděl údaje, dokazující, že každou další postavenou dálnicí se v celkovém souhrnu (protože aut je víc a při výjezdu z dálnic se to všechno ucpe) doba, nutná k přemístění osoby z místa na místo, prodlouží, místo aby se zkrátila.

Jedinec, jakž takž rozumně se chovající, v davu zpitomí nebo co a řve a dupe a dělá (třeba na fotbale nebo manifestaci nebo předvolebním shromáždění) věci, které by jinak nedělal. V říši zvířat dělají podobné mega pitomosti i přemnožení lumíci, termity nebo kytovci. I taková rakovinná buňka prostě zblbne a megaroste.

Velké a větší a mega obchodní domy, postavené proto, aby měl člověk větší pohodlí, nalákají davy lidí a fronty u pokladen

(a lidské vzteky) jsou tak daleko horší než kdysi mezi těmi pár sousedy v malém obchůdku v ulici, kde bydlíte.

Francouzi přišli už koncem 70. let na to, že „sídliště“ nefunguje. Ukázalo se totiž, že z jakéhosi důvodu v domě nad pět pater a tři vchody nefungují mezilidské vztahy. Lidi se odcizí, narůstá počet nemocí, a za pár let je takový dům pro výdaje státu přímo katastrofální. Vyplatí se tedy paneláky zbourat a postavit „lidštější“ bydlení.

Jako novinář jsem stále nespokojen s tím, co obsahuje můj počítač. Nikdy jsem nepracoval a nechtěl pracovat s tabulkami, nepoužívám obrázky, kreslení, různé ty „office“ věci, ale když mi přítel z Havaje pošle mailem svou fotku, počítač protestuje, že má málo místa na disku. Proč si nemohu pořídit jen takový program, který by mi vyhovoval? To je jako kdybych šel do pekárny pro chleba, ale musel vzít taky vánočky, preclíky, kokosky, strouhanku a kávu. Přitom každý nový megalomanský software zabírá na hard disku mého počítače stále víc mega.

Jestli s tím něco neuděláme, budoucí mega svět asi nebude k příliš příjemnému žití. Co je malé — a člověku a jeho rozměrům i fyziologickým a sociálním danostem přiměřené — je přece hezké.

Možná bychom tedy měli začít stupňovat jinak i další přídatné jméno: blbý, blbější, mega.

Hvězdičky na obrazovce

Zjišťuji, že lidé se dívají na televizi a neumí to. Dívají se na všechno se stejným očekáváním.

Nemám na mysli to nekonečné očekávání, že alespoň jeden pořad bude vynikající. To byla záležitost do roku 1990. Jde mi o kvalitu. Mluvím o jisté bezbrannosti, s jakou se lidé nechávají zblbnout.

Babička poslouchávala ještě v 70. letech své tranzistorové rádio způsobem, jakým se poslouchalo rádio před 2. světovou válkou. Pokud to „hlásili v rádiu“, tak to platilo jako ten nejdokonalější zákon, a basta. Když „hlásili“, že se mají sbírat bezinky a pít

bezinkový čaj, babička zaangažovala všechny příbuzné, a ti sbírali bezinky a babička se prolévala bezinkovým čajem. Podobně prožívala vše, co „hlásili v rádiu“: sykala bolestí, když hokejistu Jiříka poslal Kanaďan Dewsberry na led, hlasitě si ulevovala „Kuš, i tu vlnu už uchvátili“, když omylem místo Hlasu Ameriky naladila Rádio Moskva, a svérázně vysvětlovala slábnoucí signál vysílání (způsobený docházející energií baterek): „Ono to moje rádio na tu dálku až z Ameriky ty vlny občas nezachytí.“ Někdy to bylo na pováženou. Jednou „hlásili“, že lidé nemají potlačovat větry, že to škodí, a tak babička nějakou dobu snaživě a hlavně hlasitě předěla pod peřinu — vždyť to přece „hlásili v rádiu“.

S televizním vysíláním je to u pilných každovečerních sledovatelů podobné: co vysílají v televizi, platí jako kdysi slovo boží, nebo alespoň slovo rodičů. Nevšimli si, že už není jen jedna televize, tedy jeden všemocný a všeznalý státní kanál a že v různých televizích vystupují spíše lovci senzací a kachen, než seriózní publicisté a moderátoři. Nezjistili, že tak jako v obchodech už není jen jeden druh másla nebo chleba, televize vysílá spoustu programů nejrůznější kvality.

Ta menší ze soukromých televizí začala nedávno vysílat zábavně diskusní pořad o různých problémech všedního života (odborně se tomu říká „talk show“). Asi chce napodobit různé ty „Tabu“ a „Áčka“ a „Kotle“ své slavnější a úspěšnější kolegyně. Téma jednoho pořadu — sex starších lidí. Bylo to trapné. Sledoval jsem, jak tento pořad lidi sledují. A žasl jsem nad naivitou, nezkušeností a bezbranností jak diváků, tak především účinkujících.

Nedochází jim, že jsou manipulováni. Že je někdo zneužívá — vydělává na jejich problémech. Že to není pro ně, nebo s nimi. Že původním smyslem takovýchto pořadů není pomoci těm, kteří mají problémy, ale přilákat více lidí k obrazovkám, mít tak vyšší sledovanost a vydělat více peněz. Že je to iluze a podvod. Tyhle pořady se tváří lidsky a terapeuticky, ale jsou tak povrchní a senzacechtivé, že semelou i ta nejušlechtlejší předsevzetí účinkujících i moderátorů. Nikdy není čas na skutečnou diskusi.

Samozřejmě, cizí neštěstí potěší. V Itálii se dlouhou dobu vysílal pořad, který bych pracovně nazval „Když to nemůžu

řít nikomu, řeknu to všem“. Vybraný člověk ale byl, na rozdíl od našich televizí, nasnímán tak, že nikdo neviděl, kdo to je! Takto anonymně se pak celému národu svěřoval s těmi nejintimnějšími a nejtrapnějšími momenty svého života. Naše obrazovky bohužel skýtají přehlídku trapných tváří a výkonů nejen nevzdělaných obětí masmediální výroby peněz, ale i politiků a jiných jinak docela inteligentních lidí.

Předpokládat, že si průměrný každodenní sledovatel televizních vysílání sám od sebe uvědomí, jak je oblbován, je stejně tak nesmyslné, jako čekat od provozovatelů vysílání, že přestanou lidmi manipulovat.

Možná by se měly znovu vysílat různé ty hvězdičky (nebo jiné symboly), aby si diváci uvědomili, o co jde. Například různý počet hvězdiček by označoval pořady nepřístupné mládeži do 12 let, 15 a 18 let. Pořady svou úrovní vhodné pro hospodské štamgasty by mohly být označeny půllitrem piva, pořady svou úrovní nepřesahující všeobecnou úroveň vesnických žen zadělávajících na knedlíky pro své muže traktoristy by mohly být označeny vařečkou, romantické nekonečné seriály by mohly být označeny symbolem polibku a lechtivější filmy a pořady by v jednom rohu obrazovky zdobilo červené srdíčko. Některé pořady by pak mohly být provázeny symbolem značky „zákaz vjezdu“ s velkými písmeny IQ uprostřed.

Možná by se také měly pořádat kurzy sledování televize. Zájemci by se učili už podle typu televize a názvů či prvních tří minut toho kterého pořadu rozlišovat kvalitu a potenciální škodlivé účinky sledování TV programů. Existovaly by limity škodlivosti a denní tisk a rozhlas by měl ze zákona povinnost vyhlášovat překročení těchto limitů (diváci by pak museli omezit „provoz“ televizorů). Možná bychom měli nějak odměňovat ty, kteří dokáží televizor v průběhu pořadu i vypnout.

Jinak celá společnost skutečně zblbne. TV stanice a pořady totiž stále profesionálněji předstírají, že vědí, co je to život, a že znají všechna řešení. Producenti, dramaturgové a moderátoři navíc propadají iluzi, že mají návod nejen na úspěšný a hojně sledovaný pořad, ale také návod na život. Jenže zkuste se naučit jezdit na kole podle návodu! Jedna žena se několik hodin marně snažila podle návodu sestavit kuchyňský robot, který si právě

koupila. Nechala proto vše rozloženo na stole. Ráno zjistila, že robot je sestaven a dokonce funguje. Služce se to podařilo. „Jak jsi to dokázala?“ ptala se paní. „Když člověk neumí číst,“ odpověděla služka, „je nucen používat hlavu.“

Proto pozor: jestli se nenaučíme zacházet s fenoménem televize, a zvláště s tzv. „talk shows“, které nám stále agresivněji vsugerovávají, že za nás umí „číst v životě“, ztratíme nejen svou hlavu.

„Problémy“ ekologie jinak

„Trvale udržitelné společnosti nedosáhneme dřív než za několik dlouhých desetiletí. Proč? Potřebovali bychom do nové společnosti dosadit milióny nových lidí. A ti nejsou. Ani my k nim nepatříme.“

(citát z příspěvku účastníka ekologického semináře)

Zkusme uvažovat trochu jinak než obvykle. Co takhle si ty „nové lidi“ porodit a vychovat? Ukazuje se, že dnes již víme, co a jak. Začínáme tušit a žasnout, jak formujeme svůj svět a jak moc ho (nevědomě) utváříme k obrazu chaosu v naší mysli. Začínáme tušit a žasnout, jak moc jsme tím, co a jak nejen jíme a dýcháme, ale především mluvíme a myslíme. Že skutečný problém jsme my a způsob, jak myslíme.

Ukazuje se, že musíme změnit především způsob, jakým vnímáme svůj svět, a že je to možné a vlastně, když se k tomu rozhodneme, docela snadné. Už víme co a jak. Jen je třeba začít své vize uskutečňovat, a začít třeba od toho, že změníme způsob, jakým o „problémech“ uvažujeme. I v ekologii platí to, co platí pro život sám. Vše začíná v naší mysli. Známé heslo amerických lidí „nového věku“ je dnes delší: *Think globally, act locally, change individually*. Česky tedy „Uvažuj globálně, jednej lokálně, změň se individuálně.“

Zkuste následující řádky brát ne jako výzvu k dalším argumentům, proč právě to či ono by u nás nefungovalo, ale jako inspiraci pro změnu postoje nejen k ekologickým problémům současnosti.

1) PŘELIDNĚNÍ, POTRAVINY

Pokud se týče nárůstu populace, víme přece, že problém neexistuje tam, kde je poskytnuto ženám dostatečné vzdělání. Spisovatel Daniel Quinn nedávno v rozhovoru pro časopis SUN na toto téma prohlásil:

Většina lidí si myslí, že lidé měli, než vynalezli zemědělství, hlad. Jenže to je naprostý nesmysl. Lidé nebyli o nic víc hladoví, než jsou hladoví ptáci nebo srnky v lese. Mezi lovci a sběrači hladomory nebyly, protože pokud došly potraviny, kmen se prostě odstěhoval jinam. Teprve až se lidé usadili na jednom místě a nechtěli se odstěhovat, když přišlo sucho, přišel i hladomor. Samozřejmě se v této souvislosti musíme zamyslet nad problémem přelidnění. Především je třeba si uvědomit, že pokud má populace kteréhokoliv druhu narůstat, je třeba pro ni mít dostatek potravy. Nebo opačně, má-li kterýkoliv druh více potravy, jeho populace se zvětší. V přírodě samotné populace neustále rostou nebo se zmenšují. Populace jelenů vzroste, dokud stačí potrava, není-li potravy dost, populace jelenů se zmenší. Tím ale přibude potravy a populace se opět zvětší. A tak dokola. Takto funguje přirozená zpětná vazba, která v přírodě udržuje populaci v rovnováze s přírodními zdroji. Když ale člověk začal ve velkém praktikovat totalitní zemědělství, této zpětné vazby se zbavil. Pokaždé, když populace naroste, zvýšíme produkci potravin. Mezi růstem populace a růstem produkce potravin existuje nepopíratelná přímá souvislost. Jinak řečeno, lidé se mylně domnívají, že růst populace je jen otázkou jakési sebekontroly a že člověk se neřídí stejnými zákony jako ostatní tvorové v přírodě. Musíme si ale uvědomit, že podléháme stejným přírodním zákonům jako všechny ostatní biologické druhy. Naše populace bude růst tak dlouho, dokud bude růst produkce potravin. Lidé nehladoví proto, protože není dost potravin. Produkuje stále více potravin, ale ty se k hladovějícím lidem nedostanou.

2) NEDOSTATEK ENERGIE

Již před lety v USA a v Japonsku zjistili, že nárůst spotřeby elektrické energie se dá celý pokryt úsporami její spotřeby. Jinak řečeno, neustále se zlepšující technologie vyžaduje stále menší příkon energie.

V Japonsku mají např. všechny vypínače na lampičkách, vypínače pro domovní světla nebo světla na chodbách hal a úřadů, malý reostat. Chcete větší nebo menší světlo (a tedy i spotřebu)? Pootočíte reostatem. Haléřová záležitost s obrovskými úsporami. Stát dotuje elektrospotřebiče, které mají nižší spotřebu, takže každý nový typ je vlastně levnější — no nekupte to.

USA je zemí i hollywoodskými filmy proslavenou obrovskými ledničkami a mrazničkami. Ty měly po válce výkonnost 60 % (silné stěny, motor nahoře), ještě před nedávnem měly výkonnost, díky modernímu tvaru, tenkým stěnám a motoru dole, jen 35, 40 %. Pokud tedy taková mraznička měla spotřebu 1200 kW za rok, stačilo několik let vývoje a spotřeba nových ledniček byla šestkrát menší! A co víc, prý již existují prototypy ledniček, které mají spotřebu 6 kW za rok — tedy 200 × menší! Víte čím jsou poháněny? Svou lednici „dobijete“ vždy, když ji otevřete a na solární články dopadne denní světlo. V našem prostředí by to znamenalo žádné Temelíny a méně škodlivých emisí atd.

3) NEDOSTATEK PITNÉ VODY

V Japonsku mají v zásadě dva druhy našich typů WC. Suché a mokré. Mísa vypadá jako ta naše, jen vybavení je lepší. Mají např. vyhřívané prkýnko, při otevření jim mísa zahraje atd. Někdy vám dokonce prkýnko změní teplotu, tep, tlak, pH, galvanický odpor kůže a vše automaticky odešle do počítače vašeho obvodního lékaře, který tak má neocenitelné údaje o vašem zdravotním stavu. V tom suchém provedení vykonáte potřebu, otevřou se lamely a vše propadne do speciálního pytle se speciálním uzávěrem, který se, když je pytel plný, automaticky uzavře, spustí neutralizační proces, a vy prodáte ten pytel farmářům jako hnojivo.

Mokrý varianta se liší tím, že za mísou je, stejně jako u nás, zabudován rezervoár na vodu. Má stejný tvar jako u nás, jen s menšími odlišnostmi. Na stěně je páčka, označená „malý“ a „velký“. Po malé straně menší objem použité vody, po velké straně je použita všechna voda.

Jenže víko rezervoáru vypadá jako prohlubeň umyvadla, s odtokem dole. Ze zdi trčí rourka, ale bez kohoutku. Když

vykonáte potřebu a zmáčknete příslušnou páčku malý nebo velký, z rourky začne do rezervoáru téci voda, kterou si umyjete ruce: využijete tu vodu dvakrát za sebou.

4) AUTOMOBILISMUS

Již před lety jsem četl o studii, která prokazovala, že ve dvousettisícovém městě by se za pouhý jeden rok vrátily náklady na vybudování městské hromadné dopravy ve formě dvou-rychlostních pohyblivých (zastřešených a v zimě vytápěných) chodníků a systému potrubní pošty (pro dodávky surovin do obchodů a např. pošty do domácností) jen díky neproplaceným pojistkám za dopravní nehody. A to nehovoříme o všech dalších výhodách, co se týče prostředí.

I zde to začíná změnou myšlení. V Tokiu měli v polovině 70. let s automobilismem obrovské problémy. A tak bez výjimek zakázali jakýkoliv provoz automobilové dopravy v centrech mnoha čtvrtí vždy o víkendu a denně na hodinu po poledni, kdy chodí úředníci na oběd (lidé více jezdili na kolech a pod povrchem funguje metro). Zároveň ale magistráty povolili kavárníkům vytáhnout přenosné stolky a slunečníky a na ulicích zařídit improvizované kavárničky. Lidé, většinou automobilisté, začali mít své ulici zase rádi. Přestali na ně myslet jako na špinavý, hluchý, neustále přeplněný zdroj problémů. Za velmi krátkou dobu se ve městě, ve které žije více obyvatel než v celé ČR, vyčistil vzduch a za pár let se dokonce i do řeky vrátily původní ryby.

5) TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Rozvoj průmyslové výroby, neustálý a nezbytný růst hrubého národního důchodu — co když i to je jedna z mnoha ekonomických iluzí? Přečtěme si znovu Schumachera (*Small is beautiful*), konkrétně kapitolu nazvanou Buddhistická ekonomika.

Buddhisté tvrdí, že práce umožňuje člověku využít a rozvíjet vlastní schopnosti, práce pomáhá v duchovní cestě překonávání egocentrismu tím, že člověk pracuje na společném díle, a práce vytváří zboží a služby, které jsou zdrojem příjmů, nezbytných pro vlastní existenci. Buddhisté vidí podstatu civilizace nikoliv v rozmnožování potřeb a zvyšování konzumace, ale v očišťování lidské povahy. Práce je pro ty, kteří ji vykonávají, a v koneč-

ném důsledku i pro ty, kteří užívají takto vzniklých výrobků, požehnáním. Materialista se zajímá o zboží, buddhista se zajímá o osvobození.

Buddhismus je ale velmi tolerantní světonázor, a není proti fyzickému blahobytu. Není to podle něj bohatství, co stojí v cestě osvobození, ale připoutanost k tomuto bohatství, není to potěšení z příjemných věcí, ale touha po nich, co brání lidem být šťastní a svobodní. Proto je základem buddhistické ekonomiky prostota a nenásilí. Jinak řečeno, podivuhodně malé prostředky vedou k mimořádně uspokojivým výsledkům. Mimochodem, přál bych vám popovídat si s japonským nebo barmským řemeslníkem, jehož výrobky jsou maximálně účelné, ale také navšost krásné, a který, čím je starší, tím je i lidsky moudřejší.

Moderní ekonom je zvyklý měřit životní úroveň množstvím roční spotřeby: věří, že ten, kdo spotřebuje více, je i šťastnější. Buddhistický ekonom by rád dosáhl maximálního blahobytu s minimální spotřebou: ví, že čím méně času člověk spotřebuje například na výrobu a tvorbu oděvu, tím více času zbude na tvůrčí činnosti a zábavu.

Z jeho hlediska je např. oděvní návrhářství, svět vysoké módy a každoročních nových kolekcí, nebo výroba látky, která se musí rychle obnosit, aby bylo nutno koupit novou, nesmyslné. Moderní ekonomika považuje spotřebu za cíl a výrobní činitele — půdu, práci, kapitál — za prostředky. Její svět je tedy plný tlaků, napětí. Ve světě buddhismu lidé uspokojují své potřeby v té nejskromnější míře, a tak neohrožují jiné: činí dobro. Vyrábí se z místních zdrojů pro místní potřeby. Zatímco západní ekonom se chlubí tím, že dokáže na trh v Praze dovézt „lacinější“ brambory z Nového Zélandu a že pomeranče jsou levnější než domácí jablka, pro buddhistu, který je schopen vidět i vnější souvislosti (dopravní náklady a jejich vliv na životní prostředí), je to neúspěch. Zatímco západní ekonom ctí jen výsledky, a neohlíží se na to, kolik nerostného bohatství vyplývá a živého zničí, buddhista uctívá všechno živé i neživé: zvířata, stromy, krajinu.

Mimochodem, i západní varianta alternativního přístupu k práci, LETS systémy, je dokladem o nutné změně postoje nejen k tomu, čemu říkáme práce.

TŘI POZITIVNÍ PŘÍKLADY

(JAK SE DÁ VYŘEŠIT NEŘEŠITELNÝ PROBLÉM)

Ray Anderson je druhým největším výrobcem průmyslových podlahových krytin v USA, takových těch jakoby koberce, které se používají v hotelích, v letištních halách atd. Tyhle „koberce“ se samozřejmě vyrábějí z umělých hmot, přesněji z ropy. Tedy značně znečišťující surovina i značně na prostor náročná výroba. Ray Anderson se před dvěma lety, když si přečetl knihu Paula Hawkena *Ekologie obchodu*, rozhodl ukončit závislost své společnosti na ropě. Jeho společnost vyvinula naprosto nové druhy krytin z recyklovaných surovin a samy koberce jsou také dokonale recyklovatelné. Tedy žádné znečištění, žádný odpad. Navíc se snaží přesvědčit zákazníky, aby si koberce jen pronajali, a až bude opotřebovaný, tak ho vrátí výrobcí, který ho zrecykluje a dostanou nový. Jinými slovy, z Andersona je dnes trvale udržitelný průmyslník.

Řeknete si, že na rozdíl od vás má Ray Anderson možnost takovou změnu prosadit. Jenže jde o to, že udělal, co mohl udělat. A na světě neexistuje člověk, který by byl bez jakékoliv možnosti cokoliv kolem sebe změnit. Musíme se zbavit ideje, že sami nic nezmůžeme.

V roce 1972 se rodilý Bangladéšan Muhammad Yunus, profesor na univerzitě v USA, rozhodl vrátit do své hladomorem zrušené vlasti. V roce 1996 přednesl na Světovém fóru v San Francisku strhující referát, popisující jeho dlouhodobý ekonomický experiment, který začal s jednoduchou hypotézou: Chudí lidé v Bangladéši, pokud se jim poskytne malá finanční půjčka na nízký úrok, budou schopni za několik let půjčku vrátit. Čtyřicet dva lidí v jedné malé vesnici dostali každý 27 dolarů. Za rok peníze do centu vrátili a v rámci svých možností už podnikali, takže nikdo z nich už neměl hlad. Pak dostali půjčku obyvatelé dvou vesnic, pak pěti vesnic. Muhammad Yunus dva roky přemlouval banky, aby přispěly na program, který by poskytl půjčku padesáti, nebo sto vesnicím. Nakonec jednu banku našel, program se rozjel, je velmi úspěšný, a Grameen Bank je dnes celosvětově uznávaná za přínos k řešení ekonomických problémů třetího světa. Nakonec si vesničané

založili vlastní banku a dnes, po dvaceti letech, je v projektu zapojeno 36 000 vesnic a banka s dvanácti tisíci zaměstnanci půjčila peníze na stavbu domku a začátek podnikání více jak dvěma miliónům vesničanů.

Již několik let získávají bývalí rybáři z turistického „průmyslu“ pozorováním velryb 10× více zisku než by získali, kdyby velryby lovili.

Pokud bych to, co jsem chtěl naznačit, měl „filosoficky“ a teoreticky shrnout, mohlo by to vypadat asi takto:

Zrození. Dnes již víme, že první minuty života novorozence jsou pro jeho další emocionální rozvoj naprosto zásadní a určující. Je prokázáno, že většina kriminálních činů je páchána stále stejnými delikventy, a naprostá většina z nich byly děti nechtěné nebo ty, které strávily první měsíce svého života v ústavech. I my jsme takoví, jací jsme, právě proto, že jsme ve velké většině byli zrozeni do oslepujícího světa nemocnic a k mamince jsme se dostali jen na dobu kojení. Pojdme změnit sebe a svět tím, že změníme způsob, jakým se rodí naše děti.

Výchova a vzdělání. Dnes již víme, že každé dítě je geniusem a že naše typy škol, pocházející z 19. století, v dětech přirozenost a talent spíše ubíjejí, než rozvíjejí. Víme, jak rozhodující je, jestli bude dítě vyrůstat v prostředí plné lásky, pohlazení, tolerance, podpory, pochvaly. Už dokonce dokážeme jednoduše odstranit poruchy učení a chování (a spoustu následných zdravotních i psychických potíží v dospělosti), odstraníme-li jejich příčiny: traumatické zkušenosti z dětství a ze školy. Pojdme změnit sebe a svět tím, že změníme způsob, jakým vychováváme sebe i své děti.

Úmysl. Dnes již víme, že začne-li člověk pozitivně uvažovat, změní postupně způsob, jakým vidí svět. Přestane být nemocný. Objeví v sobě toleranci, umění naslouchat, laskavost a schopnost vychutnat každý okamžik. Jeho úmysly začnou být pozitivní. A na správných místech začne potkávat ty správné lidi, informace, návody k řešení, způsoby, jak být šťastný. Dlouhodobý jogín vegetarián je přirozeně hlubinný ekolog. Pojdme změnit sebe a svět tím, že začneme myslet, mluvit a jednat pozitivně.

Náš svět je totiž takový, jakým ho vidíme. Vnímáme-li ho jako problém, máme problém (a stažené tělo plné adrenalinu, neschopné problém vyřešit, frustrované dalšími narůstajícími a neřešitelnými problémy, následně tedy nemocné atd.). Pokud ale dokážeme změnit způsob, jak svět vidíme, pokud začneme svět a život vidět jako radost a zázrak stvoření, změníme nejen svůj postoj ke světu, ale následně i svět samotný.

Jsmo to, v čem a jak bydlíme a žijeme

Ve své autobiografii *Memories, Dreams Reflections* popisuje C. G. Jung postupné budování svého domu v Bollingenu u Curyšského jezera. Impulsem pro stavbu byla snaha „sdělit svou víru do kamene“. Jung cítil, že „slova a papír... nestačí. Potřeboval jsem něco víc. Rozhodl jsem se vybudovat dům z kamene, abych tak vyjádřil své nejhlubší myšlenky“.

Jung svůj dům budoval ve čtyřech fázích a vše dokončil tím, že si sám namaloval na stěny pokojů, a dokonce i ložnice, své obrázky. „Nejprve to mělo být něco jako africká kruhová chýše, která tak dobře symbolizuje jednotu... ale pak jsem zjistil, že by to bylo příliš primitivní, a rozhodl se postavit dvoupatrový dům. Když jsem ho v roce 1923 dostavěl, zjistil jsem, že to je obytná věž.“

O čtyři roky později přistavěl další budovu a za další čtyři roky ve věži vybudoval místnost pro meditaci. Po dalších čtyřech letech cítil, že potřebuje víc otevřeného prostoru, a přistavěl dvorek a lodžii.

Jung tak svůj dům vystavěl jako kamennou reprezentaci vlastní vyvíjející se psychiky. Bylo to místo, říkal, „kde jsem ve středu svého života, kde jsem nejvíc sám sebou“. Tam mohl uvažovat o tom, kdo je a kým se stal.

Naše domy, nebo byty, nás ovlivňují daleko víc, než jsme schopni si uvědomit. Někteří současní psychologové nacházejí přímé vlivy zařízení bytu v dětství na charakterové vlastnosti

nebo psychické potíže budoucích dospělých. Zařízení a výzdoba pokoje dodá zkušenému pozorovateli spoustu informací o nevědomých trendech a motivech jeho obyvatele. Terapeuti zjistili, že skutečného pokroku v terapii lze dosáhnout jen v terapeutově kanceláři, ale ne tam, kde je klient doma.

Když jsem se jednou za čas vracel navštívit svou matku, když ještě žila, do svého rodného města, přesto, že jsem na sobě, co se týče zvládnutí emocí, hodně pracoval, v bytě, kde jsem vyrostl, jsem se třetí den vždy opět s matkou pohádal tak jako za mlada. Přemýšlel jsem, čím to může být. Došlo mi, že ve stěnách bytu jsou jakoby „otisknuty“ všechny naše hádky a nedorozumění, a meditace nemeditace, člověk začne rezonovat — podlehne vlivu prostředí.

Dnes, vždy na konci každého mého týdenního semináře, kdy jsou jeho účastníci a hlavně účastnice docela jiní, teď už uvolnění a rozesmátí lidé plní optimismu a energie, radím: až přijedete domů, přestěhujte si nábytek ve vašem pokoji. Upravte si něco jinak, nově. Změňte energii svého pokoje či bytu. Jinak za pár dnů vplujete do starých kolejí starých zvyků a typů chování a reakcí.

Již před lety jsem například někde četl, že ve Francii už před více jak dvaceti lety začali bourat panelové domy, protože zjistili, že z dlouhodobého pohledu zdravotní, sociální a společenské nevýhody takového společného bydlení (tvrdí se, že dům nad pět pater a tři vchody z hlediska lidské pospolitosti nefunguje) značně převyšují zdánlivé výhody.

Mám rád Brno, ale posledních dvacet let je mi velmi líto, že střed města je prakticky neustále velmi rozkopaný. „Copak si ti lidé neuvědomují, že když žijí uprostřed nepořádku, i v jejich hlavách bude nepořádek?“ říkávám si vždy, když se procházím Brnem, ale i mnoha jinými českými a moravskými městy a vesnicemi.

Nebo jinak: také jste si všimli, jak se za posledních několik let jaksi „zmenšila“ Bratislava? Z hlavního kvetoucího města na Dunaji je teď provinční maloměsto. Jinak řečeno, i město samo odráží neutěšený stav politického života jeho obyvatel, a naopak.

Copak jsme my západané (v tomto případě Češi a Moravané) už tak hlubší a slepí, že si neuvědomujeme, jak hlubinným

způsobem tvarujeme a ovlivňujeme své životy tím, v čem a jak bydlíme? Nebyly sociální, politické a lidské zmatky životů většiny našich rodičů způsobeny třeba také tím, že jejich poválečná generace „vyhodila na smetišť dějin“ dřevěný nábytek, nakoupila umakartové stoly a igelitové ubrusy a postupně vybuďovala celá satelitní města domů a bytů, určených jen k přespání? Bytů, kde člověk nemá soukromí a pocit bezpečí?

Když na to při přednáškách znalci feng-šuej (staročínskému umění pracovat s energiemi v krajině, v domě a bytě) přímo poukážou, je nám to jasné a divíme se, jak to, že jsme na to nepřišli sami. Například — stárnoucí žena má v domě značný nepořádek, ale není psychicky schopna to nikdy uklidit. Později se zjistí, že ten „nepořádek“ je náhražkou za děti. Ty vyrostly, opustily rodný dům, a matka se nedokázala přizpůsobit nové situaci, a tak si nechává dům podvědomě plný věcí a nepořádku, jak tomu bývalo, když tam děti ještě žily. Nebo podnikatel, kterému se celé roky nedařilo, vyměnil na radu znalce feng-šuej tři velké abstraktní obrazy na stěně své kanceláře, plné chaotické změní čar a skvrn, za obrazy plné modře a vody. Za měsíc se mu začalo dařit a vše, o čem snil, se mu později i vyplnilo. Jiný podnikatel podnikal ve dvoupatrovém, nedokončeném domě bez střechy. Celé dva roky se mu nedařilo. Měl dojednané výhodné smlouvy, ale ty byly stále nepodepsány. Na radu dokončil střechu a v den, kdy byly položeny poslední tašky, podepsal dvě nejdůležitější smlouvy. Jiný pár ne a ne uspět ve svých profesích. Ukázalo se, že jim v pokoji hladký vstup blokuje dvě velká křesla po babičce. Stačilo křesla přemístit a uvolnit prostor energii od a ke dveřím, a téměř okamžitě oba dva dosáhli pracovního postupu. Nebo partneři, kteří se neustále hádali, odstranili ze své ložnice velký obraz rvoucích se tygrů a nahradili ho obrazem dvou lidí v obětí. Okamžitě se jejich vztah upravil. Nebo jiná žena, jejíž život byl velmi neuspořádaný, odstranila z předsíně velké zrcadlo, které bylo složeno ze spousty menších kousků, a nahradila ho soškou Buddha. Její život se velmi rychle upravil, zklidnil, ujednotil.

Ať už si o tom všem myslíte cokoli, funguje to. Je to vlastně logické: máme-li byt přeplněn věcmi, těžko můžeme

očekávat něco nového. Vždyť se nám do „života“ nic nového nevejde. Pak stačí uklidit, spoustu nepotřebných věcí vyhodit a hned se začnou dít věci. Máte-li potíže s odtokem vody či kanalizací, nedivte se, že máte i nedostatek peněz, tvrdí znalci feng-šuej. Máte-li příliš vysoké stropy, stačí zavěsit zvonkohru. Je váš byt orientován nepříznivě? Dejte si do okna Swarowského krystal a kochejte se pak náhodnými záblesky duhové energie. Cítíte se na některém místě v bytě často vyčerpaní? Někdy stačí umístit tam světlo, které směřuje vzhůru. Nevystavujte si fotografie nebo plakáty se zamračenými nebo trpícími lidmi. Ženy, pracujete doma? Dejte si pozor, abyste nezaměňovaly role, a striktně oddělte pracovní místo od místa odpočinku, vaření, nebo výchovy dětí. Abyste nebydly v kanceláři. A pokud jde o kaktusy, umělé věci nebo počítače, pozor — vytvářejí kolem sebe spíše těžkou, negativní energii. Atd. atd.

Octl jsem se náhodou v jednom z našich nejprestižnějších vědeckých teoretických center na přednášce, která, protože právě tihle vědci navíc nejsou zase až tak alergičtí na slova jako „posvátno“, pojednávala o posvátnosti krajiny a jakési moderní neschopnosti si v ní číst. Jak jsem všechny ty velmi učené, ale marné a zbytečné řeči poslouchal, velmi jsem si přál, aby jim na stůl spadla (třeba z teoretického nebe) jakákoliv kniha o feng-šuej. A měli by po problémech.

Právě tak, jako se na síti vyznají především ti, kteří jsou nepředpojatí k novému a jinému médiu a „internetově gramotní“, a pak se v kyberprostoru pohybují jako ryby ve vodě a jsou nadšení stále expandujícími možnostmi a vizemi, právě tak se v tom opačném smyslu slova dnes většina z nás (a především politici a teoretičtí intelektuálové) nedomluvíme a nerozumíme si nejen sami se sebou, ale ani se svým bytem a s krajinou a světem kolem nás. Jsme většinou (internetově, interiérově, emočně, sexuálně, mateřsky či otcovsky, co se týče výživy a především krajinně) negramotní. Dobře (v tomto případě špatně) nám tak.

Nedivme se pak, že jsme takoví, jaké jsou naše byty, domy, města. Chaotičtí, zanedbaní, nevědomě a často i ignorantsky nedbale opakující stále stejné chyby, neschopní zásadních řešení. Jsme to, v čem a jak bydlíme a žijeme.

A přitom, protože tohle zamyšlení bylo o podobnosti člověka a jeho bytu, by pro začátek stačilo i dovnitř našich myslí „zavěsit“ nějakou tu psychickou zvonkohru nebo Swarovského krystal.

Chvála maličkostí

Večer to byl nakonec úspěšný a stovka spokojených a k neustálému úsměvu tancem zenergetizovaných návštěvnic odešla, aniž tušila, že to mělo a mohlo být ještě lepší. Kapela, která měla svým živým bubnováním dodat druhé části večera, nazvaného *Rytmus jako terapie*, korunu, totiž nedorazila. A tak jsem pouštěl ukázky afrických rituálních bubnů další hodinu navíc, jakoby se nechumelilo (a ono asi jo a cesty byly zarúbané).

Namísto celého názvu programu totiž už měsíc předem na plakátech zbylo, díky chvilkové nepozornosti (ne)zodpovědné osoby, jen torzo informací. Oněch několik vteřin kontroly či péče a zájmu asi pro ni byly jen „maličkosti“. Jedinou reklamou tak byl narychlo z počítače vytištěný letáček A4, vyvěšený až ten večer na dveře místa akce. Zvukař se, jako obvykle, nedověděl, kolik má postavit mikrofonů, přestože jsem se na jejich počtu s onou (ne)zodpovědnou osobou domluvil dostatečně předem. Atd.

Co tím chci říci? Jakákoliv složitější akce je výsledkem spousty do jednoho prostoročasového bodu se sbíhajících aktivit. Jakmile se na počátku něco zanedbá, odflinkne, jakmile se z jakýchkoliv důvodů mávne rukou — v rámci iluzorního domnění, že je to taková maličkost, na tom zase až tak nesejde — nedopadne to dobře. Na konečný úspěch či neúspěch je vždy zaděláno již v počátečních fázích.

Kosmologové vědí, že náš vesmír v okamžiku Velkého třesku explodoval s přesností na patnáct desetinných míst! O jedno číslo na patnáctém desetinném místě víc, a už by nevznikly hvězdy a planety (a ani my), protože by rychlost rozpínání vesmíru byla tak veliká, že by se rozpadl. O jedno číslo na patnáctém desetinném místě méně, a už by byla rychlost

rozpínání vesmíru tak malá, že by se po nějaké době zase zhroutil do sebe a hvězdy a planety by nevznikly.

Na tom, jak pečlivě tu kterou akci začínáme, totiž neuvěřitelně záleží. Na každé maličkosti záleží. Na postoji, a dokonce na vnitřní, i podvědomé motivaci organizátora či aktéra záleží. Když si těhotná žena při porodu „objedná“ anestetika, dospívající dítě pak s velkou pravděpodobností začne brát jiné „chemikálie“ v podobě drog. Když osoba (ne)zodpovědná za dlouho předem připravovanou akci odflinkne propagaci, když (ne poprvé) jedná s hudebníky, jako by ji obtěžovali, a ani se pak neobtěžuje přijít se podívat, nesmí se pak divit, když se i hudebníkům začnou dít věci, a oni spoustu osudem do cesty nakladených překážek nezvládnou.

Zpěvák šamanského alikvótního zpěvu velmi dobře ví, že i ten sebemenší pohyb jeho jazyka rázem radikálně změní barvu zpěvu, nebo dokonce zničí celý tón. Právě zdánlivé maličkosti, jako například umění uvolnit před finálovým během na 100 m nebo skokem do výšky i hlasivky, dělají z některých atletů olympijské vítěze. Zeptejte se italského houslaře nebo japonského keramika, na jakých maličkostech záleží kvalita, a tedy i světová proslulost jejich výrobku. Tvůrci softwaru, ale i spisovatelé, kteří si jedním stisknutím v rámci chvilkové nepozornosti vymazali roční práci, by mohli vyprávět, jak málo stačí, aby bylo všechno jinak!

Přitom právě tyhle a jiné „maličkosti“ jsou útkem a osnovou kvality našeho života. Tam, kde je látka plná dřer nedbalosti, zákonitě propadnou zlatá zrnka radosti a milosti každodennosti (které se občas říká „teď a tady“). Když se mistra ptali, co je cílem veškerého jeho snažení, odpověděl, že pozornost. Jaká je cesta vedoucí k pozornosti, ptali se dál. Pozornost, odpověděl.

Proč to píší? Možná tak získají i jiní nepozorní, a tedy (ne)zodpovědní, šanci dostat se z pasti odflinknutých maličkostí. Jak řekl jeden moudrý člověk, k utonutí nedojde tím, že člověk spadne do vody, ale tím, že v ní zůstane.

Chůze přes oheň

TV Prima v pořadu Záhady a mystéria předstírá, že se snaží přijít na kloub některým „záhadám“, jako jsou kruhy v obilí, jasnovidectví, homeopatie nebo, jako v tomto případě, chůze přes oheň. Protože aktéry tohoto dílu byli mí přátelé, díval jsem se. Dostalo se mi toho, co jsem čekal. Bulvární způsob moderace, chtěně senzační, ale přitom i „vědecký“ přístup (vždy je prý přítomen zástupce vědy). Okecávání.

Přesto, nebo právě proto, nemohu nereagovat. Chůze přes oheň, jak se dnes ve světě provozuje, není to, co chtěl účastníkům diskuse na toto téma vnutit moderátor. Co jsou to za lidi, neustále se sugestivně ptal.

Co jsou to za lidi? Počátkem 90. let se v USA psalo velmi často o Tony Robinsovi, mladém úspěšném organizátorovi obřadů „chození přes oheň“. Robins totiž tisícům Američanů pomohl právě pomocí prastarého, a v tomto případě zmodernizovaného rituálu překonat sami sebe.

Vezměme to postupně. Co se stane s psychikou západana, který velmi dobře ví, že se může popálit, a přesto pak na konci rituálu přejde několik metrů dlouhý koberec ze žhavých uhlíků, jejichž teplota je nad 800 °C?

1) Člověk se naučí vnímat jeden ze základních prvků lidského světa, oheň, posvátně. Jako to dokázali naši prapředkové. My dnes už na oheň myslíme totiž jen spotřebně (plynový sporák nebo opečený buřt), nebo negativně (požáry).

2) Na vlastní kůži zjistí, že doposud jediný akceptovatelný, tzv. vědecký materialistický přístup selhává: pro fenomén, že se za jistých okolností dá přejít koberec ze žhavého uhlí a nepopálit se, není, ač se různí skeptici snažili jak snažili, vědecké vysvětlení.

3) Překoná program své mysli. Zjistí, že to vůbec jde, překonat celoživotní program, který bez možnosti výjimky tvrdí, že oheň se přejít nedá. A když to jde v tomto případě, co když dosavadní jediný uznávaný způsob vidění reality také není nenahraditelný?

4) O kousek hlubinněji a víc pozná sám sebe. Adrenalinové vzrušení, strach, vzrůstající napětí, odvaha, katarze, to vše

v intenzitě, jakou většinou dosud nikdy nezažil — to jsou jen některé z mnoha pestrých barev skutečných citů a hlubinných emocí na paletě tady na Západě tolik potlačovaného člověčenství.

5) Zjistí, že rituál jako takový není něco ze „smetiště dějin“, ale velmi efektivní způsob, jak navázat kontakt s jinými lidmi na jiné úrovni a jak jinak vnímat a cítit a překonat a změnit i sám sebe. Vyladí se na skupinu. Přestává být egoistický — nemůže nespolupracovat.

6) Neobyčejně posílí své sebevědomí. *Když jsem dokázal tohle, pak už dokážu cokoliv*, říkají úspěšní účastníci těchto rituálů. Ženy jsou více ženské, muži obvykle zmužní.

7) Naučí se, že řeči nepomohou: tohle nelze okecat. Je třeba prostě vykročit a oheň přejít.

8) Zjistí, že je nesmysl obávat se budoucnosti, neznáma. Než vykročil, také mu nikdo nemohl zaručit, že se nepopálí. A on se nepopálil. Přestože logika i rozum tvrdily, že se popálí.

9) Uvědomí si, že život není jednou provždy určen (rodinou, vzděláním či jeho absencí, zaměstnáním, zvyky), ale že se může a musí neustále měnit. Že je omyl programovat a linkovat — nikdo přece netuší, co ho v životě čeká.

10) Tím vším (a spoustou dalších, ne tak popsatečných vjemů a reakcí) spustí proces dalekosáhlých změn.

Rituál chůze přes oheň (právě tak jako holotropní terapie, šamanské bubnování a další četné metody new age), tak, jak se dnes na různých kursech organizuje, je velmi účinný, hlubinný a pozitivní zásah do alibistického a rádoby pohodlného stereotypu tzv. „klidného života“. Je to velmi razantní příprava na další a další změny, které člověka v nejbližší budoucnosti zcela jistě čekají. Vřele doporučuji. Pokud bych měl tu moc, zavedl bych ho např. jako iniciační obřad pro všechny poslance, senátory, ministry a členy vlády.

Nesmysly

Anthony de Mello byl současný indický jezuita, který již za svého života proslul tím, že během svých kázání hojně používal anekdoty, vtipy a metaforické příběhy z celého světa. Napsal řadu knih, a protože on sám zase až takový grafoman nebyl, ale o to horlivěji k lidem promlouval a posluchači si jeho kázání nahrávali, ještě více knih vyšlo po jeho smrti.

V sobotu 11. 9. jsem ve vysílání ČR 1 zaslechl debatu redaktora a nějakého českého mluvčího katolické církve o oznámení, ve kterém Vatikán žádá biskupy na celém světě, aby nedoporučovali spisy Anthony de Mella. Biskupové jsou povinni varovat své ovečky před nebezpečím těchto spisů. Prý ty spisy nejsou oficiálním vyjádřením k problematice víry a to, že používal anekdoty i např. indické, židovské, arabské, není správné, protože se tím nehájí přesnost křesťanské nauky.

Jako ilustraci, co že je na spisech indického jezuita pochybené, mluvčí církve nepřesně uvedl jednu typickou anekdotu:

Při povodni se jeden věřící topí a modlí k Bohu, aby ho zachránil. Kolem jede loďka a nabízí pomoc, ale topící odmítne a modlí se dál. Jede druhá a nakonec i třetí loďka, ale on stále odmítá. Nakonec se utopí a v nebi rozhořčeně vyčítá svému Bohovi: Jak to žes mne nezachránil? A Bůh odpoví: Vždyť jsem ti poslal na pomoc celkem tři loďky!

Mluvčí církve na to řekl:

„To je ukázka, jak může vypadat nemluvení o jednom Bohu. Poukaz na to, že ta záchrana přijde od lidí, a ne od Pána Boha. Sice Pán Bůh za nimi stojí, ale viditelně nehraje žádnou úlohu.“

Zůstal jsem u rádia s otevřenou pusou. Co je to za nesmysl? V tónu hlasu mluvčího církve jsem ale zaslechl docela obyčejnou žárlivost (na úspěch de Mella), a vzpomněl jsem si opět na tvrzení dr. Lamsy, který přeložil Bibli znovu, na základě nálezu svitků v Kumránských jeskyních, přímo z aramejštiny. A zjistil, že v knize knih je kolem dvou tisíc překladatelských chyb. Aramejšтина označuje znělé a neznělé souhlásky tečkou. Zatímco původní překlad tedy uvádí Mojžíšova Boha jako „žárlivého“, v lépe dochovaných svitcích nad inkriminovaným

slovem ona tečka je, a slovo tedy zní ne „jealous“, žárlivý, ale „zealous“, horlivý!

Jedna z knih Anthony de Mella se jmenuje „Minutové nesmysly“. Nedívám se biskupům a kardinálům, že de Mella nemají rádi. Např. na str. 113 je tento kratičký příběh:

Mistr nikterak neholdoval náboženským obřadům. Když se ho na to ptali, řekl: „Vedle slunce zář lampy zanikne. I ten nejvyšší chrám vypadá na úpatí himalájské hory maličký.“

Jiný příběh na str. 115 je ještě jasnější:

Jeden z důvodů, proč se lidé stávají členy náboženských organizací, je to, že dává možnost s čistým svědomím se náboženství vyhnout, řekl jednou Mistr. A vyprávěl o své rozmluvě s žákyní, která si právě vzala obchodního cestujícího. Je hezký? No, krasavec určitě není. Má peníze? Pokud je má, tak je neutratí. Má nějaké zlovyky? Samozřejmě že kouří a pije víc, než mu svědčí. Tak proč si ho bereš, když o něm nedokážeš říct víc dobrého než zlého? Inu, většinou je na cestách a mimo domov, takže mohu být spokojená, že jsem sice vdaná, ale nemusím se trápit s manželem.

Představte si tu pro Vatikán tak ošemetnou situaci: Jezuita, který lidem vypráví takovéto příhody a tvrdí např., že: „Náboženství není vyjádřením Skutečnosti, ale náznakem, vodítkem k něčemu, co je tajemství přesahující lidské chápání. Zkrátka, náboženství je jen prst, ukazující na Měsíc. Někteří lidé se nedostanou přes studium prstu, jiní jej cucají.“

Jednou v noci Mistr zavedl žáky na otevřenou pláň pod oblohu plnou hvězd. Pak ukázal na hvězdy, pohlédl na žáky a řekl: „Teď se všichni soustředte na můj prst.“

Tváří v tvář každodenně většinou prázdnou zejcím kostelům a rychle se měnící společnosti konce XX. století kněží a biskupové v naprosté většině nejsou schopni jakkoliv reagovat. V nejlepším případě reagují žárlivě a horlivě plodí „nesmysly“ různých nedoporučení či zákazů. Jenže zdaleka ne tak vtipně, s nadhledem a schopností si ze sebe udělat srandu, jak to dokázal Anthony de Mello.

A jako obvykle, jejich „nedoporučení“ jsou pro spisy a slávu de Mella tou nejlepší reklamou.

Obsah

KYBERPROSTOR	5
Něco v síti	5
Hledá se nové médium	7
Reset	10
Zloděj na síti	15
Zloděj na síti 2	17
Vítejte v kyberprostoru	19
NOVÝ VĚK	25
Čas se zrychluje aneb co se stane 21. prosince roku 2012?	25
Energie Země	27
Machrujeme, machrujeme...	34
Zatímco	37
Tři životy	39
Faust a pasti západní cesty	42
Mefisto se může uchechtat aneb dezinformační okreska	44
Pokřivené uši aneb o nutnosti instalace nových programů	46
JAK?	49
Domeček aneb jak je důležité nelhat a nekrást	49
Žaluzie aneb druhé pravidlo udržení klidu a míru	51
Chvála skupinové meditace	53
Meditace	58
Laskavost se vyplácí	61
Ty kouříš?	62
Desátek aneb Zákon o oběhu energií	65
Hrozné mantry?	67
VĚDOMÍ	72
Změněné stavy vědomí — hrozba, nebo východisko?	72
Vědomí předchází bytí	73
Vědomí předchází bytí II	76
Vědomí, poznávání a hudba	78
Triky nevědomí	80
DUŠE, VÍRA	83
Duše a Vesmír?	83
Jak dokázat duši?	86

<i>Bhagavadgítu nestačí číst</i>	89
<i>Tolerance</i>	91
<i>Vidím, tedy chápu aneb o teorii průserů a výhodách nadhledu</i>	94
UMĚNÍ	97
<i>Kdo bude umělcem budoucnosti?</i>	97
<i>Umělec řemeslník</i>	103
<i>Čas pro Kupku?</i>	106
<i>Theodorikův odkaz</i>	109
VĚDA, POLITIKA	113
<i>Sisyfos</i>	113
<i>Sisyfos 2 aneb opravník omylů</i>	116
<i>Negociace</i>	118
<i>Demagogie²</i>	120
<i>Odvaha</i>	122
LIDSKÝ ROZMĚR	125
<i>Lidský rozměr aneb oslava roku 2000</i>	125
<i>Do nebe</i>	126
<i>Princip sebevyplňujícího proroctví</i>	128
<i>Vypínač</i>	131
<i>Exotika Vánoc</i>	133
<i>Jak si najít ženu (muže)</i>	136
<i>Zbytečné utrpení sexu</i>	138
<i>Prkýnko, ponožky a děti</i>	140
SPOLEČNOST	143
<i>Nekecej</i>	143
<i>Smysl pro proporci</i>	144
<i>Anděl strážný aneb chvála cestování</i>	147
<i>Mega</i>	149
<i>Hvězdičky na obrazovce</i>	150
<i>„Problémy“ ekologie jinak</i>	153
<i>Jsme to, v čem a jak bydlíme a žijeme</i>	160
<i>Chvála maličkostí</i>	164
<i>Chůze přes oheň</i>	166
<i>Nesmysly</i>	168

Vlastimil Marek
NĚCO V SÍTI

Fejetony, které vycházely od roku 1997
na internetu na adrese <http://svet.namodro.cz>

Vydalo nakladatelství DHARMAGAIA,
Uhelný trh 1, 110 00 Praha 1,
tel. (02) 2423 8551, e-mail: dharmagaia@atlas.cz,
společně s nakladatelstvím MAŤA (74. publikace),
Lublaňská 34, 120 00 Praha 2,
tel./fax (02) 291925, e-mail: mata@terminal.cz,
v Praze roku 1999.

Odpovědný redaktor Lumír Kolíbal.
Jazyková redakce Miroslava Šochová.
Obálku připravili Lukáš Kolíbal a Michal Nusko.
Grafickou úpravu a sazbu z písma Classical Garamond
programem T_EX připravil Bohumil Bednář, PISCES.
Tisk BBS Vimperk.
1. vydání.

ISBN 80-85905-53-1 (DHARMAGAIA)
ISBN 80-86013-57-X (MAŤA)

Distribuce v ČR
KOSMAS, s. r. o., Lublaňská 34, Praha 2,
tel./fax (02) 291925, e-mail: kosmas@kosmas.cz,
<http://www.kosmas.cz>

Distribuce v SR
EUGENIKA, Fedinova 6-8, Box 187, 850 00 Bratislava 5,
tel./fax (07) 6381 1591,
e-mail: eugenika@eugenika.sk

Nové trendy
Společná edice nakladatelství
DHARMAGAIA a MAŤA

Vydali jsme

Alberto Vojtěch Frič: O kaktzech a jejich narkotických účincích
První evropská studie o peyotlu z pera českého cestovatele. Brož., foto,
75 str., 45 Kč. ROZEBRÁNO, na jaře 99 dotisk.

Peter T. Furst: Halucinogeny a kultura
Studie harvardského antropologa o rituálním užívání halucinogenů
v magii a náboženství přírodních národů. Brož., foto, ill., 260 str.,
188 Kč.

Aldous Huxley: Brány vnímání
Proslulý esej anglického spisovatele o jeho zkušenosti s meskalinem.
Jedna z prvních knih zabývajících se bez předsudků halucinogeny
a jejich vlivem na lidské vědomí. Brož., 120 str., 84 Kč.

Timothy Leary: Chaos a kyberkultura
Reprezentativní výbor, poslední kniha kontroverzního amerického
psychonauta a významného teoretika psychedelické a virtuální kultury,
shrnuje rozsáhlou škálu témat: alternativní kulturu a kyberkulturu,
psychedelika i politiku v postindustriálním informačním věku. Nové
trendy ve vývoji civilizace a inspirující úvahy o dalších možnostech
rozšiřování vědomí. Rozhovory s W. Gibsonem, Davidem Byrnem,
W. Burroughsem. „Klíčové dílo k pochopení nastupující infokultury.“
Brož., foto, ill., 372 str., 248 Kč.

Terence McKenna: Návrat archaismu
Americký etnobotanik, kultovní postava psychedelického re-
valu 90. let („Koperník vědomí“ — *Village Voice*), a jeho reprezen-
tativní antologie spekulací o psychedelických houbách, virtuální realitě,
UFO, evoluci, šamanismu, znovuzrození Bohyně Matky a zániku
historie. Předmluva Tom Robbins. Brož., ill., 348 str., 258 Kč.

Tomáš Weiss (ed.): Beaty, bigbeaty, breakbeaty
Hip hop, jungle, techno, world music, acid jazz, hard core. Průvodce
moderní hudbou 90. let pohledem předních českých hudebních pub-
licistů z okruhu časopisu Rock & Pop (P. Dorůžka, V. Lindaur ad.).
Brož., 328 str., čb foto, 248 Kč.